AMMONII HERMEAE IN V. PORPHYRII VOCES Commentarii,

PER IOANNEM BAPTISTAM
Rasarium latinitate donati.

VIRTVTE DVCE

COMITE FORTVNA.

VENETIIS. MDLV.

IOANNI BAPTISTAE SPE *ciano uiro amplissimo, Ioannes Bapti-sta Rasarius.*

CVM Illud Hesiodium, quod eadē mensura reddere iubet, qua quis acceperit, aut etiam cumulatiore, si possit, in animo meo uersaretur, & tua in me beneficia memoria repeterem: sic mecum planè statuebam, nisi præter obseruantiam, qua te colo, monimentum aliquod grati saltem animi mei, posteritati etiam extaret, mihi ipsi non satisfecisse. Itaq; cum superioribus diebus Ammonium Porphyrij interpretem, qui Academicorum, & Peripateticorum sectam uehementer est secutus, latine reddidissem, eúmque peruulgari, atque edi uellem, curaui, ut in tuo nomine in publicū referretur. id quod à me non propterea factum est, quod putarem te indigere opera mea in dialecticis, ad quorū perceptionem hic libellus aditum patefecit, cum sis omni liberali doctrina politissimus, uerum, ut si parem tibi pro meritis in me collatis, quæ multa, & magna sunt, gratiam referre non possem, hoc saltem munusculum aliquam meæ erga te summæ obseruantiæ significationem haberet. ego autem uoluntatem tibi profecto emetiar, sed rem ipsam ne unquam quidem posse uideor, idque ut ignoscas à te peto. Accipias igitur hoc opusculnm ea, qua potuit à me, diligentia lucubratum.

AMMONIVS IN PORPHYRII INTRODVCTIONEM.

Ioanne Baptiſta Raſario interprete.

QVONIAM de philoſophia diſputationem inſtituimus, neceſſe eſt, ut quid ea ſit, cognoſcamus. is enim qui aliquid aggreditur, quid illud ſit, prænoſcat oportet, quó rem ſtudioſius, & diligentius perſequatur, ſed cum ex definitionibus res nobis manifeſtæ fiant, quonam pacto quippiam ex definitione percipiemus, niſi quid ea ſit, prius didicerimus? igitur definitio eſt oratio, quæ id quod definitur, explicat quid ſit, quam breuisſime: & nomen ab agrorum terminis per translationem traxit: nam ut illi rura aliena à noſtris diſtinguunt, ſic definitiones rem aſſumunt ac à cæteris omnibus diſiungunt. nunc igitur, quandoquidem ita necesſitas cogit, Philoſophiæ definitiones exponemus. ueluti enim cum rudimenta Grammatices ordimur, Grammaticen earum rerum, quæ à poetis hiſtoricisq; dicuntur, ſcientiam eſſe definimus, eodemq; modo cum primum ad initia Oratoriæ facultatis accedimus, illam orationis ad perſuadendum accommodatæ uim eſſe quandam arte coniunctam in ciuilibus cauſis, cuius bene dicere ſit finis, affirmamus, ſic philoſophiæ definitio percipienda eſt, quo-

niam ea reliquis scientiis, & artibus definitiones tradit. Omnis igitur scientia, atque ars subiectum aliquod, & finem habet, subiectum illud appellatur, de quo agitur, finis, ad quem mentis aciem intendimus, & quem statuendum esse desideramus, uelut hac exẽpli appositione perspicuum, ac planum fiet. Medicinæ subiecta sunt humana corpora, quoniam in iis uersatur, eiusdem finis est, ualetudinem recuperare, siquidem eò solum medicus tendit. ligna quoque fabro lignario subiiciuntur, isq; illis finis est constitutus, abacum ut efficiat. quod in causa est, ut omnis definitio ex subiecto, aut fine, aut ab utrisq; simul iunctis assumatur. Ex subiecto, hoc modo. Medicina ars est, quæ in humanis corporibus uersatur. A fine autem sic. Medicina est ars ualetudinis. Ex utrisq;, Medicina est, quæ in humanis corporibus uersatur, & ualetudinis ars est. Astronomia quoque cum scientia sit, cœlestia corpora habet subiecta, finemq;, motuum ipsorum cognitionem. quid igitur philosophiæ subijciatur, quidq; finis sit, percipiamus, ut illius definitionem tradere possimus. Animaduertendum enim est, cũ reliquæ artes scientiæq; oẽs in peculiaribus quibusdam uersentur, ut ars fabri lignorũ, in lignis tantũ, & astronomia in solis astris, solam philosophiam in omnibus, quæ sunt, uersari, finemq; habere, non ut illa efficiat omnia, sed ut cognoscat. multæ itaq; philosophiæ definitiones trãdũtur: nam multi ueterũ pluribus illã modis definierunt. ac ne oẽs, quas nonnulli ambitione magis, quã rei necessitate adducti, memoriæ prodiderunt, recenseamus: quinq;, uel paulo plures cõmemora

bimus, quarũ duæ ex ſubiecto, duæq; ex fine oriuntur. quinta propter eam, quam ad cæteras artes habet, excellentiam apponitur. iis præterea ſexta, quæ ex ui nominis aſſumitur, accedet. Prima igitur definitio hæc eſt, Philoſophia eſt rerum, ut ſunt, cognitio. Philoſopho non ſingulos, qui inter uiuos agunt, homines ad unum ſcire, ſed hominis tantum naturam cognoſcere, propoſitum eſt, utpote qui rei cuiuſque uim, & notionem contempletur. Alteram philoſophię definitionem hanc eſſe uoluit princeps ingenij, & doctrinæ Plato. Philoſophia eſt cognitio rerum diuinarum, atque humanarum. conſtat tamen inter omnes hanc nihil à prima diſcrepare: hoc tantum habent diſcriminis, ut hæc notior, atque apertior præcedenti uideatur. nam cum Plato res diuideret, quæ ſempiternę eſſent, diuinas, caducas uero, & ortui, interituiq; ſubiectas, humanas appellauit. definitiones igitur, quæ ex ſubiecto ſumuntur, patefactæ iam ſunt illæ quidẽ, ſed nihil inter ſe differũt, præterquã quod hæc notior ſit, illa minus cognita. Tertiã, q̃ ex fine eſt, Homerus philoſophorũ Plato ſic literis, monimentiſq; conſignauit. philoſophia homini cũ Deo ſimilitudo eſt, quantũ homo aſſequi poteſt. nã cũ duplex Dei ſit actio, notionis, qua cuncta cognoſcit, quod ſic poetæ atteſtantur,

Dĳ omnia norunt.

& inferiorum prouidentiæ, qua mundum uniuerſum gubernat, ut iidem poetæ inquiunt,

Dat bona perpetuo ſummi regnator Olympi.

Philoſophus operam dat, ut Deo quàm ſimilimus euadat; uult enim omnia ſpeculari, quod omnia

consideret, & prouidere, quod inferiora gubernet: siquidem & iudicat, & leges præscribit, ita fit, ut philosophia merito sit homini cum Deo similitudo. Illud autem, quantum homo consequi potest, recte ad definitionem adiungitur, quippe cum nec eadem cognitio sit, nec prouidentia.

Neque enim simile est genus unquam,
Immortale Deum, atque hominum, terra egressorum,
Quorum n. cunq; uis, atq; natura diuersa est, eorundem quoque perfectiones diuersæ sunt. quod in cæteris etiam animantibus, homine uidelicet, atq; equo clarum est, & perspicuum, quorum quia differt natura, dissimiles esse perfectiones comperiuntur. quippe cum hominis perfectio sit, honeste .i. cum uirtute uiuere, equi uero, acrem, uelocemq;, & bello idoneum esse. Quin etiam in brutis, quæ sunt rationis expertia, nunquam finem et perfectiones diuersas, nisi naturas quoque diuersas uideremus: nam aliud cani est natura. aliud boui, aliud homini. quod si in iis, quanto magis in homine, ac Deo? ex quo fit, ut cum non parum dissimiles habeant naturas, dissimiles itidem perfectiones habere cogantur. iustis igitur de causis, quantum homo assequi potest, definitioni adiectum est, philosophia itaque est, quantum assequi homo potest, Dei similitudo, quid uero, ut sic definiretur, fuerit in causa, dicendum est nobis. quoniam, ut diximus, duplex est Dei uis, cognitionis, & actionis, ita in animis nostris contemplatio, & actio sunt, quæ efficiunt, ut cum philosophus utranque animi partem ornare cupiat, uel dum rerum omnium naturam, quomodo se ha-

beat, perſcrutatur, tum etiam cum patibiles uires animi cum diuinarum rerum contemplatione coniungit, ſupra hominem extollatur: idq́ in cauſa fuit, ut Plato Philoſophiam, quantum homo aſſequi poteſt, Dei ſimilitudinem eſſe definiuerit. Sequitur altera ex fine definitio. Philoſophia commentatio mortis eſt. at quoniam hæc definitio Philoſophiam mortis eſſe commentationem declarat, quomodo ea intelligenda ſit, referabimus. Cleombrotus quidam, cum eum diuini Platonis librum, qui eſt de animo, indiligenter euolueret, philoſophumq́ mortem meditari debere uideret, ignarus quid ſibi uellet mortis illa commentatio, murum aſcendit, ſeq́ inde abiecit. id quod poetæ cuiuſdam epigrammate nobis eſt notum, atque teſtatum.

Phœbe uale dixit: deq́ arce Cleombrotus alta
Se dedit in Stygios Ambraciota lacus,
Nullum in morte malũ ratus eſſe: ſed aurea dicta
Phædonis de anima non bene nota ſequens.

Huius igitur horribilis caſus in cauſa fuit ignorantia. nam quomodo mortis meditatio intelligenda eſſet, conſiderare debuerat: præſertim cum ſibi manus inferre, nemini licere iis uerbis moneat ille longe omnium quicunq́ fuerunt, grauitate dicẽdi princeps Plato, Et enim, inquit, ſermo ille, qui de ijs arcanis habetur, hominem ueluti in quadam eſſe cuſtodia, ut ex illa ſeipſum ſoluere, aut aufugere non deceat: magnus mihi quidem & ualde abſtruſus uidetur. atque hæc quidem ille. nefas igitur eſt, quenquam ſibi ipſi mortem conſciſcere, nam quemadmodum leges uetant, cum

qui uinctus in custodiis habetur, ulla carceris uincula rumpere, ita etiam dominans ille in nobis Deus, qui corporis nostri uinculum diuina prouidentia sua coniunxit, uetat iniussu hinc nos suo demigrare. ꝙ si ita se res habet, quonammodo philosophiam mortis commentationem dicemus? mentes uestras adhibete, & hunc uobis ex animo scrupulum euellam. nam cũ homo constet ex anima, & corpore, ut ex duobus cõponitur, ita & animæ discessus à corpore duplex erit. est enim quoddam naturale uinculum, cuius beneficio corpus animæ alligatur, uitalemq; ab ipsa spiritũ trahit, quoddam uero uoluntarium quo corpori coniungitur eidem seruiens, & subiecta: duplex igitur erit solutio, una, per quam corpus ab anima, altera, per quam anima soluetur à corpore. mors quoque duplex erit, altera naturalis, cui omnes obnoxij sumus, quam obimus, cum corpus ab anima separatur, & altera uoluntaria, cum scilicet philosophi contemplationibus animum à corpore disiungunt. philosophi igitur mortem meditari, idest animum à rebus corporeis seuocare dicuntur. hoc præterea non est ignorandum, cum corpus ab anima secernitur, animam omnino à corpore non segregari. tantopere enim animæ corpora diligũnt, ut etiam post mortem in amore perseuerẽt: quocirca nonnulli umbrosas prope tumulos apparitiones ob eam causam uideri existimant. sed neq; cum anima à corpore, corpus ab anima penitus seiungetur. philosophi enim, qui adhuc uita fruuntur, & philosophiæ parẽt, seipsos à corporibus abducunt. Philosophia igitur est mortis, hoc est animæ secretionis à corpore,

meditatio. Restat ut quæramus, si Philosophia finem habet, eorum quæ sunt cognitionem, quo iure primam definitionem, quæ ait philosophiam esse, rerum prout sunt, cognitionem, & eam, qua Philosophiam rerum diuinarum, & humanarum cognitionem esse affirmamus, ex subiecto, & non ex fine assumi dictum sit: nam uelut Medicinæ scientiam, quatenus in humanis corporibus uersatur, ex subiecto, & dum efficit ualetudinem, ex fine, ad quem intendit, definiri asseruimus, ita quoq; de Philosophia dicendum fuerat, quæ si finem habet rerum cognitionem, superiores definitiones ex fine deriuari necesse est dicamus. primum illud uos scire uolo, cum duo Philosophiæ sint genera, primum quo contemplamur, alterum quod est in actione, duos item fines sortitam esse. quando enim Philosophiam mortis meditationem dicimus esse, illam ex fine, qui in actione est, definimus: at cum rerũ, ut sunt, cognitionem, ex eo fine explicamus, qui cognitione comprehenditur. cum uero dei similitudinem, quantum assequi mortalis potest, definitio, ex utrisq; fit, Medicina, quæ mista est, quantum ex contemplatione tantummodo definitur, scientia dicitur, quæ in corporibus humanis uersatur, quam sane definitionẽ ex subiecto non iniuria sumi dicemus quãdo autem ex eo, cuius gratia fit contemplatio, ualetudinem efficiens dicitur, ex fine definietur. at philosophia cũ simplicem formam contemplantem habeat, (nam id solum in causa est, ut rerum cognitio habeatur) aliam ... definitionem suscipere ne-

at quoniam cognitionis,& aliquorum cognitionis eadem comprehensio est, atque intellectio, siue ex subiecto quispiam dixerit definitionem, siue ex fine, non errabit: erit tamen potius ex utrisque: sed nos fortassis ad aliarum definitionum distinctionem, eius uidelicet quę dicebat, similitudinem Dei, quo ad eius ab homine fieri posset, quæ in quibus similitudo esset, non determinabat, & illius, quæ mortis meditationem inquibat, has definitiones sumi ex subiecto confessi sumus. Quinta definitio ea est, quam Aristoteles longe omnibus præstans & ingenio, & diligentia, propter philosophiæ ad reliquas tũ artes, tum scientias excellentiam, sic tradidit. Philosophia artium ars est, scientiarumq́; sciẽtia. quodam enim modo ad hanc omnia referri posse intelligebat. Cognitiones tũ artibus, tum scientiis conueniunt. artes uero ipsæ, sciẽtiæq́ nihil inter se rationibus differũt. cuiusq́ enim artis rationes per seipsas non uariantur, at materiæ ratione distinguuntur: quippe cum scientia, ut astronomia, geometria, & arithmetice in iis existant, quæ semper eadem sunt, artes uero in iis, quæ plerunque immutantur. quibus quidem fit rebus, ut geometricæ rationes mutari non queant, ut ex hoc planum, atque apertum est. in omni circulo à medio ad circuitum omnia interualla æqualiter distant. hoc enim semper eodem se habet modo, medicinæ uero rationes mutantur, ut cum dicimus, contraria sunt cõtrariis medicamina. id quod fit, quoniam medicina non semper in eodem existit: ac primum propterea quod omnibus morbis remedium non inuehitur. quid si quispiam mortifero morbo ur

geretur: præterea morbi non ſemper contrariis, ſed
plerunque ſimilibus curantur: ut in iis, quæ accidunt,
uſu uenit. nam ſæpe homines ægri morbo graui, cum
æſtu, febriq́; iactantur, ſi aquam gelidam biberit, pri-
us releuari uidentur: deinde multo grauius, uehemen
tiusq́; affligantur. philoſophia igitur omnibus, & ar
tibus, & ſcientiis principia dedit: ut geometriæ uni-
uerſas rationes: inueſtigare enim uniuerſa, philoſopho
rum eſt. geometres etiam punctum indiuiduum ſu-
mit & magnitudinis ſectionem infinitam facit: atq;
iis principiis utitur abſq; demonſtratione. ſed hæc
philoſophus ſic probat. Omne terminans terminato
una dimenſione minus eſt, corpus tribus præditum
dimenſionibus, latitudine, longitudine, & altitudi-
ne, à ſuperficie circunſcribitur, quæ duabus dimen-
ſionibus longitudine, & latitudine conſtat: non
enim habet altitudinem, qua minor corpore exiſtit.
extremitas item cui duo interualla ſunt, longitudo
ſcilicet & latitudo, à linea finitur: quæ in ſolam lon-
gitudinem extenditur, quæ itidem à puncto termina-
tur. at punctum cum indiuiduum ſit, nulla alia ter-
minatione concludetur. omne igitur terminans termi
nato una dimenſione minus eſt, omnem deinde ma-
gnitudinem infinitam diuiſionem admittere, ſic phi-
loſophus demonſtrabit. Sectio omnis fit per puncta,
ex quorum concurſione nullum corpus compactũ, &
coagmentatum inuenimus: corpus igitur per puncta
diſtinctum tribus dimenſionibus conſtabit. id quod
euenit, quoniam à diuiſione nihil quicquam à corpo-
re præter quãti magnitudinem auferri uidetur, adeo

ut tres illæ dimensiones remaneant. corporis igitur ratio sectionẽ interminatam suscipit, quod si minus fieri posse propter ingenitam nobis imbecillitatem uidebitur, id tamen ob eam causam non erit sublatum. Philosophia medicinæ quoq; quatuor elementa impertitur. cum enim philosophi quatuor elementa demonstrarent esse, idq; medici comprobarent, tot etiã ad ortum corporũ, & uulgatis illis quidẽ, sed nõ pluribus, aut paucioribus opus esse fassi sunt: ex quibus inquã elementis quatuor humores oriri aiunt, quos ab illis elementis remotis cognatione quadam deriuari affirmant. Rhetorices quoq; principia à Philosophia ducuntur: quandoquidem orator accipit exemplum, & enthymema, quæ inductioni, ratiocinationiq; comparantur. ut enim ratiocinatio uera est, cum habet necessitatem in sese, ita quoq; enthymema uerũ erit, quod una propositione à ratiocinatione superatur: quamobrem ratiocinationis etiam imperfectę nomen sortitur. Ratiocinatio inquam oratio est, in qua positis quibusdam aliud quiddam, quam quæ posita sunt, ex iis ipsis quæ posita sint, necessario efficitur. pari etiam ratione exemplum inductioni respondebit. enimuero ut inductio quandam probationis rationem decentem illam quidem, sed non semper ueram, habet, ita et exemplum habeat oportet. hæc sanè differunt inter se, quoniam inductio oratio est, in qua ex singulis uniuersa probantur. ut Rhetorica ars, iurisq; ciuilis scientia, ac cæteræ artes utiles uitæ sunt, Medicina igitur, quia ars est, uitæ utilitatem affert. at exemplum est quod ex singulis singula confirmat, & ab illis sumit

argumenta. nam eſt is locus de argumentis inueniendis ab Ariſtotele in diſſerẽdi facultate tractatus uberrime. nihilq; omnino eſt omiſſum quod pertineret ad omnem rationem dicendi. perſpicuum igitur eſt, Rhetoricem à Philoſophia principia ſumpſiſſe. Orator præterea iuſto, honeſto, & utili utitur, etſi quomodo, & quando iuſtum ſpectandùm ſit, & num idem cum utili exiſtat, ignorat, ſunt enim qui iuſtum ubique ab utili nõ diſcrepare exiſtimẽt, ſunt etiam, qui ea diſiungant, & contraria faciant. id quod perſpectum quidẽ eſſet, ſi ex illorum numero eſſent, quæ uiciſſim retro commeant. at ipſa quoque Grammatice ad Philoſophiam refertur: nam in ſonis, temporibúſque uerſatur, ex quo efficitur, ut ſub Muſica, quę philoſophiæ pars eſt, conſtituta ſit. ſed nec ſolum artes, quæ in ratione uerſantur, atque ſcientias, uerum etiam ſordidas philoſophia indigere compertum eſt. nam ędificator perpendiculo utitur, ut an rectus ſit paries diſcernat. ſed quid perpendiculum ſit, neſcit. at philoſophus hanc huiuſce rei rationem reddet, omnia grauia ſuapte natura adimum tendunt, grauia ad pares angulos deorſum feruntur, recti anguli nunquam aliquo declinant. faber item lignarius, ut ligna recta efficiat, rubrica utitur, ſed quæ rectæ lineæ natura ſit, ignorat; geometra uero, cuius partes à Philoſophia ſunt ductæ, rectam eſſe lineam inquiet, quæ æqualiter inter ſua puncta conſtituatur. Ad ſummam omnes artes, quæ habent initium id, à Philoſophia nactæ ſunt. eſt igitur Philoſophia artium ars, & ſcientiarũ ſcientia. Pythagoras ea porrò definitione philoſophiam

explicauit, ut esse illam sapientiæ studium affirmauerit. hic primus cum ueterum erroribus obuiam ire niteretur, & ab illis eum, qui cuiusquam artis particeps esset, sapientem nominari audiret, inter quos numerari Archilochus potest, cum dicat.

Rectum tridentem nauta sapiens collocat:

Et poeta, nam ita ipse quoque scriptum reliquit:

Postquam sapiens faber ordine fecit.

Deæ sapientissimæ exhortationem probe cognoscens hoc Deo cognomen attribuit, quem solum sapientem appellari deceat. utpote qui sapientiam habeat, & rerum cognitionem sempiternam. Cum præterea nonnulli de Grammatica, deq; Rhetorica, nonnulli etiam de naturalibus rebus querere quippiam cœpissent, alij uero contra, ad alia, se contulissent, eos, qui naturalem cõtemplationem exercerẽt, philosophos uocari uoluit, quasi amatores sapientis, quem Deum duntaxat appellari censuit: eorum uero cognitionem uno, & eodem nomine Philosophiã uocauit. hæc Pythagoras. multæ præterea sunt Philosophiæ definitiones, sed his cõtenti simus. At quoniam res omnis uel diuiditur, uel diuidi non potest, utrum Philosophia diuidatur, necne, necessario dicendum uidetur, sed antequam ad hãc disquisitionem aggrediamur, diuisionis, cõdiuisionis, & subdiuisionis uim, & naturam considerabimus: is enim qui satis commode uelit de diuisione differere, quid earum unaquæq; sit, diligenter exponat oportet. Diuisio igitur est sectio rei ex prima notione. Condiuisio ex secunda notione rei partitio est, ut cum animal ex prima notione in rationis particeps, & expers

diducimus, appellatur diuisio. cum uero ex secunda, in supracœleste, & terrenum mortaléue, aut immortale distribuitur, condiuisio fit. sed hæ inter se ordine solum differunt. Subdiuisio est, partis illius rei, quæ iã diuisa est, speciei uidelicet sectio. (speciem nunc intellectam uolo, quæ & genus & species esse potest, si ad aliud, & aliud comparetur.) ut supracœlestis aliud fixum est, errans aliud. nam supracœleste animalis species est, quod in fixum uagumq; subdiuisimus ita, ut fixi, & uagi genus existat. Ac de iis quidem satis in præsentia dictum uidetur, nunc deinceps de philosophiæ diuisione differemus. Philosophia ut paulo altius ordiar, à nonnullis in duas, à plerisq; in partes tris est distributa. ex iis, qui eam tripartitam esse dicunt, unam in contemplatione, alteram in actione, tertiam in ratione uersari dixerunt. quod utrum bene habeat, non incommodum uidetur exponere. ac primum sciẽdum illud est, pro diuisionis ueritate, diuina principẽ locum obtinere. nam

Cunctarum diuina exordia rerum.

Id quod in causa fuit, ut ueteres eam diuinarum rerũ rationem apposuerint. at naturale, quantum ad nos attinet, primum est, quoniam quæ intelligentia solum pollent, à nobis percipi non queunt prius, quam cognita habeamus ea, quæ cerni, tangíue possunt. sed re uera extremum, atq; ultimum est, extrema enim substantia materiata est, idcirco extremum locum est sortita. Mathematicũ, quod nonnulli præposuerunt ei, quod in ratione uersatur, eam ob rem medium sibi uendicauit, quod ab ipsa natura in medio sit ordine constitu-

tum: uel quemadmodum uoluerunt ij, qui Platonis sectam sunt secuti, ut formas, quæ insitæ, & iam in animis nostris consignatę sunt, agnosceremus, & innatas nobis singularum rerum, quas cõtemplati sumus, notiones mathematicis demonstrationibus tanquam uia quadam, & scalis utentes, recordaremur. qui autem ab Aristotele profecti sunt, ea de causa mathematico medium locum attribuere, ut consuetudine oculorum assuesceret animus ab ea substantia, quæ materiam haberet, illam cognoscere, quæ intelligentia tantum, & ratione comprehenditur, quæ non est aspectabilis illa quidem, sed maiori, & uehementiori essentia atq; ui prædita est, quàm si oculis cerneretur. ex hoc euenit, ut lineam, quam in materia discimus, nũquam æque, ac ipsam materiam, aut ceram, aut æs cognoscamus, nisi eam à materia seuocantes, atq; in mentem adducentes, uehementiorem ipsius uim & naturam consideremus. omnem uero figuram ueluti lineam, et triangulum nihil cum cera commune habere, propterea quod in ea inhæreat, per se clarum est, atq; apertũ. nam si à trianguli figura latus adimatur: mutabitur: cera tamen mutationis immunis remanebit: utraq; sanè mutarentur, si natura esset utrisq; communis. philosophia igitur: ut dictum iam est nobis, cum in eam diuiditur: quæ in actione uersatur: tum in eam, quæ in contemplatione consistit. Existit autẽ hoc loco quędam quæstio: ut scilicet quæramus quid causæ sit: cur in hæc: & cur bifariam philosophia distribuatur. Diuisio pauciores in partes fieri non potuit, cum unum in unum non secetur; sed quare in plures partita

non

non sit, duas rationes afferemus. Cum philosophiam homini cum Deo similitudinem, quantum eius rei capax homo sit, definierimus, duplicesq; Dei actiones existant, una cognitionis, qua cuncta cognoscit, altera prouidentiæ, qua inferiora gubernat omnia, philosophia iure in contemplationem, & actionem est distributa. nam contemplationis auxilio, ea quæ sunt cognoscimus, actionis uero, inferiora disponimus. atque eo pacto nos Deo similes præstamus. altera ratio affertur hoc modo. Animæ nostræ duæ sunt actiones, altera uim habet cognoscendi, ut, mens, ratio, sensus, opinio, & cogitatio, altera uitalis est ac libidinum æstu fluctuans, quæ est in uoluntate, electione, ira, & desiderio constituta. cum igitur philosophus omnes animi partes, nosq; perfectos ese uelit, cũque ex contemplatione cognitionis uirtus, ex actione uitalis perficiatur, non ab re Philosophiam in contemplationem, & actionem diducit, præterea contemplatricis Philosophiæ triplex est ratio. una de diuinis, altera de mathematicis, tertia de naturalibus, neque id immerito, quandoquidem omnia spectare Philosophus cupit. sed eorum quæ sunt, triplex ordo est. ex rebus aliæ omnino materia carent, & se pulcherrime sustentant, per seq; intelliguntur, eiusmodi sunt diuinæ, aliæ nunquam separari á materia, nec per se constare, intelligive possunt, ut naturales, ac species, quæ materiam adiunctam habeant, cuiusmodi sunt li-

ſeparabilia ſunt, intermedia uocantur. circulus enim, trianguląq́;, & reliqua generis eiuſdem, per ſe ſine materia cohærere non poſſunt, quod in cauſa eſt, ut à materia non ſecludãtur. ueruntamen poſtquam ligneum, æneum've, aut lapideum circulum, atque triangulum inſpexerimus, eorum formam à materia ſemotam animo comprehendemus non ſecus, ac cera facit, quę non materiem ſed formam trahit, cum à ſigillo imprimitur. dicentur ergo à materia ſegregari, cum per ſe non cõſiſtant, ſeiungi uero, cũ eam nos de illis opinionẽ cõcepermus. Igitur cum ex ijs, quæ ſunt, alia omnino ſeparentur, alia penitus non ſeiungantur, alia tum ſeiungentur, tum à materia nihil ſemoueantur, merito contemplatricem philoſophiam in diuinam, naturalem, et mathematicam philoſophi diſpertiunt. à materia enim ſecreta, diuinis, quæ in materia innixa ſunt, naturalibus, ijs intermedia, mathematicis tribuuntur. Quibus materia eſt adiuncta ab eadem non ſeparari definitio nobis declarat, at mathematica ſeiunguntur. ut ex illorum definitione perſpicimus. nam in circuli definitione, quę nobis poſita ſit huiuſmodi, circulus plana figura eſt. quæ ab una linea efficitur, cuius omnis extremitas paribus à medio lineis rectis attingitur, nulla materia ſumitur: at ſi domum definire uoluerimus, eam à materia ſecludere nihil eſt, cur putem poſſe. dicemus enim ad hunc modum, Domus integumentum eſt ex lapidibus, cæmento, lignisq́; conſtructũ, quo ab æſtu, & imbribus defendimur. nam ſi materiam non adhibuerimus, nec ſcenam, nec integumentum aliquod effectum intelligemus. Mathematicum iure in medio

collocatur,quoniã a naturalibus ad diuina nullo medio interiecto nequimus conſcendere atq; etiam propterea quod ab ĳs,quæ nullo modo à materia ſeiungi poſſunt,ad ea,quæ prorſus ſeiuncta ſunt, Mathematicorum ope,quę tum ſecreta ſunt,tum non ſunt,proficiſcimur. Ex eo enim mathematica dicuntur,ut cum ea didicerimus,beneficio illius partis,quæ ex ipſis corpore uacat,nos diuinis aſſueſaciamus. Plotinum quoq; diuinum hominem in dicendo conſtat mathematicas diſciplinas adoleſcentibus tradendas eſſe cenſuiſſe, ut ſeipſos naturæ,quæ corporis expers eſt, aſſuetos reddant, quoniam ſi eos ſtatim à naturalibus ad diuina traducere uoluerimus, cæcos faciemus. quemadmodum autem ſiquis ex domo maxime tenebricoſa in ſplendidiſsimam exire uoluerit in ea prius morari debet,in qua mediocre lumen ſit,in lucidiſsimam poſtea deuenire,ita etiam iuuenes, antequam à naturalibus ad diuina ducantur,in mathematicis,quæ ad illa tanquam gradus,& ſcalæ ſunt.ut quatenus à materia nõ ſeparantur,naturalibus, qua uero ſemouentur, diuinis coniungantur,neceſſe eſt exerceri. Naturalium prę terea,diuinarumq; rerum cognitio nonnullas ſuſcipit diuiſiones, quas quoniam ad huius libri inſtitutum nihil pertinent, ſilentio inuoluemus. Mathemathicæ uero diſciplinę quatuor ſunt partes,Geometria, Aſtronomia Muſice,atq; Arithmetice. Arithmetice numerũ conſiderat. diuinę quippe ſunt Arithmeticæ contēplationes:non tamen illũ numerũ,quo idiotę dinumerant,ac computant, ſed ipſam numerorum ſpeciem diuinam appello; ut cum inquirimus quamnam habeat

rationem ſenarius ad ternarium, aut nonarius ad ſenarium, nonne ille duplam, hic ſeſquialteram? ortum inſuper numerorum, paris uidelicet, imparisqᵱ, ac pariter paris, & huiuſcemodi contemplatur. Geometria magnitudines, ac figuras conſiderat. Muſice profecto nihil præter chordarum concentum ſpeculatur. quoſdam enim inſtituit cantus, qui affectiones animi leniant, ipſumqᵱ ad uirtutem dirigant, quod quidem ita eſſe Muſices interualla iam cadentia nobis declarant, cum tubam audimus, animo ſtatim uehementius concitamur, reddimurqᵱ audaciores, id quod etiam in cauſa eſt, ut ea utantur milites, cum prælium incunt. at ſi illum dulcem ſonum, qui in theatro interuallis coniunctus imparibus, ſed tamen pro rata portione diſtinctis impulſu, & motu chordarum efficitur, qui acuta cum grauibus temperans æquabiliter concentus efficit, audiuerimus, ita complebit aures noſtras, ut quaſi ſoluto animo deficiamus. Pythagoram cum adoleſcentulum quendam tibiarum fidiculis numeroſe ſonantibus omnino captum animaduertiſſet, tibicini, ſonum ut mutaret, iuſſiſſe, ſicqᵱ iuuenis libidinem cohibuiſſe, literis monimentisqᵱ proditum eſt. ex quibus rebus efficitur, ut ijs quæ de muſices diuinitate ſunt nobis dicta, adhiberi fides poſſit. Quapropter ille non intelligendi ſolum, ſed etiam dicendi grauiſſimus auctor, & magiſter Plato iuuenes ad muſicen, exercitationemqᵱ hortabatur, ut animũ muſica, corpus exercitatione ornarent. Aſtronomia in motibus, & cõuenienti, conſtantiqᵱ conuerſione ſtellarum uerſatur, nũc quam ob cauſam mathematicæ ſcientiæ non plus, nec

minus, quam in quatuor partes poſſint diſtribui, dicendum eſt. Mathematicum in quanto uerſari nemini dubium ſit, quanti altera pars coniuncta eſt, deiuncta altera. harum utraque dupliciter diuiditur. coniuncta in eam. quæ mobilis, & eam quæ immobilis eſt, mobilis etiam uel ſemper, uel ad quoddam tempus mouetur. Deiuncta diſtinguitur in eam, quæ eſt per ſe, & in eam, quæ ex iis eſt, quæ ſub eandem rationem cadunt. Coniunctum quantum, quod non mouetur eſt terra, in qua geometria uerſatur. erit igitur geometria quanti coniuncti immobilis in collocatione cognitio. illud uero, quod ſemper mouetur, cœlum eſt, in quo aſtronomia conſiſtit, aſtronomia igitur cognitio eſt quanti coniuncti, quod ſemper mouetur. itaque aſtronomia, & geometria in coniuncto quanto uerſantur. Coniunctum id eſt, cuius partes ad certum communem terminum omnes pertinent. Ex partibus quanti diſiuncti aliam per ſe, aliam ex ijs eſſe diximus, quæ cum aliquo conferuntur. Quantum per ſe deiunctum numerus eſt, quãdo ipſum per ſe par ne ex paribus, an par ex imparibus ſit, & non fortuito ad alterius comparationem, ut in muſica fit, conſideramus. numerus igitur quatenus per ſe conſideratur in hoc quanto diſiuncto uerſatur. ergo arithmetice quanti per ſe deiuncti cognitio eſt. Quantum deiunctum, quod cum aliquo comparetur, eſt mutua relatio ſonorum, in quibus efficitur harmonia, quæ per numerum diſcernitur, & in qua muſice exiſtit. muſice igitur cognitio eſt quanti per ſe diſiuncti, quod cum alio relationem habeat. perſpicuum igitur eſt, muſicen arithmeticenque

in quanto ſeparato uerſari. Deiunctum eſt, cuius partes conſideratæ per ſe conuenire ſimul non poſſunt. Quot igitur, quibus've modis contemplatricis Philoſophiæ genus conſideretur, quemq; finem ſpectet, ex ĳs, quæ diximus, ita cõſtat, ut nemo eſſe debeat, quem ignorare poſſe putem. Reliquum eſt ut de ea, quæ in rerũ actione cernitur, uerba faciamus, quæ ſanè prius diſtinguenda eſt. Hęc igitur Philoſophia eſt omnis diuiſa in parteis treis. quarũ una moralis eſt, alia in rei familiaris ratione, tertia in reipub. bene gerendæ prudentia continetur. quicunque igitur in ſeipſum recte quid fecerit, ſuosq; mores ornauerit, moralis dicetur, at qui domeſticos inſtruxerit, rei familiaris peritus uocari poterit, qui uero ciuitatem uniuerſam ſingularibus ſuis ſtudĳs ornauerit, ciuilis appellabitur. quidam tamen moralem, & familiarium rerum peritum ad ciuilem reducunt hac opinione adducti: aiunt enim ſiquis ciuitatem præceptis, inſtitutisq; bonis imbuerit, poſſe facilius ſeſe domumq; ſuam bonis moribus informare; huicq; Philoſophiæ parti, cuius omne opus eſt in faciendo, atque agendo, ciuilem tantum ſubĳciunt. quibus ſic eſſe reſponſum uolo. pleriq; enim, qui inanem aucupantur rumorem, umbrasq; falſæ glorię conſectantur, ciuitatem inſtituunt, ac ciuium mores confirmant illi quidem, ſed ſe, ſuosq; familiares deſpicatui ducunt, ac floccifaciunt, ita fit ut, hæc Philoſophiæ pars in tres ſeiunctas partes, quarum unaquæq; in iudicandi, legumq; ferendarum rationem diſtinguitur, ſit diſtributa. Ciuilis enim Philoſophus & leges fert, quibus ciues inſtituti recte uiuant, & iudicat ita, ut

ſupplicio improbos afficiat, & defendat, ac tueatur bonos. Illud tamen ſcire oportet, idem inueniri in eo, qui rei familiaris peritus ſit, quod in ciuili dicebamus exiſtere: nam is quoque ſuis leges ſancit, et ſeruos, filiosq; contumaces iudicat, deq; eis pœnas ſumit. hæc non modo in ijs duobus, ſed etiam in tertio, quem moralem nominari diximus, conſpiciuntur. nam is itidem ſibi conſtituit leges cum ait.

Aſſueſce his addere fręna,
In primis uentri, dein ſomno, mox uenerîq;.

Præterea magnus, & nobilis rhetor Iſocrates, cum monet, ut Deum timeamus, ac pie, ſanctéq; colamus, parentes honore proſequamur, & amicos diligamus, morales leges deſcribit. Sed moralis his uerbis ſeſe dijudicat atq; examinat diligenter.

Ne teneris patere ante oculis obrepere ſomnum,
Singula quàm repetas operis ter geſta diurni:
Quo ueni, quid've egi, aut qđ deceat, quid omiſi.
Sic a principio percurras omnia quæq;
Comperies praue acta, dole, læteris honeſtis.

De rei familiaris perito, ciuiliq; dicemus, ſi nobis datus erit locus, ubi opportune de eis loqui poſsimus. nunc pauca erunt de ea Philoſophiæ parte, qua mores conformari putantur, nobis dicenda. ac primum quid mos ipſe ſit, aperiemus. Mos eſt hominis ornamentum. ornamentum eſt uniuſcuiuſq; perfectio, quæ ſtudio fugiendi eius, quod ſuperſit, quodq; deſit, acquiritur: ſi quippiam uero abſit, aut redundarit uitium eſt, uerum ſiquis eum turpem eſſe dixerit, qui membris aliquibus, utpote manibus, aut pedibus careat, illũ co-

dem modo turpem dicet, qui pluribus, quam opus sit, abundarit, ut legere est apud Apollonium de gigantibus, quos poeta ille sex digitos, et quinque manus habere fingit. turpitudo igitur est uel cum quid redundat, uel deest. perfectio itaque est recusatio superuacanei, ac diminuti, quæ imperfectiones sunt. perfectio imperfectioni contraria est. contraria ex contrariorum obseruatione corriguntur. quid igitur Philosophia sit, quæq; illius partes sint, palam fecimus. tota enim Philosophia frugifera, & fructuosa est, quippe quæ uitæ dux, uirtutis indagatrix, expultrixq; uitiorum, inuentrix legum & magistra morum, & disciplinæ sit, ad quam confugiamu s, cuius est magna laus, Platonis memoria, & literis consecrata, Hoc inquit, bono nullū optabilius, nullum præstantius, neque datum est mortalium generi deorum concessu, atque munere, neque dabitur. hæc itaque summatim de Philosophia dicta sint. deinceps quæ ad librum hunc pertinent, dicemus Nam Philosophia rerum omnium, ut sunt, cognitionē esse diximus. itaque Philosophi operam dederunt, ut exploratum haberent, quo nam pacto cognoscerent omnia, cumq; singulas res oriri, interireq; uidissent, et ob eam causam incognitas esse. atque scientiam esse sempiternorum, finitorumq; cognitionem, idq; quod esse discendum, a cognitione comprehendi debere, & infinitum incomprehensum, se ad uniuersas, quæ & perpetuæ, & definitæ sunt, trāstulerunt. Scientiam sic dictam Plato affirmat, quod ad quēdam nos rerū statum, ac metam perducat. ergo cur a singulis ad uniuersa se receperint, quærendum uidetur. A singulis homi-

nibus ad uniuersalem hominem confugerunt, quoniã Philosophis non singulos homines numero percurrere, sed hominis tantum naturam, hominẽ uidelicet animal esse mortale, rationis particeps, inuestigare, propositum est. id qui nouerit, omnes homines, qui sunt, qui fuerunt, qui futuri sunt, cognoscet. sic igitur a singulis hominibus ad quandam hominis communitatem se eduxerunt. A singulis item equis, ad quandam equi communionem, iudicantes equum animal esse quadrupes aptum ad hinnitum, sese conuerterunt. non enim omnes singillatim equos flauus ne hic sit, maculosus ille, sed equum uniuerse cõtemplari Philosophus uult, uniuersa semper eodẽ modo, nec nunc aliter, paulopost uarie, prout singularia se habent. alia enim maculosi equi, alia flaui, natura est, quemadmodum etiam Platonis, & Alcibiadis. uniuersalis equus, & uniuersalis homo simili semper modo sunt. omnis enim equus est animal quadrupes hinniens. omnis etiam homo animal est rationis compos, mortale: idem de cane, et alia quauis animalis specie dicẽdum est. cum igitur has formas, et quæ ijs conclusa sunt, humana consideratione nec percipi, nec circunscribi posse animaduerterent, (nihil sané mirum uideri debet, si multa animalia sciẽtiam fugiant nostram) ad quandam animalis communitatẽ reliqua omnia singulatim cõtinentẽ deuenerũt. Atqui homo, equus, canis, et reliqua generis eiusdem, quatenus animalia sunt, nihil differũt. eo ꝙ omnia hęc naturam animatam, sensusq́ participem habeant, qui

dem modo turpem dicet, qui pluribus, quam opus sit, abundarit, ut legere est apud Apollonium de gigantibus, quos poeta ille sex digitos, et quinque manus habere fingit. turpitudo igitur est uel cum quid redundat, uel deest. perfectio itaque est recusatio superuacanei, ac diminuti, quæ imperfectiones sunt. perfectio imperfectioni contraria est. contraria ex contrariorum obseruatione corriguntur. quid igitur Philosophia sit, quæq; illius partes sint, palam fecimus. tota enim Philosophia frugifera, & fructuosa est, quippe quæ uitæ dux, uirtutis indagatrix, expultrixq; uitiorum, inuentrix legum & magistra morum, & disciplinæ sit, ad quam confugiamus, cuius est magna laus, Platonis memoria, & literis consecrata, Hoc inquit, bono nullũ optabilius, nullum præstantius, neque datum est mortalium generi deorum concessu, atque munere, neque dabitur. hæc itaque summatim de Philosophia dicta sint. deinceps quæ ad librum hunc pertinent, dicemus Nam Philosophia rerum omnium, ut sunt, cognitionẽ esse diximus. itaque Philosophi operam dederunt, ut exploratum haberent, quo nam pacto cognoscerent omnia, cumq; singulas res oriri, interireq; uidissent, et ob eam causam incognitas esse. atque scientiam esse sempiternorum, finitorumq; cognitionem, idq; quod esse discendum, a cognitione comprehendi debere, & infinitum incomprehensum, se ad uniuersas, quæ & perpetuæ, & definitæ sunt, trastulerunt. Scientiam sic dictam Plato affirmat, quod ad quẽdam nos rerũ statum, ac metam perducat. ergo cur a singulis ad uniuersa se receperint, quærendum uidetur. A singulis homi-

nibus ad uniuersalem hominem confugerunt, quoniã Philosophis non singulos homines numero percurrere, sed hominis tantùm naturam, hominẽ uidelicet animal esse mortale, rationis particeps, inuestigare, propositum est. id qui nouerit, omnes homines, qui sunt, qui fuerunt, qui futuri sunt, cognoscet. sic igitur a singulis hominibus ad quandam hominis communitatem se eduxerunt. A singulis item equis, ad quandam equi communionem, iudicantes equum animal esse quadrupes aptum ad hinnitum, sese conuerterunt. non enim omnes singillatim equos flauus ne hic sit, maculosus ille, sed equum uniuerse cõtemplari Philosophus uult, uniuersa semper eodẽ modo, nec nunc aliter, paulopost uarie, prout singularia se habent. alia enim maculosi equi, alia flaui, natura est, quemadmodum etiam Platonis, & Alcibiadis. uniuersalis equus, & uniuersalis homo simili semper modo sunt. omnis enim equus est animal quadrupes hinniens. omnis etiam homo animal est rationis compos, mortale: idem de cane, et alia quauis animalis specie dicẽdum est. cum igitur has formas, et quæ ijs con-fusa sunt, humana consideratione nec percipi, nec circunscribi posse animaduerterent, (nihil sané mirum uideri debet, si multa animalia sciẽtiam fugiant nostram) ad quandam animalis communitatẽ reliqua omnia singulatim cõtinentẽ deuenerũt. Atqui homo, equus, canis, et reliqua generis eiusdem, quatenus animalia sunt, nihil differũt. eo ꝙ omnia hęc naturam animatam, sensusq́ participem habeant. qui igitur, quid animal sit, perspectũ habuerit, omnia animalia cognoscet. A ficu pariter, platano, atq; uite sese

ad uniuersalem ficum, platanum uitemq; contraxerunt. de reliquis plantis eodē modo. hæc rursus, aliaq; sub plantam commune genus adduxerunt, quæ singulas plantas contineret. duas igitur communitates animalis, & plantæ habent. animal præterea, plantamq; sub animato constituerunt. planta quidem anima prædita est, quoniam augetur, atq; nutritur, ac similem generat sui. sed quoniam inanimatum animato aduersatur. inanimatum est, quod anima caret, ut lapis, lignū, ijsq; similia, infinita enim singularia sunt, a singulis lapidibus, & a singulis lignis ad uniuersum lapidem, et lignum transtulerunt, & ab uniuerso ligno, ac lapide ad commune genus inanimatum, quod hæc utraque complecteretur, contraxerunt. duas igitur communitates animatum, & inanimatum habebant. hæc rursus ad corpus commune genus, quod tribus præditum dimensionibus est, referūtur. nam lapis, ligna, homo, tres dimensiones habent. item angelos, animasq;, & ijs similia sub communitatem quandam eius, quod caret corpore, quod corporeo cōtrarium est, redegerunt. hoc enim tres dimensiones undiq; pares habet, ab hoc & mensura, & partibus omnino uacat. quærentes itaq; quod esset genus utrisq; commune, substātiam esse inuenerunt. nam & corpus & non corpus, ut anima, angelus, deus, substantia est. hæc igitur substantiæ communi generi subiecere, præsertim cum substantia rem significet quæ se sustentet, hæc tamen ex contrarijs cognita nobis fiunt. nonnullæ quidem res sunt, quæ per se constare nequaquam possunt, sed id sibi est natura comparatum, ut in alijs sint, ueluti candor, dulcedo, ni

gror,& huiuſmodi,quæ aduentitia uocantur.hæc.n. per ſeſe conſtare non queunt,uerum candor aut in fuco,aut lacte eſt,quæ corpora ſunt. Quæcunq; igitur ſuis ipſorum uiribus conſtiterint, neq; alterius cuiuſquam indigeant,ut homines,animæ,lapides, ſubſtantiæ dicentur.eaq; omnia,ut dictum nobis eſt, ad ſubſtantiam referuntur.num igitur omnia, quæ ſunt,a ſola ſubſtantia continentur? eamq; potiſsimum ob cauſam omnium cognitionem Philoſophus habere potè rit?non ſanè:uerum reſtabant,duo,decem,atque uiginti, quæ ſub numerum commune genus adduxerunt. magnum item aliquod,& paruum inuenere, quæ cohærentia nominarunt,& quoniam numerum, & cohærentem illam,& continuatam naturam in eo,quod quanta ſunt,inter ſe communicari uiderunt(utrunque enim quantum eſt)ſub uniuerſali quãto conſtituerũt. duas igitur communitates, Subſtantiam, & Quantum habebant,quæ multas res complecterentur.Erat inſuper id,quod candidum eſt,& multi ſigillatim candores,nam candor in fuco eſt,niueq;,& olore.hęc igitur omnia albo abſolute ſubiecerunt. Simili quoque modo nigrum, & fuluum colori ſubiecta eſſe uoluerunt.Erant præterea dulcitudo,amaritudo, itemq; calor,& frigus,quæ ſub Quale,quod omnibus commune genus eſt,poſuerunt.Quale eſt,ex quo ea,in quibus ineſt,qualia nominantur. ut candidum corpus, quòd candore præſtet.Dextrum præterea, ſiniſtrumq;, duplum,& dimidium ſupererant,quæ ſub commune genus eorum conſtituerunt,quorum uis omnis, & natura alterius eſſe dicitur,uel quę quoquo modo ad al-

terum referuntur. Item in Lyceo esse, in foroq́;, atque ijs consimilia uidebant, quæ sub ipsorum commune genus Vbi, quod locum significat contraxerunt. Erãt etiam heri, hodie, cras, quæ sub Quando tempus significans retulere, supererant iacere, stare, sedere, quæ sub Situm qui corporis statum significat, collocarunt. uestitum esse, atque armatum esse, & anulum gestare conspiciebant, quæ sub Habitum posuerunt, quod est substantiæ ad substantiam adiunctio. Reliqua adhuc erant uerberare, calefacere, & frigidum reddere, quæ sunt sub Actionẽ relata. Postremo uidebat superesse uerberari, uexari, quæ sub Affectionem quæ immutationem significat, collocarunt. Agere enim in aliquid agere est. hæc igitur decem genera Substantiam, Quãtum, Quale, Quæ cum aliquo comparãtur, Vbi, Quãdo, Situm, Habitum, Actionem, atque Affectum habebant, sub quibus omnia quæcunque essent continebantur. Decem itaque genera categoriæ dicta sunt, quod de iis, quæ sub se essent, dicantur. Aristoteles ergo de decem ijs generibus scripserat, & harum quinq; uocum Generis, Speciei, Differentiæ, Proprij, & Accidentis meminerat, eæq́; nobis, quoniã in consuetudinem non uenerãt, incognitæ erãt, Philosophus Porphyrius boni uiri munere functus hũc libellum cõposuit, in quo nos docet, quid quæq; illarum significet, ut cum hæc didicerimus, commodius quę ab Ari. de summis decẽ generibus tradita sunt, percipiamus. hoc igitur est, quod Porphyrio propositũ erat. Librum introductionem inscripsit, quoniã est uia ad omnem Philosophiã, nam decẽ suprema genera, ante-

quæ huiuſmodi inſtitutio etiam collocāda eſt, omnes libros,qui de Philoſophia compoſiti ſunt, præcedunt. nam ut Philoſophi omnia,quę ſunt, ſub decem cōmunitatibus conſtituerunt,& nihil penitus exiſtit, quod ſub has adductum non ſit, ita quoq; grammatici de quinque uocibus fecerunt. Cum enim uocum infinitionem conſequi non poſſent,nonnullas uoces ad quandam nominis communitatem,& alias ad uerbi, retulerunt. & ſic octo orationis partes ſibi compararunt eundem ſecutus ordinē Porphyrius omnem uocem, quæ ſignificaret, præter indiuidua,quæ ipſa quoque ſignificant,ad quinque uoces reduxit,ſub quas omnes quæ ſignificant, reducuntur. In quot igitur, quas've parteis unaquæque Philoſophiæ pars diuidatur, & quē finem habeat,demonſtratum eſt. nunc ea,quæ cū omnium Philoſophorū libros incipimus, prædicenda ſunt, operæpretiū eſt præfari. ea hæc ſunt. quid libro propoſitum ſit,quā utilitatem afferat,ſit'ne legitimus, ordo,inſcriptionis cauſa,capitum diuiſio,docendi genus,& quā ad partem Philoſophiæ referatur. Hec ita prædici ſolent,non ut aliud quicquā additum ſit,ut ſolitum etiā in aliis artibus eſt,ſed ut promptiores lectores reddantur. Nā libri argumentum in cauſa eſt,ut lector remoretur,& in medio deſiſtat, et ęque patiatur ac illi,qui quo uadāt,neſciūt,id quod in cauſa eſt,ut argumētum exponatur,at ſi quis tantūmodo argumētū cognouerit,nihil eſt, cur, pr ōptius ipſum opus aggrediatur, ſi nō didicerit, quid utilitatis inde percepturus ſit:ea re fit,ut iure declaretur utilitas. uerū cū hæc duo nobis comperta fuerint,nihil utile fore credemus, niſi

prius habeamus exploratum librum a quodam ex ueteribus scriptum fuisse, quem probatum esse sciamus, quales Plato, & Aristoteles extitere, a quibus nihil, nisi fructu refertum dictum est. ita fit, ut num liber legitimus sit aperiamus. Ex horũ cognitione oritur de ordine dubitatio, priori'ne in loco, an posteriori collocandus sit. quibus quidem fit rebus, ut de ordine disseratur. Indicamus pręterea inscriptionem, quoniam breui quodam modo libri argumentum continere uidetur. Deniq; declaramns ad quam philosophiæ partem nos ducat, ut ibi conferat constet inter omnes cum itaque explanauerimus, qua ratione moti Philosophi hæc pręsentur, occasio nobis suadet, ut ea quoque nũc referamus. Porphyrio itaque propositum est, de quibusdam quinque vocibus differere. sub quibus omnia quæ sunt continentur. sunt enim hæ, genus, Species, Differentia, Proprium, & Accidens. Hic liber ad Philosophiam uniuersam utilis est, cum nos doceat, quæ per se formis adueniant, quæ causæ sunt, ut formæ cõsistant. nam propterea quod causæ consistant, demonstrationes accipere solemus. demonstrationem igitur docet. cuius ope totius Philosophiæ finem cognoscimus. Legitimum esse Porphyrij librum clarum est tum ex ipsa elocutione, tum quia sæpissime alibi de iis quæ in hoc libro præcepta tradidit, mentionem fecit. Chrysaorium affatur, in cuius nomine multi etiam libri præter hũc apparuerunt, hocq; huiusce rei in causa est. Porphyrius Chrysaoriũ docebant, cumq; ei Mathematica declararet, rogauit is Porphyrium, vt de ætnæo igne componeret historiam. tum Porphyrius

profectus est. Forte inciderunt in Chrysacrij manus summa decem genera ab Aristotele conscripta, quæ cum legens non intelligeret, ea de re Porphyriū absentem statim certiorem fecit, rogauitq;, vt si ignis historiam perfecisset, ad se reueniret, sin minus, aliquid rescriberet, cuius ope librum Aristotelis intelligeret. gessit igitur ei morem Porphyrius, & hunc libellum ei rescripsit. A Platone enim hæc ferme omnia excerpsit, eademq; pene uerba usurpauit. ex quo planum est ueteris auctoris esse proprium. In ordine principem obtinet locum. quippe qui nos ad decem Aristotelis genera introducit, in quibus de simplicibus vocibus agitur, quæ sunt logicæ facultatis initia. ordinis igitur ratione primus liber Logices est, hæcq; de ordine sufficiant. Introductio inscribitur, qua in re nonnulli quærunt, cur infinite sit inscriptus introductio, ambigitur enim grammatices'ne sit, an rhetorices, quibus responsum uolumus, solere nos res excellentiores infinitè significare, ut Homerus propter excellentiam cõmune poetarum nomen efficit apud Græcos suum. quid igitur obstat, quo minus liceat ei, qui Philosophiam significare uult, non definite dicere? pręterea introductio uel artis, uel scientiæ dubio procul introductio est: quonam igitur pacto satis conuenienter poterat is, qui nos in illā ītroducturus erat, quę nobis ad cæteras omnes artes aditum patefacit, si uera eius definitio est, unius tantum artis introductionem librum inscripsisse? quare de hoc satis. Hic liber est totus diuisus in partes tres, in una, de ipsis quinq; uocibus agit, in alia easdem dupliciter comparat, & quid

illis commune ſit, quidq́ proprium, declarat, quid uidelicet Generi, quid Speciei, quidq́; Proprio, nec nõ Differentiæ, et Accidenti commune ſit, in tertia quid commune habeant inter ſe. Sed antequam Philoſophus ad hęc aggrediatur in proœmio libri totius argumentum exponit, utilitatemq́, & docẽdi formam, qua utitur, declarat. loquetur enim tam clare, et perſpicue, ut introductionis modum non excedat. Sub logicen, quæ Philoſophiæ inſtrumentum appellatur, hic liber reducitur. docet enim quid ad demoſtrationis efficiendæ principium conferat, quæ quidem genere ratiocinatio eſt. quæ ſpecies eſt compoſitæ orationis, quæ item genere oratio eſt. Poſtremo ad decem genera Ariſtoteles perducit, quæ ad logicam tractationem ſpectant. Logice non eſt Philoſophiæ pars illa quidẽ, ſed inſtrumentum, ut rationibus firmabo & docebo, cum reliqua, ut inſtitui, deinceps perſequar.

CVM ſit neceſſarium Chryſaori & ad decem ſumma genera percipienda de quibus Ariſ. ſcripſit, generis, differentiæ, ſpeciei, proprii, atque accidentis cognitionem habere, hæcq́; contemplatio ad definiendum, & ad ea omnia, quæ de diuiſione, ac demonſtratione præcepta ſunt, utilitatem afferat, inſtitui tibi ea breuiter, et enucleate declarare, quæ maiores noſtri literis, monimentiſq́; conſignarũt: qua in re quæſtiones obſcuriores ſilentio inuoluam, & eas, quæ faciliores ſunt, mediocri coniectura informare cona-

re conabor. ac ne uager latius de generibus, & formis constent ne ipsa per se, an in solis animis sint, deinde si per se cohæreant. corpora ne, an expertia corporis existant, atque num auulsa sint ab iis, quæ sensibus percipiuntur, an in iis ipsis insideant, & omnia, quæcunque ad huiusmodi disceptationum genus pertinere uidentur, dicere prætermittam, cum hoc magnum opus, & arduum sit, & magnæ, arduæq; cogitationis indigeat: at quomodo de illis, atque iis, quæ commemorauimus, Veteres, ac præsertim Peripatetici probabiliter disseruerint, tibi exponam.

Quæcunque sunt, suapte natura bonum expetunt, siquidem origo rerum omnium bonum est. omnia igitur ad bonum tanquam proprium bonum referuntur, a quo unaquęque res, cum eius plus, minus'ue pro suę capacitatis mensura particeps sit, perficitur. malũ igitur expetit nemo. uerum qui malum sibi asciscunt, id ipsum tanquam bonum appetere uidentur. Si quis igitur quempiam ad aliquid hortari uoluerit, bonum illi ostendit inde prouẽturũ, ut ea de causa illum in suam sententiam trahat. Porphyrius itaque, cum uellet iuuenes ad librum legendum excitare, & inflammare, initio bonum ex eo profecturum indicauit. uerum quoniam bonum duplex est, alterum ut finis, prout ualetudinem bonum dicimus, alterum ut ad finem, uelut uenam alicui incidere, non causa sui, sed ualetudinis bonum esse affirmamus. hoc loco necessarium, non ut proprium bonum, sed ut ad maius bonum refertur. nã ut dicimus, si ualetudini restitui uis, uenam tibi inci-

di necessarium est, sic hic necessarium Philosophus dixit. quippe cum hic liber ad decem genera; tanquam ad finem referatur. neque tamen bonum est, ut finis sed ut ad aliud collatum, et ut uno uerbo complectar, necessarium hūc librum dixit esse, uelut qui ad maius quoddam bonum nos perducat, & ita utilem esse, uel absolute per se necessarium, cum fieri non possit, ut si hunc cognitum non habuerimus, Philosophorū libros percipiamus. Necessarium dupliciter a Philosophis accipitur, uel tanquam utile, uel ut fortuito contrariū, utile illud appellant, quod alterius gratia sumitur, ut uestiri, exui, hæc enim eo sumuntur, ut corpora minus detrimenti patiantur, & ob eam causam longiorem uitam degant. Necessarium quod fortuito aduersatur, est, sine quo subiecta res constare non potest, ut animalia, quæ pulmonem habēt, continuo respirare, ut uiuāt necesse est, respiratio igitur necessaria est, si quidē animalia pulmonem habentia sine respiratione uiuere nō queunt. hic igitur liber uel priori significatione, uel posteriori necessarius dicitur, uerum secunda fieri nō potest, quoniam illi, qui Porphyrium præcessere, philosophorum scripta non ignorarunt: constat enim inter omnes librum hunc tanquam utilem, dictum esse necessarium, ut pote qui Philosophiæ præcepta nobis reddat clariora, ac dilucidiora, nunquā tamē necessarius ex significatione posteriori dicet̄, propterea quod Philosophicas res absque huiusmodi libello percipi nō posse sequeretur. necessarium hoc loco nō ex libro, sed quinque dictarum uocum cognitione accipiendū est, quæ quidem nisi sciantur, reliqua nunquā accurate in-

telligentur: quocirca Porphyrius non librũ, sed quin
que uocum cognitionem esse dixit necessariam. atqui
antequam hunc librum Porphyrius scripsisset, harum
quinque uocum cognitio necessaria erat ad Philoso-
phorum contemplationes, quæ si huiusmodi quinque
res incognitæ essent, intelligi non possent. hic igitur li-
ber hanc nobis utilitatem affert, ut quę disperse, et dif-
fuse ab antiquioribus dicta sunt, unum in locum con-
ducantur, ac colligantur, & breuior, ac facilior nobis
illorum fiat cognitio. quare Porphyrius hanc inuen-
tionem non sibi ascribit, sed quæ maiores nostri litera
rum monimentis prodiderunt, in medium proferre stu
det. Porphyrius tribus de rebus in procemio differit,
primum enim dicit, quid sibi in hoc libro propositum
sit, cum de illis quinque uocibus se dicturum pollice-
tur, deinde quid afferat utilitatis, cum non solum ad il
la decē genera rerum, quorum Aristoteles auctor est,
sed ut paucis agam, ad omnes inuestigandæ Philoso-
phiæ uias magnum afferre ait adiumentum. tum illo
se docendi genere usurum promittit, quod facile sit, cō
ueniatq; ijs qui ingrediuntur ad studium. nihil enim
addit, quod eorum intelligentiam superare uideatur,
qui primum instituuntur, quippe qui neque longitudi
ne, aut contractione orationis, aut ambiguitate, aut
inflexione, atque immutatione uerborum utatur, qui
bus omnibus, deterreri adolescentes, & a legendis li-
bris auerti solent. Porro coniunctio illa, &, nobis in-
dicat hunc librum non modo ad decem summorum
generum Aristoteleorum perceptionem, sed etiam ad
Philosophiam uniuersam conferre. præterea inquit de

biectus apud philosophos apposito articulo dignosce-
tur,ei uero,qui de subiecta re affertur,uerbum,est, uel
actione,uel potestate coniungetur. omnes enim termi
ni,qui enunciantur,aut nomina sunt,aut uerba,nomi-
nibus quidem uox re ipsa,uerbis autem facultate con-
nectitur . uerbi causa, si dixero homo,subiectam uo-
cem dixero,si,animal est,addidero,eam dictionem ad
didero,quæ de uoce subiecta dicit̃,illud igitur, quod
est,omnibus æqualiter nõ inest.nec terminus qui dici
tur, quique subijcitur,necessario,& ei, & quod inest
quodq; cõtingit,ęqualis est,sed erit plus aliquãto,quã
illa omnia,nõ enim consequentia quadã sese uicissim
inferunt , quoniam quicquid necessarium est,uel con-
tingens,uel instãs,id ipsum,quod est,dicitur,at cõtra,
siquid est,non semper uel necessarium est., uel contin-
gens,uel instans,uerum siquid illorum fuerit , nullum
cæterorum esse poterit . quippe cum id,quod contin-
gere potest,neque necessarium,neque instans sit.Quid
igitur causæ fuit,cur Porphyrius,qui uult omnes ter-
minos qui dicuntur , uel maiores esse subiectis, uel
æquales , nunquam tamẽ minores,necessarium,quod
minus censetur eo,quod est,utpote cum id,quod est,la
tius pateat,fecerit enunciari ? sic enim dicit, Cum sit
necessarium:nos igitur, uerissimum esse minus de ma
iori dici non debere respondemus , sed negamus , id,
quod est latius,quam necessarium serpere,ac manare.il
la nomina proprie latius manare dicuntur,quę de mul
tis enunciantur,& in multis sita sunt,quędã enim res
est,quæ per se considerata proprie constat, ut animal ,
quod de cane , equo , & homine dicitur , siquidem

in ijs consistit, & propriam habet naturam considera-tum per sese. Si igitur quid animal sit, definitione explicauerimus, substantiam animatam sensus participem esse dicemus: nam omnia, quæcunque proprie per se non constant, (ambiguæ enim uoces sunt canis; Aiax, & id generis permulta, quæ non constant propria eorum ui, ac natura.) communiora nomina dici non debent, sed uoces tenues, quippe quæ res non sint, quod enim latius patet, quam aliud quicquam; ipsum prius per se sit oportet, & eo pacto erit altero communius, at illud quod est, cum per se non existat, sitque cum necessario, contingenti, et instanti nominis solū cōmunitate conueniens, nullo illorū amplius erit, uox .n. tenuis est. Præterea si cōmunius esse uelint, tanquā genus dicēt, sed genus eodē tēpore diuisum in se formas continet, quas æque cohæret facit neque permittit unā esse priorem altera, uel posteriorem: uno igitur, eodemque tempore necessarium esse cōtingens, & instans confiteri cogētur, quo nihil falsius. nam necessarium semper est, contingens, & instans, quandoque. id itaque quod est, eorum genus nō erit, neque necessario latius patebit. id namque, quod est, ambigua est uox, & non genus, adde non esse naturam quandam definitam, ac distinctam, quæ in unoquoque singulatim insit, ut in generibus uidetur. Si item res omnes uel finitæ sunt, uel infinitæ. (nam signa, quibus res definiuntur, quatuor sunt, omnis, aliquis, non omnis, nullus, quæ sanè notæ determinationes a Philosophis appellantur nullam aliam ob causam, nisi quod ex ijs determinatur si quid de aliquibus uniuersis, aut sin-

gulis definitur, ac pronunciatur, ſiquis Omne, dixerit, uniuerſum, Si, Aliquis, partem ſignificabit. ab omnibus pené Philoſophis ſingulas res non definitas pares eſſe determinatis demonſtratum eſt ita, ut ſi dicatur, homo uenit. idem ſit, atque aliquis homo uenit,) Porphyrius cum abſque determinatione diceret, Cum ſit neceſſarium, neque omne apponeret, illud, ſit, pro parte accepit, perinde ac ſi dixiſſet. Cum aliquid ſit neceſſarium. nam id, quod eſt, in parte ſumptum, idem, quod neceſſarium ualet, quemadmodum ipſi quoque fatentur. quare ſi id, quod eſt, non tenuis uox, ſed res fuiſſet, quæ proprie conſtaret, uelut animal, non peſſime de eo. neceſſarium ſine illa determinatione dici poterat. Ad hæc, quando res ſignificare uolumus, id per rectum caſum hoc modo, homo, bos, equus, facere ſolemus. at quando rei partem, uel quod ex re eſt, in ſecundo caſu, ut ſi dixero Socratis, aliquam ipſius partem, uelut manum, uel caput, uel aliquid, quod prope eum ſit, ut domum, & librum ſignificabo. Si igitur Porphyrius rectum caſum dixiſſet, rem plane ipſam ſignificaſſet, ſicq; æqualiter partem de uniuerſo dici uideretur. ſed quoniam obliquum dixit, uel partem rei, uel quippiam ex re ſignificauit. neceſſarium enim æquale eſt parti eorum quæ ſunt illius, quod eſt, ut homo æqualis eſt alicui animali, & manus parti alicuius hominis par eſt. proinde ſi quiſpiam uelit id, quod eſt, ob hanc rationem proprie conſtare, non tamen eſt Porphyrio uitio uertendum, quod neceſſarium de eo, quod eſt,

tanquam de æquali male dici fecerit. Porró id, quod est,genus non esse necessarij fortuiti, & instantis,neque insuper substantiæ,accidentisq;, & reliquorum generum summorum, rationibus affirmabo. In quibus aliquid prius est,& posterius,quod de ijs cõmuniter dicitur,genus non est. genus enim formarum est genus,formæ in eodem tempore per se cohærent,et una earum quæq; habet,ut in seipsa, et nõ in alijs existat: accidens si substantia posterius erit, & ab illa habebit,ut sit,& insit,erit contingenti posterius, in illo enim habet,ut sit. id igitur,quod est,de eis,non ut res cognominės faciunt,sed ambiguo dicetur: cum præsertim genus non sit,cum in ijs prius,& posterius esse uideatur. ex quo perspicuum est,accidens in substantia,& instans in cõtingenti,non tamen in eisdem, situũ esse,propterea quod sequatur. ut si substantia,& contingens tolleretur,accidens & instans simul auferrentur,sit uero eæ species, substantia inquam,& contingens,in quibus id, quod est non consistit, amoueantur, quod reliquum est, non erit amotum. quanquã enim species canis intereat,hominis tamẽ,bouis,equi, & aliorum non corrumpentur. ijs igitur rationibus aliorum dubitationem perabsurdam,nostramq; dissolutionẽ utilem, claram, perspicuam, & concinnam esse demonstrauimus. Quin etiam nonnulli principiũ damnant, atq; inquiunt. id,quod est, ambiguum est. ambiguũ infinitũ est,illud igitur quod est,infinitũ existit,at initiũ ab infinito sumere non decet: quibus id, quod est,non ambiguum esse, sed ab uno aliquo, respondemus,prout a Medicina et librum,et instrumẽ,

tum Medicinale appellamus. nam Medicinæ instrumentum, & Medicinalis potio ad unam ualetudinē referuntur. quid autem sit ab uno esse, in decem summis generibus percipiemus. Existit etiam hoc loco quædã quæstio, quid scilicet causæ fuerit, cur id, quod est, necessario præposuerit. id quod nos tribus esse factum causis ostendemus, prima, ut id, quod latius patet, principem locum obtineret, secunda, ut elegantior esset, nam si dixisset, ἀναγκαίου ὄντος, non adeo uocalis ob hiatum fuisset locutio, tertia, ut a generalissimis (ut aiunt) initium sumeret. ita fit, cum ut Porphyrius uellet a generalissimis doctrinã exordiri, id quod est, antetulerit necessario. quærent demum, cur non, æquũ est, aut bonum, aut utile, sed necessarium dixerit. cui sane quæstioni, duplici diuisione occurrendum est. Scire oportet bonum, & utile sibiipsis esse substrata ac uicissim cohærere. utile in duo distribuitur, in utile, quod genere ambiguum est, & in necessarium. bonum est, quod causa sui expetitur, ut beatitudo, pietas. utile est, quod a necessario distinguitur, quod & inesse, & non inesse potest sine interitu rei, cui inhæret, ut hoc indumentum. Necessarium insuper duplex est, uel quod per se appetendum est, nihilq; a bono differt, ut beatitas, sanitas, uel quod alterius causa optabile est, prout uenæ incisio, potioq; Medicinæ. in prima significatione quinque uocum cognitio necessaria est, utpote quæ nos ad decem summa genera, atque uniuersam differendi uiam ac rationem ducat. quod sane necessarium sex modis dici constat, quippe cum et materia, et ratio, quæ in homine inest, necessaria dicatur, deinde

necessariũ appellatur quod per se fugiendum, atque alterius gratia sit desiderandum, dicitur tum necessarium, quod per se optandum sit, necessarium item dicitur, quod nec per se expetendum, nec fugiendum sed propter aliud quicquam suscipiendum sit. ueluti sunt quædam medicinæ potiones. postremo illud necessarium est, quod & sui, & alterius gratia amplexandum sit, qua significatione liber hic & sui, & alterius causa necessarius esse dicitur. { Cum sit necessarium Chrysaori & ad decem summa genera percipienda, de quibus Aristo. scripsit, generis, differentiæ, speciei, proprij, atque accidentis cognitionem habere } Quoniam Aristoteles in decem generibus pertractandis de generalissimis decem uocibus differit, quas differentijs, & proprijs separat, ac distinguit, generumq́;, & propriorum, ac differentiarum illic mentionem facit, generis, & differẽtiæ, nec non proprij, & speciei cognitio illarum uocum comprehensionem nobis faciliorem reddet, Porphyrius coniunctione Et, usus est, ut non modo ad Aristotelica summa genera, sed ad ea etiam, quæ deinceps subiungit, utilem hunc librum ostenderet, Nonnullorum opinio fert, Porphyrium, Et, apposuisse, ut etiam ad ea genera, quæ Architas scripta reliquit, harum quinque uocum cognitionem utilem esse declararet, quod quam alienum a ratione sit ex hoc intelligi potest. nam ipsemet Philosophus statim explanat reliqua, ad quæ afferat adiumentum. præposuit uero differentiam speciei, quoniam ordine doctrinæ prior est. sed quid causæ fuerit, cur genus in uocum enumeratione prius consti-

tuerit, ſuo loco dicemus, in præſentia de quibuſnam acturus ſit Porphyrius, exponamus. Sunt itaque Genus, Differentia, Species, Proprium, & Accidens; quæ declaranda ſunt. ac ſi uoluerimus cognoſcere, cur hæ uoces hunc ordinem ſortitæ ſint, (non enim putare debemus id temere factum eſſe) erit de hac re paulo altius ordiendum. Vniuerſa quædam, & ſingula in rebus eſſe ſciendum eſt, ſed quoniam ſingulas res interitui obnoxias eſſe oportebat, prouida, ſolerſq; mater rerum omnium natura, quiddam, quod latius pateret, atque omnia complecteretur, eorumq; formas conſeruaret, excogitauit, idq;, cum eſſet uacans nomine, genus, aut ſpeciem Veteres appellarũt. atque ut hoc perſpiciatur, & ordinis cauſa nobis explorata ſit, ſingula tanquam in exemplo quodam proponemus. Socratem igitur, & Platonem, & cæteros ſingillatim, flauum quoque, & maculoſum hunc equum, & illum, ſingula, & indiuidua Philoſophi uocauere: illa uero quæ ſingulas res continerent, uelut uniuerſus homo, qui ſingulos in ſe homines comprehendit, ſpecies coniunctim appellauerunt. quę uero ipſas ſpecies complecterentur, ut animal, ſub quo homo, & equus conſtituuntur, genera dicta ſunt. ijs interiecta intermedia differentia eſt. Differentia enim eſt, quemadmodum etiam Porphyrius poſt nobis explicabit, quo quidque diſtinguitur, & hac potiſſimum de cauſa differentia in rebus apparet: ſed quantum ad genus ſpectat, nullam eſſe differentiam perſpicuum eſt neque enim in animali, quod genus eſt, homo, & bos differunt, quod & nos, et boues ſumus animãtes.

ſed rationis particeps cum acceſsit,nos ab illis ſeparauit : atque ita differentia effecta eſt,qua homo a boue & cæteris beſtijs rationis expertibus differat.rationis particeps dicitur id , quod mente ducitur, & ratione, ut homo,& angelus : rationis expers eſt, quod pręter rationem,atq; iudicium uiuit . ueluti ſunt equus,bos, & reliqua generis eiuſdem . ita fit , ut differentia minus , quam genus,& magis quam ſpecies pateat . id quod exemplorum appoſitione perſpectum.ac clarum fiet . rationis particeps,& mortale minus patent, quã animal ſi quidem ea ab animali continentur , rationis particeps,quæ differentia eſt,cum angelum,& hominem comprehẽdat,latius quam homo, quę ſpecies eſt, ſerpit,ac manat . Præterea differentia magis anguſta eſt,quam genus,quatenus ſub genus cadit : at latior ſpecie eſt , quoniam rationis compos & expers habet in ſe,ſub quæ omnia animalia ſimul cadunt,ſpecies uero unum tantum,uelut hominẽ,equum,& aliud quicquam comprehendit . Proprium eſt, quod in ſola, totaq; ſpecie ineſt , ut in homine natum eſſe ad riſum, in eo enim ſolo , toto,& ſemper intelligitur . Accidens eſt , quod abeſſe poteſt ſine eius rei,in quo ſitum eſt , interitu ut candor , nigror , accubatio,inclinatio, ſeſſio . Ex ijs igitur quædam rerum naturam perficiunt, quædam extrinſecus adueniunt . genus , ſpecies . & media inter hæc differentia , rei naturam abſoluunt , quoniam ex ui , & natura dicuntur exiſtere , animal enim unumquodq; perficiunt , atque unaquæque res horum trium particeps eſt , ut manifeſto apparet in Socrate , nam quatenus animal eſt, genus habet , quia

rationis compos, & mortalis, differentiam, quia homo speciem. simili quoque modo in Platone, atque Alcibiade. reliqua duo proprium, & accidens, nihil quicquam rei naturæ conferre, sed aduentitia esse dicuntur, propterea quod rationi notionis eius rei, quæ subijcitur, nulli usui sunt: ex quibus proprium illis, quæ rei naturam conficiunt, coniunctius est, quam accidens, ex eo quod proprium semper alicui inest, accidens tum inest, tum abest. huiusmodi separari posse dicuntur, quoniam si ea secreta esse cogitaue rimus, nihil hominis naturã imminuent. id si ita esset, nigros non esse homines dicendum esset, quod absurdum uidetur, atque si ridendi habilitatem amitteremus, nihilo tamen secius homines essemus, cum omnes hominis actiones exercere possemus. Iis in hunc modum constitutis, quonã modo progressus sit Porphyrius, animaduertite. Ea quæ rei naturam perficiunt, præposuit, secundo loco quę nihil auxilij præstãt, collocauit ex ijs praeterea, quæ naturam absolutã reddunt, genus, utpote quod magis pateat, primum obtinuit locum: differentiam deinde tanquam minus angusta, quam genus, sit: postea speciem ueluti minus patentem differentia, constituit. Illorum, quæ nihil quicquam afferunt rei naturæ, proprium quod ad rei naturam propius accedit, accidenti præpositum est, accidens extremum locum habuit, tanquam nihil ei sit cum prædictis commune. & uti ipsum solum sine interitu eius rei, in qua inhæret, adsit, atq; absit. Est autem hoc loco nõ immerito quærendũ, quonã modo accidens sit generi, et speciei contrariũ, si quidẽ in gene

ta, & species distribuitur; aliud nos esse dicimus, si ununquodq; quatenus habet, ut sit, consideremus, & aliud, cum ad aliud referatur. Cum enim quid quippiam per se sit, spectamus, hoc Substantiã, illud Quantum, hoc Quale esse affirmamus. cum uero ad summa genera, quæ post substantiam sunt, respicimus, ea quia non constant per sese, sed ad substãtiam annituntur, substantiæ accidere dicimus. In unoquoque itẽ ex decem generibus cum illud, quod magis uniuersale est, & quod magis singulis rebus conuenit, & illud, quo ea quæ singulis rebus accommodantur, a magis uniuersalibus diuiduntur, prospiciamus, horum unum genus, alterum differentiam, alterum speciem appellauimus, ita ut idem aliter consideratum, genus; species'ue, aut differẽtia dici posit. ijs enim differẽtiæ, quæ in summis generibus insunt, cognoscuntur. potest item & substantia esse, & aduentitium. {hæcq; contemplatio ad definiendum, & ad ea omnia, quæ de diuisione, ac demonstratione præcepta sunt, utilitatem afferat} Hoc primum in loco Aristotelis, & Platonis artem disserendi diuersam esse sciendum est. Aristoteles quinq; modis. ut uidere est in topicis, opiniones affectatur at Platonis dialectica in quatuor tantum uersatur, diuisione, difinitione, demonstratione, ac resolutione. hic igitur liber & ad definiendum, & ad ea omnia, quæ de diuisione, & demonstratione pręcipiuntur, affert adiumentum, ita fit ut ad Platonis disserendi artem utilis existat. ac si ita se res habet, ad uniuersam Philosophiam magno nobis erit adiumẽto, Philosophia quadripartita est, prima pars in diui-

stione, altera in definitione, tertia in demonstratione, quarta in resolutione uersatur. huius igitur loci sensum haud secus intelligēdum censeo, ac si Porphyrius dixisset, hunc libellum non modo ad Philosophorum libros percipiendos, sed etiam si nulla illorum scripta extarent, posse uiam rerum omnium inueniendarum studiosis suppeditare sed de singulis est ordine differēdum. Diuisionis igitur interest. propositum genus in proprias differentias diuidere, hæcq́ue distinguendi est ratio. Animal in id quod ratione utitur, & quod rationis expers est, diducitur, uerū nō sic animal aliud est homo, equus aliud, & aliud hoc quippiam nam illos qui res distribuunt hoc modo, & coquis male frusta secantibus, & obsonia membratim non distinguentibus, id est imperitis, rudibusq́ue hominibus, ac physicæ rationis ignaris similes esse, Plato in Philosophia iudicio doctissimorum hominum facile princeps opinatur, id quod scriptum reliquit. Proprium definitiuæ est, unicuique rei propriam definitionem dare. principem diuisionem ars definitiua consequitur, quoniam definitio diuisione utitur, cum ex generibus, & differentijs, quæ rei naturam absoluunt, ac complent, eliciatur. is igitur, qui definiet, ex diuiso genere assumet, quæ ad definitionem faciunt, ueluti si ex hac animati diuisione in animal, & plantam, & animalis in ratione utens, & rationis expers. mortale & immortale excipere hominem uoluerit is, qui definit, ratione utens, & mortale animal excipiat. Demonstratiuæ proprium est, ex propria natura res demonstrare, non quomodo oratores solent, apud

quos cum rei dubiæ fidem faciunt, auctoritas ualet plurimum: sed quemadmodum Plato præstanti uir ingenio, qui cum animã nullo mortis fato perimi uellet demonstrare, id ex natura propria animæ atque ui confirmauit. Anima, inquit, a se mouetur, quod a se mouetur, semper mouetur, quod semper mouetur, immortale est, anima igitur immortalis est. ita fit ut qui demonstrare uoluerit, hunc morem teneat necesse sit. etenim demonstrationes ueræ ex definitionibus fiunt, definitiones rei uim, & naturam patefaciunt. constat enim demonstrationes ex rerum sumi ui atque natura, non autem assumi foris. præsertim cum exteriora non necessario rem ipsam consequantur. tertium igitur locum sortita est demonstratio, quoniam ipsa definitione, definitio diuisione utitur. Munus resolutionis est, composita in simplicia, ex quorum compositione sunt facta dissoluere, ut grãmatici quoque facere solent, qui orationem in nomen, & uerbum, hæc in syllabas, has in elementa diducunt: at Philosophi naturæ interpretes, ac uirtutis magistri de rebus agunt, quippe qui hominem in caput, manus, & pedes, hæc in ossa, carnem, & neruos, eadem in quatuor elementa, ea demum in materiam, & formam dispertiunt. resolutione in ratiocinationibus utimur, cum eas in propositiones, & propositiones in terminos diducimus, id quod Aristoteles in ĳs libris docet, quos de hac arte conscripsit. prima igitur omniũ est diuidendi ratio, altera definiendi, tertia demonstrandi, quarta denique resoluendi, ac trium dũtaxat mẽtio facta est, quoniam hic liber est ad illas, maxime utilis.

atilis. de generibus enim, & differentiis uerba facit, ac docet. etenim qui diuisionis scientiam callet, genus in species per differentias proprias recte distinguet. atque is qui definiet, ex genere & differentia definitionem sumet. Demonstrationes definitionibus cōstant, & definitiones ex generibus, & differentiis. ut dictū iam est. Id ipsum alia quoque ratione potest probari. Illæ tres inter se colligatæ admodum sunt, ut definitio diuisione, & demonstratio utrisque utatur. nam qui demonstrat, rerum definitionem assumit, ut rei naturam comprehendat. item definitio diuisione utitur. at resolutio neutra illarum utitur, quinetiam diuisioni contraria est. quoniam diuisio unum accipiens in plura distribuit, resolutio uero usque eo procedit, dum in unum desinat, nam si hominē accipiat, & in partes dissoluat partes illas in humores, hos in elemēta, hæc deniq; in materiā et formā partietur: elemēta. n. ex materia, & forma sunt conflata. Alio preterea modo sic, Qui diuidit a simplicibus ad composita progreditur, qui resoluit, a compositis ad simplicia regreditur. & ei, qui definit, aduersatur is, qui resoluit. quoniam alter rei naturam cōiungit, alter dispergit. Id alia quoq; ratione firmabitur, Si resolutio diuisioni aduersa est, cum definitio sine diuisione fieri non queat, definitioni itidem aduersam esse perspicuum est. ita fit, ut demonstrationi quoque contraria sit futura: etenim si demonstratio definitione, & diuisione utitur, & his duabus aduersa resolutio est, demonstrationi nimirū erit aduersa. Sed in iis enumerandis quid causæ fuit, cur definitionis prius, quam diuisionis, quæ prior est,

mentionem fecerit? quoniam inquam uidebat huic libro propositum esse, ut illarum uocum definitiones traderentur. Compositio a dissolutione differt, quantum tamen ad subiectam rem spectat, nihil interest. nam uelut inter ascendentes, & descendentes, ita inter compositionem, & resolutionem discrimen uersatur, idq; tantummodo relatione quadam. quando autem a superioribus, primisq; principijs ad inferiora & ultima descendimus, compositio fit, cum ab ultimis ad prima conscendimus, resolutio, & quoniam compositio, cum id coagmentauerit, quod statuerat, finem cõstruendi faciet, ita quoque resolutio efficiet, cum id, quod propositum erat dissoluerit. nam qui resoluit, quippiam compositũ resoluit. nisi fortasse uelit in eo, quod fieri nequit, laborare, seq; excruciare, dum simplex omni cura studet dissoluere. compositum e multorum simplicium compositione conflatum est, is igitur, qui resoluit, in multa dissoluet. Siquis igitur arbitretur eum qui compositum resoluit, illud in unum simplex dissoluere, falletur ne, an non? mea sententia non sané. quin id proxime ad uerũ accedit. dicemus tamen compositum in plura coniuncta dissolui, & quod ultimum erit, in unum tantummodo resolui. Oportet igitur hoc nobis compertum esse, ut aperte loquar, simplex in multa componi, neq; amplius resolui. atque ultimum compositum in multa coniuncta resolui, neque amplius in unum supremum compositũ iri. Neque uero quenquam moueat, quod definitio, quæ posterior est, diuisioni præposita sit. id enim factum est, quoniam nihil nobis impedimento esse debet, quin

ea, quæ nobis placuerit, in doctrina nostra priora, uel posteriora constituamus. deinde quatenus ad intelligentiam attinet nostram, composita ex definitione cognita priora sunt. quibus quidem fit rebus, ut non sine ratione definitionem diuisioni præposuerit. Resolutionem fortasse ideo prætermisit. quod eadem, ac compositio ratione subiectæ rei affectione tantum, ac collatione, ut dictum nobis est, differre uideretur. Præterea contemplatio apud Philosophos cognitionem significat. { Institui tibi ea breuiter, & enucleate declarare } quoniam alia quoque docendi uia est, quæ ita coangustatur, ut tantummodo capitum commemorãdorum gratia tradi soleat, dixi breuiter & enucleate, quatenus scilicet ad eos instituendos pertineat, qui ingrediuntur ad studium. deinde addit { Quæstiones obscuriores silentio inuoluam. } Tria sunt, quæ iuuenes a legendis ueterum libris dehortantur, ac reijciunt, longitudo dictorum, obscuritas rationis, qualis est in libro Aristotelis, qui de interpretatione inscribitur, ac demum reconditæ, exquisitæq; sententiæ. Porphyrius igitur, ut ad se alliceret eum, qui audit, ait hunc libellum huiuscemodi nequaquam fore. nam neque futurum prolixum, neque difficiles explicatus habiturum illa uerba, breuiter, et enucleate, declarant. cũ præterea subiungit obscuriores quæstiones silentio inuoluam, significat se reconditas, abstrusasq; sententias non tractaturum, innuit præterea dictata non esse difficilia, cum inquit, quæ faciliores sunt, postremo breuiloquentẽ se fore indicat ijs uerbis. mediocri coniectura informare conabor, quæ etiam uerba ad doctri-

nam referenda non sunt. philosophi enim certa scientia res demonstrant, non coniectura assequûtur. Sed Porphyrius hæc ad Chrysaorium scripsit, quia se ea tantum dicturum spondeat, quæ ad illum instituendum attinerent : cum præsertim philosophorum sit, omnia uera scientia demonstrare, non coniectura coarguere. { Ac ne uager latius, de generibus, ac formis constent ne ipsa per se &c. } Breuem, facilemq́, & obscuriorũ quęstionum expertem doctrinam facere pollicitus est. ne quis igitur horum disquisitionem minime inuolutam, & latentem esse diceret. Philosophus esse abditam, & retrusam ex iis clam indicauit, atque innuit. erat ergo de iis controuersia ualde abstrusa. quæ data opera prætermissa ab eo est. atq; ut apertum id fiat, & distinctius perspiciatur, quàm maxime possumus, plane ac dilucide exponamus. Ea, quæ sunt, uel per seipsa constant uel in simplici intellectione sunt. ea rursus, quæ per se cohærent, uel corpora uel expertia corporis existunt, illa præterea, quæ corpore carent, ut anima rationis compos atque angelus, auulsa a corpore sunt, alia ut candor, nigror & brutorum animæ à corporibus non distrahuntur, ex illis deinde quæ per se cohærent, alia ante multa, alia posterius genita, & in anima nostra sita sunt. Eorum quæ sunt, quędam cõstant per se, quædam in solis animis nostris insunt, quæ cum animo comprehensa sint, constant, & minime intellecta non cohærent. sed ubi primum insistet intelligentia, ipsa quoque cessabunt : ut in Hippocentauro luculenter uidentur, neque enim usquam extat, sed cum nos equum centaurum q́ conspicimus, no-

ſtra cogitatione utroſque coniungimus,atque ita com
poſitis Hippocentauri nomen imponimus. hircũ præ
terea,& ceruum natura produxit, utrunque nos cogi
tatione componimus, compactumq; hircoceruum ap
pellamus. Antiſthenes uero genera, & ſpecies in ſolis
animis hac ratione fretus eſſe cenſebat,dicere enim ſo
lebat,equum uideo,illam tamen uniuerſam equi ratio
nem ſeu ſpeciem,quam ideam uocant,non uideo, ho-
minem itidem uideo,at non humanitatem.atque hæc
quidem ille , ſecundum enim ſenſum ſolum uidebat ,
neque rationis auxilio ſeſe in altiorem inuentionem,
& ſpeculationem poterat extollere,atque erigere. Eo-
rum igitur quæ conſtant , alia corpora ſunt , alia non
corpora, atqui ex Veteribus alij prorſus hæc eſſe dixe
runt, alij uero non eſſe uoluerunt. ex illis poſtea, qui
ea eſſe prodiderunt , nonnulli corpora , nonnulli ſine
corpore eſſe putauerunt. ſed qui corpora illa eſſe con-
tenderunt , in eadem ſententia perſtitere. qui uero illa
corporis eſſe expertia dicebant , alia ea eſſe per ſe ſunt
arbitrari, alij uero in iis , quæ ſenſibus percipiuntur:
id quod factum eſt,quoniam nouerãt illi ea, quæ cor
pore carent , de quibus feci ſupra mentionem, uel per
ſe cohærere,ut angelum,Deum,uel in aliis niti,ut can
dorem,et figuras.hæc igitur alij per ſe,alij uero in iis,
quæ ſenſu comprehenduntur,conſtare dixerunt. quo-
niam item corporis expertia,quæ in iis inhærent, quę
ſenſu percipiuntur , uel per totam rem ſeſe porrigunt,
atque tendunt, ut candor in fuco, uel extremitati ſolũ
inſident : ut in globoſa figura cernitur. alij ea ipſa per
totum ſe perfundi aiunt, alij uero in ſola ſuperficie re-

fidere tradiderunt. Sunt etiam, qui nonnulla cohærere in ijs, quæ constant, arbitrentur, nec alia ratione posse constare, quam locum, & tempus, cum ea contineāt, quæ sub sensum cadunt. cum igitur tot sectæ sint, atq; hominum opiniones, qui predicta negent, & affirmēt, quæstio de generibus, et formis in controuersiam adduci poterat, sint ne, an in simplici quadam ratione & intelligentia contineri, prout Antisthenes censuit, dicēdum sit, at postquam hæc ita esse, & constare inuentū esset, existebat etiam quæstio quædam subdifficilis, corpora ne essent, an corpore carerent. huius nanque diuisionis utraque pars fautores habuit, qui eam studiose defensitarunt. uerum cum esset compertum ea esse sine corpore, poterat oriri dubitatio, utrum a materia distraherētur, an in multis essent, & a materia dirimi non possent. uerum ut hoc clarius, atque illustrius fiat, exemplum quoddam adiungam, neque enim fortuito, & nullis innixi rationibus alij corpora, alij corporis expertia esse dixerunt, sed ratione quadam utrique ducti, neque inter se contrarij iure procedunt. Intelligatur an nullus, qui alicuius, utpote Achillis, imaginem insculptam habet, multæ insuper ceræ sint, & ab anulo imprimantur, ueniat deinde quispiam uideatq; ceras omnes unius anuli impressione formatas, annuliq; impressionem in mente contineat, sigillū annulo insculptum ante multa dicetur, in cerulis impressum, in multis, quod uero in illius, qui illo uenerat intelligentia remanserit, post multa, & posterius genitum dicetur. idem in generibus, & formis intelligentium censeo, Etenim ille optimus, & præstantissi-

mus procreator mũdi Deus, omnium rerum formas,
atque exempla habet apud se : ut si hominem efficere
uelit, in hominis formam, quam habet, respiciat, &
ad illius exemplum cæteros faciat omnes. ac si quis
restiterit, dicetq́ rerum formas apud creatorem non
esse, quæso ut diligenter attendat. opifex, quæ facit, uel
cognoscit, uel ignorat, sed is, qui nesciet, nunquam quic
quam faciet. quis enim id facere aggreditur, quod fa-
cere ignorat? neque enim facultate quadam rationis
experte aliquid aget, prout agit natura. ex quo consi-
citur, ut natura etiam operetur, etsi quæ faciat, non ad
uertat: si uero ratione quadam quicquam facit, quo
cunque ab eo factum est omnino cognouit, sin igitur
impium non est, si dixerimus Deum more hominum
agere, quæ fecit, cognouit, si cognouit, quæ fecit, in
ipso rerum formas esse perspicuum est, formæ autem
in opifice sunt, perinde ac in anulo sigillum. hæcq́
forma ante multa, & auulsa a materia dicitur at qui
hominis species in unoquoq; homine est, quemadmo-
dum etiã sigilla in ceris. et in multis, nec auulsa a ma-
teria dicetur. at cũ singulos homines animo cõspici-
mus, & eandẽ in unoquoq; formã atq; effigiem uide-
mus, illa effigies in mente nostra insidẽs post multa, et
posterius genita dicet͂, uelut in illo quoque dicebamus
qui multa sigilla in cera, uno & eodẽ annulo impressa
conspexerat. poterit hæc a corpore separari, cũ non in
corpore, sed in anima inhęreat, non separari uero, quo-
niã per sese separari nõ potest. nõ secus, quã formas an
te multa posuit ille non linguę solum, uerũ etiã animi,
ac uirtutis magister Plato: negat .n. has absolute opifi

cis intelligentias esse, sed substantias quasdam, quæ animo cernantur, & ratione intelligantur, in quas opificem intueri uult, ut ea, quæ hic sunt, ad illarum primarum imaginum exemplum efficiat, ac condat. Porphyrius igitur ait se nolle quærere, num ea quæ corpore carent, a materia, ueluti ea, quę in opifice sunt, separari uel non separari possint, sicut ea, quæ in multis sunt, uel post ea, quæ sensibus percipiuntur, id est ea, quæ post multa sunt. Scire quoque debemus de iis Aristotelem a Platone dissentire. nam Arist. uult illas à materia non posse separari, Plato uero separari censet posse, uerum demonstrare quomodo hi principes Philosophorum inter se dissideant, atque discordent, propterea quod Aristo. formas illas naturaliter intelligere uidetur, ad hoc nostrum institutum nihil pertinet. { At quomodo de illis atque iis } Promiserat Porphyrius se librum hunc utilem ad Arist. summa genera confecturum, quæ progressus, & uiæ quædam sunt ad uniuersam Philosophiæ speculationem, quæ in differendi subtilitate uersatur. Orationis uero multæ partes sunt, enuncians, optans, uocans, imperans, atque interrogans, ac præterea multæ quas nunc colligere propositum non est. in iis enim quæ logica appellantur, quia differuntur subtilius, non de omnibus, sed de enunciante solum oratione agitur. ea enim nuncius animæ est, quæ intelligentia prædita est, & cognitione, cætere uero ei animæ attribuuntur, quæ libidinum æstu fluctuat. nam qui rogat, aliqua cupiditate ductus rogat, Siquis item quempiam uocat, aliquo desiderio impulsus uocat, idem agit, qui aliquem

alloquitur. Sola enuncians oratio uera est, aut falsa. re
liquæ nec ueræ, nec falsæ sunt. ita quoq; fit, siquis de-
precetur. Enuncians oratio uel uera, uel falsa est, uelu
ti si animam mortalem, uel immortalem esse quis de-
monstret, semper uel uerum, uel falsum dicet. est enim
enuncians oratio, quæ rem esse, uel non esse demon-
strat. atque duas habet uoces, quæ termini dicuntur,
quarum altera subiicitur, altera de subiecta se quip-
piam enunciat, sed ut planius, atque apertius id fiat,
exemplum apponam, homo animal est. homo, quia de
eo sermo habetur, subiicitur, animal de homine dici-
tur. Simili quoq; modo in hac propositione, Anima
immortalis est, & cæteris eiusdem generis, nam ani-
ma subiicitur, & immortalis de illa dicitur. ita fit, ut
huiusmodi oratio non immerito illos duos terminos
habere dicta sit. Porphyrius poterat quoq; de generi-
bus, & formis disserere, quatenus ad primam Philo-
sophiam pertinet, cum præsertim de formis generum
ac formarum, sint ne apud Deum, an non, oriatur ple-
runq; magna dissensio. uera igitur Platonis opinio
est, qui ideas animo cerni, & ratione intelligi, ac per
se cõstare uult. quas & uere, & primo substantias ap-
pellat. siue etiam non uera, ut Aristoteli uidetur. na-
turaliter quærimus, quando consideramus, natura ne
in seipsa formarum, generumq; rationes habeat. natu-
ra enim non facit perinde, ac nix, quæ nulla ratione fri
gidum reddit quippiam, uel ut ignis, qui adurit, sed
omnino ratione quadam efficit. etsi quę faciat non co
gnoscit. potest item alio modo naturaliter quæri, utrũ
uidelicet hæc in multis sint, utrum inquam uniuer-

ſum animal, & uniuerſus homo in multis eſſe dicatur, & quæ nam natura iis ſingulis communis ſpectetur, ſed id, quod ita conſideratur, diuidi nullo modo poteſt. poſſumus demum de iis quærere ea ratione qua ſolent ii, qui disſident inter ſe ita, ut prima illa argumentandi principia non tranſgrediantur, cum ſcilicet inueſtigant, num quædam ſint, quæ aliquibus ſubiiciantur, & num quæ dicantur de quibuſdam, Genera de formis, ac differentiis, non tamen contra, dicuntur. Dictum enim eſt genus differentiam, ſpeciē, ordinem quendam ſeruare, ſiquidem genus in uocibus primas tenet, ſecundum locum ſpecies ſortitur, iis intermedia differētia eſt. Superiora de inferioribus dici debent, nō tamen reciprocatur. nam ſi dixerimus, Omnis homo animal eſt, uerum dicemus, at ſi reciprocabitur oratio, ut dicatur, Omne animal homo eſt, falſum dicetur. omnis item equus rationis expers eſt, uerum eſt, ſed omne rationis expers equus eſt, falſum eſt. nam rationis expers non debet equo ſubiici; ut nec etiam animal homini, ut recens dicebam. eſt igitur explicandum qui termini ſubiiciendi, & qui dicendi ſint, id quod Philoſophus deinceps faciet, ac propterea addidit, probabiliter, ideſt, ut ad eam Philoſophiæ partem ſpectat, quæ eſt quærendi, ac differendi { At quomodo de illis, atq; iis, quæ commemorauimus ueteres, ac præſertim Peripatetici probabiliter diſſeruerint } ratione diſſerendi utetur is, qui rerum accidentia inueſtigabit. naturaliter diſputant illi qui ſubſtantiam inquirunt: diuine uero, qui rerum omnium ortum, & quare unaquæque conſtet, indagant.

Cum itaque naturaliter agere de generibus, & formis, ut iam dictum est, sit ea, quæ sensibus percipiuntur, exquirere, ut Aristotelem fecisse uidemus, diuinæ, cum ea, quæ in opifice sunt, perscrutamur, ut in Parmenide Plato, hoc loco logico potius more de iis agēdum est, quoniam in logica facultate enunciantibus orationibus utimur, in quibus nonnulla subiiciuntur, nonnulla de subiectis dicuntur. Subiectus autem terminus, & qui de subiecto dicitur, aut genus, aut species, aut differentia, aut proprium, aut accidens est. { Quomodo de illis } hoc est generibus, & formis. nam subito de illis uerba facit, addens præterea, atque iis, reliqua tria differentiam, proprium, & accidens significauit. nisi forte ita intelligendum sit, ut cum dicat, de illis, genus, differentiam, & speciem, cum addat, atque iis, proprium, & accidens significet. { Ac præsertim Peripatetici } Porphyrius horum inuentionem, ac doctrinam non sibi asciscit, sed Peripateticis, qui omnibus, qui ea probabiliter tractauerunt, longe diligentiores fuerunt. Peripateticis id nomen hac de causa impositum est. Diuinum Platonem in academia deambulare solitum, & cum familiaribus congredi, ut corpus exerceret, atque eo pacto ad animi splendorem suscipiendum aptum redderet, literarum monimenta tradiderunt. instrumenta enim signo sunt, quale artificium opificis sit. ita fit, ut etiam Platonis commilitones, propterea quod disputabant inambulantes in Lyceo, Peripatetici cognominati sint, Ac primo ab ipso Platone Aristoteles, & Xenocrates, quorum alter Peri-

pateticorum, alter Academiæ nomen obtinuit, profecti sunt. Aristotelici enim Peripatetici ex Lyceo. Xenocratici Peripatetici ex Academia dicebantur. paulopost tempore Aristotelis studiosi actionis cognomen retinuerunt, & loci abiecerunt. at qui se ad Xenocratem applicuerunt, actionis nomen exuerunt, & loci cognomen induerunt, & Academici uocati sunt. Porphyrius itaque, qui Platonis etiam sectam secutus est, institutionem quandam ad Platonis dicta & ad summa genera Aristotelis utilem scripturus, tibi, inquit, explicabo, quomodo de iis antiquiores, & præsertim Aristotelici (nam ob hanc causam dixit, & præsertim Peripatetici.) locuti sint. Summa genera decem sunt, Substantia, Quantum, & reliqua, ex quibus sola substantia se sustentat, cætera ad substantiam annituntur. hæc generis descriptio, quæ danda est, omnibus decem conueniet. uerum non dicendum est, æque cæteris, ac substantiæ conuenire, differunt enim qua sunt, quoniam quicquid acciderit substantiæ, ut uidelicet tanquam genus in species, quæ sub ipsa sunt, diuidatur, in cæteris itidem accidentibus efficietur. distribuuntur enim ipsa quoque in species, uuæ sub ipsis existunt, ueluti genera. uerum aliud est, si quatenus substantiæ, & accidentia sunt, atque aliud. si prout summa genera, id quod omnibus commune est, considerabuntur.

DE GENERE.

GENVS, & speciem non simpliciter dici uidetur.

CVM nobis indicauerit, quid libro propositum sit, quamq; afferat utilitatem, & quisnam modus ac ratio habenda sit, ut eos instituamus, qui recens sapientiæ studiis opera innauant, dixeritq; uelle quæstiones difficiles silentio transire, & faciliores in medium adducere, ostenderit etiam quæ abstrusæ & quæ faciles sint, singularum nunc quinque uocum doctrinam explanare aggreditur. de genere primum dicit, quoniam cum uoces numerarentur primæ et delatæ sunt. genus etiam ob hāc causam speciei præponitur, quia multas sub se species comprehendit. & quanquam genus, & species mutuo sese referant, sunt tamen quædam ex iis, quæ sub eandem rationem cadunt, quibus nonnulla reperiuntur cæteris antiquiora, & eorum causæ dicuntur, quemadmodū patrē filij causa dicimus, & quatenus homines utrique sunt, priorem atqui simul cognoscuntur, et sese mutuo constituunt eo, quod sub eandem cadunt rationē. quæ cum aliquo conferuntur, quædam substantiæ prius sint necesse est. cum igitur causam eorum quæ cum aliquo comparantur, causam inquam priorem inuestigabimus, eam uel tempore, uel ordine naturæ priorē esse comperiemus. & illam per causam antiquiorem dicemus. in patre igitur ac filio temporis ratione pa-

ter ſenior eſt. ipſe enim ſubſtantia quædam eſt, quæ ſi lij naturam efficit. igitur hoc modo patrem dicemus filio antiquiorem. Dominus quoque ac ſeruus, præceptor, ac diſcipulus etſi ex iis ſunt, quæ cum aliquo conferuntur, ſola tamen cauſa, non tempore priores ſunt, ac tempore quidem itidem eſſent, ſi Dominus ſeruo, & magiſter diſcipulo ſenior eſſet. idem in genere, & ſpecie intelligi par eſt. genus enim & ſpecies ſub eãdem rationem cadunt, quæ ſub eandem cadunt rationem, ſubſtantias prius eſſe neceſſe eſt. genus ratione ſubſtantiæ ordine naturæ, quia ſpeciei ſubſtantiam conſtituit, prius conſtat, at non tempore. genus enim in ſpecies diducitur, omne quodcunque diuiditur, prius ſuis partibus eſt, utpote quod illas conſtituat, genus igitur ratione ſubſtantiæ, ſpecie prius eſt, priora per ſubſtantiam in iis, quæ ſub eandem cadunt rationem, per cauſam priora ſunt, genus itaque ſpecie antiquius eſt. ac merito primum locum obtinuit. Quinetiam in hominis ortu naturam eiuſmodi ordinem ſeruare exploratum eſt, a'que teſtatum. nam ſemen humanum accipiens primo uitale facit atque animatum, paulum procedens, ſenſum impertitur, & ita animal efficit, tum libidinem, & iram adiungens, rationis expers animal conſtituit, poſtremo rationem perfectam addens, hominem efficit. genera igitur propter ſubſtantiam ſunt formis priora. ſed prout genera & ſpecies mutua quadam relatione ſimul in aliis ſunt, & una dimouentur, nomina tantum ſunt. Quærendum hoc loco dignum putamus, quam ob cauſam, cum generis doctrinam nobis tradat, ſpe-

cici, & non differentiæ, ac reliquarum uocum meminerit. Dicendum igitur ad hoc est quam breuissime. Genus & species sub eandem cadut rationem, ut iam dictum est nobis, species enim generis species est, genusq; speciei est genus. ea re fit, ut non sine ratione in genere declarando speciei mentionem fecerit. quicunque enim ea, quæ sub eandem cadunt rationem docere uult, si unius meminerit, alterum quoque silentio non transeat necesse est. Aristotelis porro regula, ac norma quædam est, qua Porphyrius utitur. eam quia seruanda est, uobis ignotam esse non uelim. Eum, inquit, qui de aliquo ambiguo nomine sit uerba facturus, illius nominis significationes prius explicare necesse est, tum dicere de qua significatione loquatur. nominis enim ambiguitas plerunque etiam errorem creat, cũ aliam doctor, aliam auditor eiusdem nominis significationem capit. siquis exempli gratia de cœlesti cane sermonẽ habiturus sit, dicat, canis æstus facit, fructusq; discriminat, nisi prius dixerit de quo cane loquatur, auditor in errorem inducetur. omnes igitur canis significationes numerãdæ sunt, ut distingua tur hoc modo. canis alius cœlestis, alius terrenus, alius marinus est. dicatur postea de cœlesti uerbum fit: ita Porphyrius Philosophorum præcepta diligẽter tenens omnes generis significationes enumerat, deinde de quo genere loquatur declarat. quod ante ait, Videtur, non ita intelligendum est, ac siquis somniasset, diceretq; sibi quippiam usum fuisse, sed tanquam apparet, exploratum, est, & constat inter omnes. Simpliciter quatuor modis dicitur, significat enim ad summã,

& uniuerſe, quæ ſignificatio apud oratores in uſu frequenti eſt proprie, ut cum inquit Ariſtoteles ſimpliciter ortus. proprium ortum intelligit. temere, & nulla de cauſa, ut cum dicimus, herus ſimpliciter ſeruũ uerberat, ita eſt intelligendum perinde, ac ſi diceremus, perperam hoc eſt cum nulla cauſa ſubſit, qua ſic affici ſeruus debeat poſtremo ſignificat. uno modo, qua ſignificatione dicitur ſimplicis uerbum proxime ad ueritatem accedit: & ita nunc acceptum eſt. uidetur, inquit, nec genus, nec ſpeciem uno modo dici debere.

NAM *& multitudo aliquorum, qui ad unum quiddam affecti ſunt, atque inter ſe cognatione quadam iunguntur, genus appellatur, qua ſignificatione uocatum eſt Heraclidarum genus ab unius Herculis relatione ac nonnullorum multitudinis, qui ea ſocietate ſunt inter ſe coniuncti, quam ab illo traxerunt, qua eadem ſignificatione à cæteris generibus ſecluduntur. Alio item modo genus dicitur id, à quo aliquis ortus initium ducit, ſiue ab eo, qui genuit, ſiue à loco, in quo quiſpiam natus eſt. ita enim Oreſtem à Tantalo & Hylum ab Hercule genus duxiſſe, ac Pindarum genere Thebanum, ac Platonem Athenienſem affirmamus. patria enim, perinde ac pater, cuique ortus principium præbet. atque hæc ſignificatio ſe nobis offerre primum uidetur. Nam Heraclidæ dicuntur ii, quibus Hercules initium dedit. Cecropidæ itidem, atque iis agnatione coniuncti appellati ſunt, qui à Cecrope ſunt profecti. Prius enim genus appellatum eſt, cuiuſque ortus initium, deinde eorum multitudo, qui ab uno principio,*

ut ab

ut ab Hercule, quasi quodam fonte manarunt, quam sane multitudinem distinximus, & à cæteris disiunximus, cũ uniuersam multitudinem, quæ ab Hercule initium sumpsisset, Heraclidarum genus uocaremus.

Primam generis significationem exponit, quam ait duas habere relationes, alteram multitudinis ad multitudinem, alteram multitudinis ad unum. ut Heraclidæ ad Herculem affecti sunt, quatenus ab illo genus ducere dicuntur, & eorundem inter se quatenus sibi ipsis patrui, & nepotes sunt, aut quauis alia generis agnatione coniuncti. nam illa dictio, quadam, recte addita est, quippe cum alia alteri, ex iis, quæ sub eodẽ genere continentur, relatio sit. ut uel alij aliorum patres, liberi, patrui, uel fratres, aut cõsanguinei sint ita, ut huiuscemodi genus perficiant. { Qua significatione uocatum est Heraclidarum genus } cum dixit, Heraclidarum, ipsum ab aliis generibus separauit, ueluti a genere Tantalidarum, & omnium reliquorũ. { Ab unius Herculis relatione, ac nonnullorum multitudinis } duæ item relationes accipiuntur, unius ad unum causæ, & effecti, ut Herculis ad aliquem Heraclidarum, utpote qui causa sit, effectus uero is, qui ab illo profectus est. id quod uel à patria, uel à loco in quo natus quispiam fuerit, deriuari potest, prout Platonẽ Atheniensem genere, & Pindarum Thebanum dicimus. Relatio quatuor modis dicitur. ex arte, ut doctoris ad discipulum, uel ex fortuna, ut domini ad seruum, uel electione, ut amici ad amicum, uel propter naturam ut patris ad filium. sed superiorum relatio

est ordine naturæ. {Qua eadem significatione a cæteris generibus secluduntur.} Sciendum est res distingui alteram ab altera uocibus, & nominibus, quæ quicquam significant. natura enim nobis est comparatum, ut hunc hominem uocari, hunc can.m, & reliqua permulta disceremus. & hoc pacto unanquanq; rem à cæteris separaremus. Etenim singulæ artes cũ nouum quiddam, atque etiam admirandum alias artes docere uolunt, propriis instrumentis nomina imponunt ita, ut res ipsæ declarentur, uerbi gratia: Geometræ cum multas triangulorum differentias traderẽt, aliud scilicet tria latera æqualia habere, aliud duo tantum, aliud tria non æqualia, propriis nominibus usi sunt, quodq; tria æqualia latera haberet, ἰσόπλευρον, q duo tantum, ἰσοσκελὲς, q uero tria non æqualia, σκαληνὸν, appellauerunt, cum præsertim ex iis uocibus uellent ununquodque horum triangulorum significare. hac itaque ratione ex nominibus res significantur. {Atque hæc significatio se nobis offerre primum uid tur} Adhibuit latebram obscuritatis, cum nullo interiecto medio ad primam generis significationem explanandam aggressus est. fuerat enim indicandum, de quo genere haberetur sermo: ipsa tamen exempla nobis argumento sunt, non de posteriori, sed priori uerba fieri. primam enim hanc generis significationem uideri nobis in promptu, & magis ex consuetudine cognitam dicit multorum inquam ab uno uel in multos relationem, quæ prima generis significatio est, se nobis primum offerre, atque in promptu propter consuetudinem inquit esse. Sed est hoc loco

non immerito dubitandum, quare primum genus traditum, & non unius ad unum relationem, hoc est secundum genus in promptu esse dixerit, cum illud ordine naturæ notius sit, primum enim ex uno unum, multos deinceps ex multis facit. nos hanc dubitationem hoc pacto tollemus, secunda generis significatio quæ nobis posterior est, est ordine naturæ certe prior. nam ab Hercule unus primum, multi deinde oriuntur. ac prima generis significatio, quæ natura prior est, quantum ad nos spectat, secunda est, & quæ natura posterior est, nobis prior existit: atque, ut summatim dicam, quæ ordine naturæ priora sunt, nobis sunt posteriora, quæque naturæ posteriora, nobis sunt priora. Naturæ ordine, ut res exemplo declaretur, prima sunt materia, & forma, deinde quatuor elementa, tum caro, & ossa, cæteræque partes generis eiusdem, postremo homo. natura enim sic a superioribus ad inferiora defertur. at nos, qui proniores ad inferiora, ac procliuiores sumus, a propinquioribus ad longinquiora respicimus, & ab iis, in quibus est maior materiæ pars, ad ea, quæ materiæ expertia sunt, ascendere uolumus. primum enim hominem cognoscimus, deinde ex ossibus, & carne componi illum percipimus, tum hæc ex quatuor elementis constare, hæc postremo a materia, & forma deriuari intelligimus. ex quo conficitur, ut quæ natura priora sunt, nobis cognitione fiant posteriora, quæque natura posteriora sunt, cognitione nobis posteriora efficiantur. prima igitur generis significatio patentior est, atque expeditior, implicita, & abscondita secunda. id quod fuit in causa, ut Porphyrius il-

lius ſignificationem ſe nobis primum offerri, & in promptu eſſe dixerit: cum præſertim à facilioribus doctrinam exordiri debeamus.

ALIO *quoque modo genus illud appellatur, cui ſpecies ſubiicitur. eorum forſitan ſimilitudine, quæ prædiximus. Etenim id genus formarum, quæ ei ſubiectæ ſunt, initium eſt, multitudinemq́; uniuerſam quæ ipſi ſubiecta eſt, continere uidentur.*

Exiſtit autem hoc loco quædam quæſtio, quid cauſæ ſit, cur cum aliæ multæ generis ſignificationes ſint, ipſe ſolas has enumerauerit. nam alias generis ſignificationes eſſe Plato, qui ſubſtantiam, idem, alterũ, motum, & ſtatũ eius, quod eſt, genera conſtituit, planum, atq; apertum fecit. at Porphyrius de his non loquitur, quoniam ſicut ante dictum eſt, ſibi propoſitũ erat de iis uerba facere, quæ ad Ariſtotelẽ pertinerẽt. uerũ enimuero ipſe quoq; Ariſt. in phyſicis materiã unicuiq; arti ſubiectam genus appellare uidetur, ut in Tignaria, ligna, in Medicina, humana corpora. & in omnibus naturalibus, materiam primam: ſed Porphyrio propoſitũ non erat hæc proinde, ut phyſici ſolent conſiderare, ſed ut faciunt ii, qui diſſerendi, & ratiocinationes efficiendi uiam, ac rationẽ docent. Tertiam igitur ſignificationẽ connumerat eius generis, de quo Philoſophis ſermo eſt, ꝙ ſane quandã habet cum prædictis ſimilitudinem. nam ut prima generis ſignificatio duas quaſdam relationes habet, multorũ uidelicet ad unũ, & eorũ ad ſeſe, ita quoq; ſpecies ad genus, &

ipsæ species inter se referũtur. quemadmodũ etiam secunda generis significatio relationem unius ad unũ, & causæ ad effectum habet, sic & genus unius relationem ad unum, ut animalis ad hominem, & effecti ad causam habet. Illi fortasse, qui primi nomina rebus imposuerunt, cum diuersas hominum prosapias discerni uell nt, hoc Heraclidarum genus, Aeacidarũ illud, & aliud Pelopidarum uocauerunt. Philosophi postea illos imitati sua genera nuncuparunt. nam ut Heraclidarum genus sub se omnes continet, qui ab Hercule initium duxerunt, ita & animal, quod genus est, efficit. singulorũ.n.animalium, hominis scilicet, equi, canis, & reliquorũ uniuersale animal appellatur. Ac sepe etiam Philosophi sua genera prius inuenerunt, illi postea, qui nomina rebus imposuerũt, ad Philosophorum imitationẽ in hominum familiis genera nominauerunt. id n. in utrãq; partem intelligi potest. id quod in causa est, ut ambigatur, utrum Philosophi huius nominationis principes extiterint, an illi, qui uerba cõstruxerunt. Signo enim est illa dictio, Forsitan, quæ addita est, Porphyrium hac de re addubitauisse.

TRIBVS *itaq; generis significationibus explanatis, de tertia tantum Philosophis habenda ratio est: id quod nobis hac descriptione patefaciunt. Genus est, quod de multis, iisq; specie differentibus dicitur, cum quid quicque sit, rogatur, ut animal. Ea.n.quæ dicuntur cũ de uno solo enunciantur, uelut indiuidua, prout Socrates, hic atque hoc, tum de multis, ut genera, species; differentiæ, propria, accidentiaq;, non ea quidem,*

quæ propriè in uno, sed quæ in multis communiter insunt. est'que genus, ut, animal, species, ut homo, differentia, ut rationis particeps, proprium, ut facultas ridendi. accidens, ut quod albũ est, quodq́ nigrũ, sedere.

Generis significationibus enumeratis ait Philosophos de tertio genere habere tantummodo rationem, id quod etiam descriptione apertum fecerunt. Nobis igitur quid descriptio sit, quidq́ definitio, quæ'ue inter utranque differentia, & quam ob causam ex descriptione, & non ex definitione genus docuerit, cum definitiones subiectæ rei uim, & naturã declarent, propriaq́ concludant, & nihil inferant alienum, necessario dicendum uidetur. In omnibus itaque rebus aut unum est, aut plura, & propterea ununquodq́ aut ex nomine, aut ex oratione significatur. per nomen, cum unum aliquid, per orationem uero quando aliquid pluribus partibus constans intelligitur. uerbi gratia, si hominem significare uelimus, & ex hoc nomine, homo, & ex oratione, quæ est animal rationis compos, mortale, significabitur. atq́ ea quidem oratio rerum subiecta significans, uel ex sua sumitur ui, atq́ natura uel assumitur foris. Si igitur ex rei ui sumatur, definitio dicetur, quemadmodum hæc, animal, rationis particeps, mortale, quæ hominis naturam perficit: si uero ex iis, quæ aduentitia sunt, elicia tur, descriptio nominabitur. ut homo animal est recte gradiens, latos ungues habens, & manibus utens, hæc enim hominis naturæ aduen iunt, eam tamen non perficiunt, sed tantummodo simul eueniunt, hoc igitur inter definitio-

nem, & descriptionem interest, quod definitio ex ui, atq; natura rem apertam facit, descriptio uero ex iis, quæ aduentitia sunt. dicitur descriptio quasi adumbratio quædam, & primæ picturæ lineamentum rude, nam uelut apud pictores adumbratio imaginis figuram ostendit, non tamen pure, & perfecte, sic descriptiones rem, non tamen plene manifestam reddunt. definitio autem rem clare nobis reserat. definitio igitur perfectæ picturæ, & descriptio primæ pictorum adumbrationi comparari potest. quod etiam in causa est, ut ὑπογραφὴ dicatur, quod uocabulum & descriptionem & rudem, crassamq; adumbrationem significat. Cum igitur definitiones ex genere, & formarũ efficientibus differentiis assumantur, summiq; generis genus non extet, ut ne ex ipsomet genere, differentiisq; generis definitio traderetur (nam de summo genere nunc sermo hab tur) non poterat Porphyrius generi dare definitionem: coactus igitur est, illud nobis ex descriptione declarare. Damus enim operam, ut eas res descriptione explicemus, quas definire nullo modo possumus: Itaque generis definitionem dare nequimus, tum, ut dictum est quoniam de summo genere, quod reliquis omnibus conuenit, uerba fiunt, summi nanq; generis non inuenitur genus, desineret enim summum esse: atq; ubi genus non est, definitio tradi nullo modo potest. Etenim definitio omnis ex genere, differentiisq; definitam rem cõplentibus constat. at si genus non sit: non erunt quoque differentiæ formarum procreatrices, Efficientes enim formarum differentiæ sunt, quarum in generum diuisionibus

usus est maximus, de quibus post nobis dicendū erit. cuius igitur genus non est, differentiæ quoq; efficientes non sunt. cum itaq; genus non sit, nec efficientes summi generis differentiæ, definitionem quoq; non esse sequetur. atq; id in causa primum fuit ut generis definitio non traderetur: Deinde cum genus ambiguū sit, non definitur. decem enim modis dicitur. ut in Categoriis uideri potest. ambigua enim definiri nihil est, cur putem posse: sunt enim simplices uoces, differūtq; tantummodo à rebus, quæ ex ipsis significantur, & definitio rei uim, & naturam significat. quorum autem cunq; definitiones eædem sunt, res quoque eædem sint, est necesse. unam igitur communem ambiguorum definitionem tradere non possumus. quo fit, ut ea per descriptionem explanentur. In iis enim quæ in ui, ac natura differunt, esse eadem accidentia possunt, ueluti hoc in loco luculenter uidetur. Sunt enim inibi multa genera, & quæ propter uim, atq; naturā inter se differunt. una tamē, atq; eadem omnibus inest ad cōprehensas sub se ipsis species relatio. Summi igitur generis Porphyrius ideo nō definitionem, sed descriptionem tradidit, ut ea posset omnibus decem conuenire. Dubitabit fortasse de his quispiam, & inquiet, si ambigua non definiuntur ex eo, quod tenues simplicesq; uoces sint, definitioq; rei naturam significet, quanam ratione describi possunt: siquidem descriptio accidentium concursione subiectam ipsis uim declarat, in eius enim naturæ, cui hæc accidunt, cognitionem nos inducit, cum itaq; unam ambiguorū descriptionē tradamus, & per candē in subiectæ naturæ co

gnitionem deueniamus, nō modo nomina, sed res etiā easdem esse comperietur. quod nihil est, cur fieri posse putem, propterea quod decē genera Substantiā, Quantum, Quale, & reliqua in quibus genus ambiguū est, esse eadem inueniremus, hæc sane dubitatio reiecta, et confutata esse poterat a nobis, cum nuper diceremus, in ijs, quæ ex ui, atq; natura differunt, posse eadē inesse accidentia, ex quibus assumeretur descriptio. fieri igitur potest, ut decem summa genera eandem relationem suscipiant. nam substantia cum in se corporeum, & corporis expers contineat, est eorum genus. Quale item, cum plures species comprehendat, ipsarummet genus est, idq; in reliquis eodem modo, ita fit, ut in omnibus decem generibus una, atque eadem relatio accidat. proinde mirum non sit, si una eorum descriptio tradatur, quæ per uim, ac naturam differunt, & ea, quæ describantur, eadem non sint. quippe cum decem genera id cōmune habeant, ut unum corū quodq; de multis, non tamen de eisdem, aut totidem dicatur. ac si forte unum de quatuor formis diceretur, & de totidem, aliud, hæc quidem inter se conuenirent quatenus de multis dicerentur, sed quia non de eisdem, ac talibus, discreparent. descriptio igitur uel ex ui, nominis, ac notatione, aut ex fortuita proprietatum concursione sumitur, eaque proprie descriptio dicenda est. ex notatione. hoc modo. homo dicitur, ἄνθρωπος ἀπὸ τοῦ ἀναθρεῖν, quod supra aspiciat. uel ἀναθρῶν τὰ ἄνω, καὶ θεωρεῖν, contemplans quæ uidit, uel quod ὄπωπε, id est oculos altissimum locum obtinentes habeat, ex quo plurima circunspiciant. Ex fortuita concursione sic.

homo animal eſt, recte gradiens, latos ungues habens, ut ſupra diximus. Definitio omnis uel ex materia aſſumitur, uel ex forma. ex materia, ut cum iram ſanguinis feruorem in corde definimus, ex forma, cũ iram eſſe dicimus ulciſcendi libidinem, uel ex utriſq;, ueluti cum iram ſanguinis in corde feruorem, & ulciſcendi libidinem definimus. at cum ex ſola materia, ſola ue forma ſumitur definitio, imperfecta eſt, cum uero ex utriſque, perfecta eſt, quandoquidem utrunque ſignificat. genus enim materiæ ſimile eſt, formæ differentia. hæc igitur definitio ad nullas alias res, quam ad eas, quæ intermediæ ſunt, transferri poteſt. ſiquidem nec prima, nec ultima genera, neq; differentias, quæ generis uim naturamq; complent, ſed ſpecies, uelut indiuidua, ſolum habeat. ex quo conficitur, ut eorum deſcriptiones, & non definitiones tradantur, ut Socrates eſt Sophroniſci filius, Athenienſis, Philoſophus, uentre opimo, & adipato, caluus, naſo adunco, & ſiquid præterea in eo inſit. Quicunque dicunt genera, quæ appellantur generaliſſima, differentias, quæ uim generis abſoluunt, habere, non recte dicunt: quoniam eas tantum differentias habent, quibus genera in partes diuiduntur, non quæ generis uim, naturamq; complent. omne enim efficiens, effecto prius eſt, nam ut paulo ante dicebam, efficientes aliquorum differentiæ longe prius diuidentes erunt, quam ſumma genera. ratione igitur utens, & mortale quæ hominem efficiunt, et mortale, ac rationis expers, ex quibus equus efficitur, genus, animal ſcilicet diuidunt quod in ratione utens, & rationis expers, mortaleq;, & immortale

diſtinguitur. recte igitur effectrices aliquorum differentias effectis antiquiores eſſe dictũ eſt. at nihil ſummo ſuperius eſt. his ita diſtinctis cum ſummi generis dare definitionem non poſſet, merito ex deſcriptione illud patefecit. Verum ut percipiamus quænam, & unde hęc deſcriptio ſumpta ſit, erit hoc pacto dicendum, ut etiam intelligamus non fortuito, & temere harum quinque uocum doctrinam a Porphyrio traditam fuiſſe, quinetiam omnem uocem ſub harum aliquam neceſſario reduci oportere, & Porphyrium hanc rationem prouidentiſsime conſtituiſſe. Ex uocibus aliæ nihil quicquam ſignificant, cuiuſcemodi ſunt cnax, blityri: aliæ ſignificant illæ quidem, ſed uel de uno dicuntur, prout ſunt Socrates, Plato, & cæteri ſingulatim, uel de multis. Quæ de multis dicuntur, uel ex ui, atque natura, uel per id, quod aduentitium eſt, dicuntur. quæ præterea ex ui, atque natura, uel in quæſtione, qua quid quicque ſit, quæritur, uel in qua qualitas inueſtigatur, efferuntur. ſi in quæſtione, qua rei natura aliqua indagatur, uox enuncietur, uel de ĳs dicetur, quæ ſpecie differunt, ut genus, uel de ĳs, quæ differunt numero, ut ſpecies. ſi in quæſtione, qua rei qualitas, & modus inueſtigatur, erit differentia. quæ uero ex eo dicuntur, quod ad rei naturam annititur, uel de una ſpecie, ut proprium uel de multis, ut accidens dicuntur. Hæc ſane diuiſio quaſcunque uoces neceſsitate quadam ſub illis quinque, nec pluribus, aut paucioribus contineri demonſtrat. Voces tum ſignificare, tũ non ſignificare diximus. quæ ſignificãt, uel de uno dicunĩ, uel de multis, de multis di

cuntur Genus, Species, Differentia, Proprium, & Accidens. septem igitur uoces cum sint, nihil significantes, de uno dictæ, & quę de multis dicuntur, genus inquam, species, differentia, proprium, & accidens, duabus primis sublatis, quinque superant. uoces non significantes ideo abijciuntur, quia nec Grãmaticis, nec Oratoribus, & multo minus Philosophis ulli usui sunt. Illæ præterea, quæ de uno dicuntur, remouentur, quia singularum rerum sunt. & singula infinita cum sint, comprehendi scientia non possunt. at Philosophi certa scientia tradere omnia profitentur. Scientia enim, ut in Cratylo inquit Plato, dicta est, quod in quendam definitum quæstionum statum, ac metam perducat. Singulæ igitur res cum multæ sint, atque interminatæ, scientiam non faciunt. quæ uero de uno dicuntur, de singulis dicuntur, id quod in causa esse potissimũ uidetur, cur prętermittantur, & quinque tã tum restent, uidelicet genus, species, differentia, proprium, & accidens, sub quibus omnia, quæcunque finita sunt, atque adeo uocem unanquanque inuenies, licet, notionem, aut infinitatem quispiam nobis obijciat Sed de ijs sit in diuisione satis iam dictum. deinceps autem copiosius agendum est, proinde ordiar. Vocum aliæ non significant, ut chax, blityri, aliæ significant. de ijs quæ nullam significationem habent, nulla habetur ratio. appellanturq́ hæ ἀκατηγόρητοι, ex eo, quod de nullo dicantur. Significantes uel de uno dicuntur, ut Socrates, Plato, uel de multis, ut genera, species, differentiæ, propria, atque accidentia. de singulis non loqui Philosophos diximus, quæ de mul-

tis dicuntur, uel ex ui atque natura, ut genera, differentiæ, speciesq́;, quæ rei naturam absoluunt, dicũtur, uel non ex ui, atque natura, ut propria, & accidentia, quæ rei subiectæ naturam non complent. earum rursus, quæ ex ui, atque natura dicuntur, aliæ de specie differentibus ut genera, et differentiæ, aliæ de numero differentibus dicuntur, uelut indiuidua, quæ inter se differunt non specie illa quidem, sed materia, & numero, ut fuscus equus, & fuluus, non enim specie quicquam discriminis habent inter se, sed numero, & materia. Denarius præterea numerus ex decem non cõpactis, ac pene conflatis, sed distinctis componitur: ex decem enim coniunctis nunquam denarius numerus componeretur. Ex his igitur generis, speciei, & differentię discrimen habemus. hoc uero modo discordant inter se. species de numero differentibus dicitur, genus uero, ac differentia de multis, ĳsq́; specie differentibus dicuntur, quædam etiam in quæstione, qua quid quicque sit, indagatur, enunciantur. in quæstione qua quid aliquid sit, inuestigari dicitur, quoniam si quis nos rogauerit, quid homo sit, animal quod genus est, respondebimus, id quod in causa est, ut genus in quæstione, qua quid quicque sit, quæritur, dicatur. In quæstione uero, qua rei qualitas quæritur, dici quippiam affirmamus, quia ipsa qualitas aut modus inuestigatur. si, uerbi causa, rogauerit nos quisppiam, quale animal homo, sit rationis compos, differentiam uidelicet, respondebimus. ex quo efficitur, ut differentia in questione, qua rei qualitas indagatur, enunciari dicatur, liquido ex ĳs apparet.

quid inter genus,& differentiam interſit. nam hoc in utriſque diſcrimen eſt,ut genus in quęſtione,qua quid quicque ſit,differentia in quæſtione,qua qualitas inueſtigatur,enuncietur. Præterea ex illis, quæ non dicuntur ex ui,atque natura,aliæ in una quadam ſpecie inſunt,ut propria,aliæ in multis,ut accidentia. quæ ſane diuiſio proprij, & accidentis nobis diſcrimen declarat.proprium enim in una ſpecie, & accidens in multis ineſt.cum igitur hæc diuiſio ſe habeat ad hunc modum,omnem uocem ſub harum quinque una conſtitui neceſſe eſt.perſpicuum quoque eſt, nos ex propoſita diuiſione uniuſcuiuſq; uel definitionem,uel deſcriptionem tradere poſſe.modo eligamus quæ ad cuiuſque rei explanationem utilia eſſe uideantur. quemadmodum ipſe Porphyrius fecit, cum ait, { Genus eſt, quod de multis iiſq; ſpecie differentibus dicitur, cum quid quicq; ſit, rogatur,ut animal.}illa autem uerba, de multis, genus ab indiuiduis diſtinguunt, quæ de uno tantum dicuntur.cum adderet, iiſq; ſpecie differentibus,genus a ſpecie,& proprio ſeparauit. ſubiungens poſtea,cum quid quicq; ſit rogatur.genus à differentia diſtraxit, atque ab accidente. igitur cogitanti mihi uocum differentiam uelle indicare, & demonſtrare, Ariſtotelem his tantum quinque neceſſario uſum eſſe,diuiſionem amplificare,& diffundere quodammodo, ac quaſi dilatare uiſum eſt. Cum ſeptem uoces ſint,duabus reiectis; quinq; tantum ſuperſunt. Philoſophus nolens nunc cauſam afferre,ob quam his ſolis uſus ſit Ariſt.ſed duntaxat ſignificatium quinq; uocum differentiam declarare;arctius hoc pacto diui.

sionem compressit. Ea, inquit, quæ dicuntur, cum de uno solo enuntiantur, tum de multis, et superiorem diuisionis partem reliquit ac de uno quidem dicuntur, ut indiuidua, ueluti Socrates, Plato, Alcibiades, de multis uero uel de specie differentibus, uel numero. de specie differentibus genus, differentia, & accidens dicuntur. genus enim uelut animal, de multis formis, homine scilicet equo, & cane dicitur. differentia ut rationis compos de angelis, & hominibus dicitur, & mortale de ĳs etiam, quæ sunt rationis expertia ut de equo, & reliquis belluis. accidens de multis formis, ut de candore, nigrore, statione, motioneq; dicitur. species, & proprium ea sunt, quæ de numero differentibus dicuntur. Quæ de multis & specie differentibus dicuntur, uel in quæstione, qua quid quicque sit, uel in ea, qua modus, aut qualitas inuestigatur, dicuntur. in quæstione qua quid quicque sit quæritur, dicitur genus, in qua qualitas, dicitur accidens quod separari non potest, in qua uero modus, dicitur accidens, quod separari potest. nam interrogati quomodo se habeat Plato, bene illum ualere, aut ægrotare, aut sedere, aut aliquid eius generis respondebimus. Dubitare nunc par est, si quinque uoces memoratæ sub uoce tanquam earum genere constituantur, & genus sub ipsis cōstituatur, num sit genus summi generis hoc. n. ita abhorreret, ut nihil posset esse peruersius dicimus igitur genera non ueluti res, sed tanquam uoces sub hanc diuisionem adduci, nam ut summæ res, non amplius sub quid cōmunius adducitur {Ea, quæ dicuntur} ĳs uerbis quomodo exposita generis descriptio ipsum ge

nus ab aliis distinguat, declaratur, { hic, atque hoc } hæc enim singula sunt, quæ de una dicuntur. ac recte mea quidem sententia Philosophi hunc loquendi modum a singulis traxerunt. nam cum demonstramus, hoc illud, & aliud dicimus. siquidem hæc & sub demonstrationem, & sub sensum cadunt. homo enim, atque animal si uniuerse sumātur, pari quoque modo cæteræ uniuersæ res, quæ in opifice sunt, neque sub demonstrationem, neque sub sensum cadūt. recte igitur singulas res, non autem uniuersas in demonstrationem redegerunt. Indiuidua ideo dicuntur, quia nec in specie similia, nec dissimilia diuiduntur, id quod genera, & species faciunt. nam indiuidua una cū diuisione corrumpuntur, ac tolluntur. animal enim quod in me est, commune non est, sed mihi soli ascribitur. simili unoq; modo rationis compos, atque omne compositum, ex quo homo definiatur. { Accidentiaq;, non ea quidem, quæ proprie in uno, sed quæ in multis communiter insunt. } singula de multis non dicuntur, ut candor in corpore. uel in Vlysse cicatrix, ex qua a nutrice agnitus est, in solo enim Vlysse cicatrix inerat, secus quonam pacto nutrix illum ex cicatrice agnouisset? propterea igitur dixit, accidentia, quæ in multis communiter, & non quæ in uno insunt. idest uniuersa, & non singula. { estq; genus, ut animal } apertissimam doctrinam reddit, cum exēplum uniuscuiusque quinque uocum supponit.

GENERA *igitur ab iis, quæ de uno tantū efferantur, intersunt, q͏̄d ea de multis enuncientur, ab iis*

autem,

autem, quæ in multis dicuntur, a specie, quoniam species & si de multis, non tamen specie, sed numero differentibus enunciatur, homo. n. species cũ sit, de Socrate, de & Platone dicitur, qui inter se nõ specie, uerũ numero solũ discrepant: at animal, quod genus est, de homine, boue &, atque equo dicitur, qui non solum numero, sed etiam specie sunt inter se diuersi. præterea genus, & proprium hanc habent dissimilitudinem, quod proprium de una tantum specie, cuius proprium est, de & indiuiduis, quæ ab eo continentur, enunciatur, uelut facultas ridendi de solo homine, ac singulis hominibus effertur, at genus nõ de una specie solum, sed de multis etiam iis & differentibus enunciatur.

Quomodo genus ex descriptione a reliquis separetur, hęc nobis clarũ, ac perspicuũ faciũt. Etenim genus de multis, iis & non numero solũ, uerum etiam specie differentibus, species autẽ de numero differentibus tãtũ dicitur. una igitur quæ & uox hoc modo definiẽda est, aut describẽda. Genus uox est significans, quæ de multis, specie autẽ differẽtibus dicitur, cũ quid quic & sit, quæritur. Differentia est uox significãs, quę de multis, specie autem differentibus, in quæstione, qua quale quid sit indagatur, dicitur. Species est significãs uox, quę de multis, iis & numero differẽtibus dicitur, cũ rei natura quærendo inuestigatur. Propriũ uox est, quæ significans quippiam rei naturæ aduentitiũ de una tãtũ specie dicitur. Accidens uox est, quæ aliquid foris aduenienss significat, de & multis, iis & specie differenti bus, cũ quale quid sit, aut quomodo se habeat, inuesti

gatur, dicitur. { At animal, quod genus est} scire debemus, quæcunque differunt specie inter se, numero quoque differre, at quæ numero differunt, non itidem specie differunt. neque enim reciprocatur oratio. nec quenquam fugiat, idem triplici modo dici, idem genere, idem specie, idem numero. genere, ut homo, equus, bos, siquidem hæc omnia & animalia. & eadem ratione generis existunt. Specie, Theo, Socrates, Plato. nam hi specie sunt ijdem. numero, ut homo, uir, & ensis, ac gladius. igitur si Idem tribus modis dicitur, Aliud quoque totidem dicetur, quædam enim genere differunt, & alia inter se uel specie, uel numero erunt. quæ autem genere uicissim differunt, semper uicissim specie different, & numero. uelut homo, & candor, differunt enim interse genere. nam homo animal est, et candor qualitas. quin specie itidem differēt, quoniam alia est hominis, & alia candoris species, uel ex eo, quod homo animalis species est, quod genus est. candor autem est qualitatis, & coloris species. sed numero pariter different. homo enim qui percipi sensibus potest, ut Socrates, alius, ac diuersus est a Platone. recte igitur ea, quæ genere distant, specie quoque numeroq; dissimilitudinem habere dictum est nobis. Quæ specie disparia sunt: numero quoque sunt differentia, non tamen etiam genere: ut homo, equus, inter quę speciei ratione uarium interuallum interiectum est, quandoquidem alia est hominis species, & equi alia. quæ numero nihilominus sunt alia. nam alia est hominis, et alia equi materia. genere uero cū utraq; animalia sint, repugnantia non sunt. Quæ uero ab alijs numero a-

ſunt, nec genere, nec ſpecie inter ſe oīno intereſſe oportet: ac propterea dixit. { Qui non ſolum numero, ſed etiam ſpecie ſunt inter ſe diuerſi.} proinde ut ſi compertum iam eſſet, ea, quæ inter ſe ſpecie diſcrepantia ſunt, numero quoque ſemper habere uarietatem.

HOC *demum genus, differentiæ, communiaq; accidentia inter ſe differunt, quod etſi differentiæ, communiaq; accidentia de multis ſpecie diuerſis dicuntur, non tamen in ea quæſtione dicuntur, qua, quid ſit, ſed qua quale quippiam ſit, quæritur. cum enim rogamur quid nam illud ſit, de quo hæc dicantur, non differentias & accidentia, ſed genus reſpondemus uel ex eo, quod differentiæ, atque accidentia non in quæſtione, qua quid res ſit, ſed qualis ſit, quæritur, enunciantur. nam ſi quiſpiam roget, qualis ſit homo, rationis particeps reſpondebimus. & cum quærat, qualis coruus ſit, nigrum eſſe dicemus: illud enim differentia, & hoc accidens eſt. ſicq; roget, quid homo ſit, animal dicemus, quod hominis genus eſt.*

Differt, inquit, genus a differentijs, & accidentibus uniuerſis, quod illa in quæſtione, una rei qualitas, aut modus quæritur, genus uero in ea, qua quid res ſit, dicitur. Ex ijs, quæ in quæſtione. qua quid quicq; ſit ſit quæritur, dicuntur, genus a ſpecie diſcrepat, quoniam de multis, iisq; numero differentibus: genus de multis & ſpecie differentibus dicitur. Eſt item inter genus & proprium diſcrimen. propterea quod proprium uni tantum ſpeciei, & genus multis conuenit.

EA re factum est, ut cum genus in multis dicatur, ab iis omnibus diffideat, quæ de uno solum dicuntur. quod autem de specie differentibus enuncietur: ab iis diuersum fit, quæ tanquam species, & propria dicuntur. quod cum quid res fit indagatur, à differentia, communibusq; accidentibus, quæ non in quæstione qua re i natura, sed qua qualitas, uel modus inuestigatur, de iis in quibus quippiam dicitur, enunciantur.

Breuibus demonstrat, quomodo unumquodq; eorum quæ in generis descriptione sumpta sunt, conuenienter, & necessarie sit acceptũ: cæterę n. uoces non dicuntur in quæstione, qua quid res sit, sed qua modus, aut qualitas inuestigatur. id quod intelligendum est in differentia, communiq; accidente. Si enim quispiam nos roget, qualiter se habeat Socrates, ualere illum uel ægrotare respondebimus. Sunt enim aliæ quoq; præter accidentia differentiæ, ut repandum, caluum, & aduncum esse. illud autem, quod ait {cum quid res sit indagatur} differentijs & communibus accidentibus, quæ non in quæstione, qua quid res, sit, quęritur, dicuntur, sed in ea qua qualitas, aut modus inuestigatur, genus disiungit. Differentia enim in quæstione, qua quale quippiam sit, & communia accidentia in quæstione, qua quomodo se quippiam habeat dicuntur. aiunt nonnulli, cum dicat {uel modus inuestigatur.} ea accidentia significare, & complecti, quæ proprie in aliquo insunt. nos autem etsi in questione, qua quomodo quid se habeat, ea dici affirmauerimus, ex ijs tamen esse asseruimus, quæ de uno dicuntur, ab

illis enim quæ dicta sunt supra, genus distinxit. cum
diceret de multis, & ab ĳs, quæ de uno dicuntur, &
ab indiuiduis genus, separauit.

In hac igitur descriptione, quæ generis no-
tione constituta est, neque abest quicquã, neq; redũdat.

Definitiones & uni tantum rei conuenire, & totã
illam rem complecti debent. definitiones enim ea po-
tissimum de causa ὁρισμοὶ dicuntur, quod rem defini
tã cõplexu suo coerceant, et contineãt, eã́q; a simili-tu-
dine terminorũ, quibus possesiones a possesionibus
diuisæ sunt, qui ὅροι dicuntur nomen inuenere. Duo
sunt, quæ definitiones uitiosas faciunt. uel cũ quippiã,
superest, uel cũ quippiã, quod ad eã rem, quæ explica-
tur, pertineat, prætermittitur. nã ut omnibus constat,
Philosophos omnia modo & ratione fecisse, ita recte,
atq; ordine factum uidetur, quod omnem uirtutem es
se mediocritatem, et omnem mediocritatem duo uitia
contraria, defectionem uidelicet, ac redundantiã ha-
bere dixerunt. Iustitiæ enim, ex qua una uirtute boni
uiri appellantur, fraudatio, & effrænata cupiditas &
auiditas habendi, atque acquirendi adiacent. is enim
fraudat, qui minus, quam oporteat, facit, auidus & cu
pidus ille est, qui plus uult, quàm deceat. Fortitudo
item uirtus est, cui timor. & temeritas utrinque appo-
nuntur. sed temperantia quoque uirtus est, quæ in al-
tera parte fatuitatem, in altera proteruitatem habet ad
iunctam. fatuus est, & stolidus, qui parum commo-
uetur, proteruus, & impotens, qui nimium, & inor-

dinate concitatur. Prudentia ab imprudentia, & insolentia circundatur. quemadmodum igitur in ĳs, ita quoque in definitionibus res sese habet. illa propria definitio est, quæ propriam rem definiens nihil extraneũ complectitur, neq; quicquam, quod ad rem pertineat, pretermittit. ei enim proinde, ut cæteris uirtutibus, redundantia, ac defectio, ut dictum est, adiunguntur. Definitiones enim, in quibus aliquid superfluit, rem contrahunt, & coãgustant. illę uero in quibus abest quippiam, rem dilatant, sit enim hominis definitio, animal, mortale, rationis particeps, quæ hominem a cęteris rebus omnibus disiungat omnesq; homines cõprehendat. ita fit, ut definitio mutila, ac decurtata rem latius manare cogat, si, uerbi causa, hominem definiamus, & esse animal mortale dicamus, res amplificabitur: siquidem animal mortale non solum homo est, sed bos etiam, & canis, aliaq; permulta. at superuacanea definitio rem coarctat, siquis, uerbi causa, hominem definiens dicat, animal rationis compos, mortale, grammaticum, ea definitio non omnis homines, sed grammaticos tantum, idq; iure optimo, continebit. Res quo compositiores sunt, eo magis coangustantur, quo simpliciores, eo magis dilatantur, ad pluraq; extenduntur, & propagantur, ex quo conficitur, ut ad primum, communeq; rerum omniũ principium quã proxime accedant. iccirco animal ipsum per se, multis, rationi uero compoti adiunctum paucis conueniat, at rationis compos animal mortali annexum, pauciora etiam comprehendet: si insuper grammaticum addideris, longe pauciora continebit. quo fit, ut diminu-

tæ definitiones rem amplificent, & collatent, redundantes uero in exiguum, angustumq; concludant. Cũ itaque hæc uellet innuere Porphyrius, hanc generis definitionem, aut descriptionem ait ab illis duobus alienam esse, quæ definitiones deprauare solent. Hæc enim neque superuacanea est, neque imminuta. ut propterea se propaget latius. Triplex genus esse diximus, unum ante multa, alterum in multis, tertiũ post multa, quod etiam posterius genitum appellatur & intelligentia comprehensibile, tanquam ipsum in mente nostra sit, & concipiatur. igitur Porphyrio non de eo, quod ante multa, aut de eo, quod in multis esset, sed de illo, quod est post multa, id est quod notitia comprehenditur, dicere propositum erat. ac propterea inquit, In descriptione, quæ generis notioni constituta est, hoc est, in descriptione generis, quod intelligentia, notitiaq; comprehenditur, quod est, cum rem ex eadem notione, qua a nobis animo intellecta fuerit, desinimus. ut si propria nostra nos opinione conceperimus hominem, ex eadem ratiocinantes dixerimus, homo animal est, rationis compos mortale. Porphyrius in hac generis descriptione neque abesse quicquam dicit, neque redundare.

DE SPECIE.

SPECIES *de uniuſcuiuſq; forma dicitur, qua ſignificatione dici ſolet. Eſt nata primum, & digna ſpecies imperio.*

Perfecit ſermonem de genere inſtitutum. erat igitur ſecunda de quinque uocibus differentia. ſed quoniam genus, & ſpecies ex ijs ſunt, quæ ſub eandem rationem cadunt, & ſimul exiſtunt, ſimulq; cognoſcuntur, ſpeciem ante dfferētiam collocauit, non tamen naturalem ordinem ſecutus, ſed doctrinæ. ſiquidem in generis tractatione, ſpeciei fecerat mentionem, ac propterea auditorē multum hæſitantem tenere non oportebat. Ariſtotelis norma utitur, prius enim omnes ſpeciei ſignificationes annumerat, deinde qua de loquatur, referat. nam multę ſunt ſpeciei ſignificationes, præter has, quas nūc in medium adducere nihil opus eſt, præſertim cum ſatis ſit eas explicare, quæ ad diſſerendi ſubtilitatem attinere uidentur. ait igitur duas eſſe ſpeciei ſignificationes. dicitur enim ſpecies de uniuſcuiuſque forma, & pulchritudine, qua quidem ſignificatione ſpecioſos, & deformes dicimus. Species item dicitur, quæ ſub genere collocatur, & de qua, genus cum quid res ſit, quæritur, enunciatur. quanquam æque ultimæ, ac nō ultimæ ſpeciei hæc definitio ſit. Species etiam dicitur quæ de multis numero differentibus effertur in quæſtione qua rei natura exquiritur. Verum quoniam

horum nominum: ultimæ inquam, & non ultimæ significationes communi usui nondum cognitæ erant, ipse progrediens eas declarat, accipitq; substantiam, tã quam præstantissimum omnium genus, quippe quod per se constet, summumq; genus existat. & cætera omnia ad eam ita annitantur, ut eius beneficio sint, & sub intelligentiam cadant, & sine illius auxilio consta re nullo modo possint. est igitur perspicuum substantiam cohærere per sese, nouemq; reliqua ei accidere. Substantiam igitur assumit. ex qua cathenam huiusmodi conectit. Substantiæ aliud corpus est, aliud corporis expers. corpus aliud animatum, aliud inanimatum. animati aliud animal est, aliud planta, aliud ueto utriusq; particeps, & ex utrisq; compositum quod ζωόφυτον, uocant. animalis aliud rationis compos, aliud expers. rationis compotis aliud angelus, aliud homo, aliud dęmon. in ĳs igitur substantia summum genus est, ultima uero species homo, atquæ his intermedia interiecta sunt, genera, & species dicuntur: species uidelicet si ad superiora, & genera si ad inferiora referantur. uerum omnes species & ultimas, & medias prior descriptio continet. sic enim inquit, Species est, quæ generi subiecta est, de qua, cum quid ea sit, inuestigatur, dici genus potest. utraque enim descriptio subiecto eadem est, solaq; relatione differens. multa profecto, quæ subiectæ rei ratione eadem sunt, relatione differre comperiuntur, uelut ascensus, & descensus. idem enim est a superioribus ad inferiora, declinatio: ascensus uero ab inferioribus ad superiora regressio. Simili quoque modo in semine, & fructu res se ha-

bet eis enim idem ſubiectum eſt, at relatio, ac ratio differens. ut igitur in his, ita etiam in duabus ſpeciei deſcriptionibus uidetur, quarum altera a genere initium ſumens in ſpeciem deſinit, altera cum a ſpecie incipiat, in genus terminatur. ſola itaque relatione inter ſe differunt. ratione ſubiectæ rei eædem ſunt. ſumit autem initium a notiori ſpeciei ſignificatione, quoniam cum ſpecie de qua Philoſophi loquuntur, quandam habet ſimilitudinem, ut enim ſpecies, quæ pulchritudinem ſignificat, ſingulas hominis partes complectitur, ita & ſpecies, de qua Philoſophi diſſerunt omnia, quę ſigillatim diſtincta ſunt comprehendit. {Species de uniuſcuiuſque forma dicitur} ſuperius cum de genere loqueretur, prius quam de quo uerba faceret, explanauerit, uarias generis ſignificationes edocuit. ita etiam hoc in loco cum de ſpecie agat, illius ſignificationes exponit, & de qua loquantur Philoſophi, palam nobis facit.

ILLVD *quoque ſpecies, appellatur, quod generi à nobis iam definito ſubiicitur, ex quo hominem animalis ſpeciem eſſe, cum animal illius genus ſit, & candorem coloris. & triangulum figuræ ſpeciem dicere conſueuimus.*

Enumeratis ſpeciei ſignificationibus declarauit de qua ſermo habeatur. nunc uero ex hac ſignificatione quaſi exemplo quodam docet quomodo ſpecies ad genus referatur. triangulum enim & figuram ſumit, ac triangulum, ut ſpeciem, figuramq́;, ut genus. Nonnul

Ilultio uertunt Porphyrio, quod figuram trianguli genus, & triangulum figuræ speciem esse posuerit. aiunt enim, In quibus prius quicquam est, & posterius, id, quod de ĳs communiter dicitur, genus esse non potest, sed triangulum quadrato prius est, illud enim ex tribus lineis, hoc uero ex quatuor conficitur, & tria priora sunt quatuor. alio item modo argumentantur sic. omne quadratum in duo rectorum angulorum triangula diuiditur. nam si in quadrato ex A, B, C, D, confecto, mediam lineam ab A ad C duxeris, quadratum in bina triangula rectorum angulorum secueris. alterum ex A, B, C, alterum ex A, D, C, constat. quo fit, ut quadrato sublato triangulum non deleatur. sed si auferatur triangulum, fieri non potest, ut quadratum remaneat. quare triangulum natu ac ordine prius est quadrato. idem quoque in cæteris rectarum linearum figuris demonstrabitur, in ea uidelicet, quæ quinque, eaq́ue, quæ sex angulis constat, in reliquis quoque quarum unaquæque in triangula diuiditur, triangulum igitur ĳs omnibus prius est, figura ergo, quæ de ĳs communiter dicitur, cum illorum genus esse nullo modo possit, neque illa eius species erũt. sequitur igitur Porphyrium minus proprie triangulum figuræ speciem dixisse. qua quidem in re omnes, qui Porphyrium defendere nituntur, hallucinantur, & improprie, sed exempli gratia id dictum esse aiunt. nos uero ueritatis studiosi omnem dubitationem his uerbis tollemus. Si triangula quadratorum elementa essent, ut quadrata nunquam nisi ex triangulis componerentur, uelut in Timæo dicere uidetur Plato,

cum omnes rectarum linearum figuras in triãgula ueluti in simplicissima elementa dissoluit, uerum esset, quod dictum est, & primæ in figuris sine ulla dubitatione triãgulo deferendæ essent, neque figura esset ipsorum genus, modo illud quoque uerum foret, non esse genus, quod communiter de ijs, in quibus prius, aut posterius inest, dicitur. nos enim nulla nunc necessitas cogit, ut ex ea causa fieri quadratũ dicamus, quod triangulum prius subijciatur. nam Euclides Megaricus Philosophus acutus sane homo, & probatus, in sexto, & quadragesimo præcepto absque triangulo ex rectis lineis effici posse quadratũ docet. nihil enim obstat, quin sine triangulo ex quatuor lineis rectis fieri quadratum possit, quare falsum illud est, quod dicebatur, sublato triangulo fieri non posse, ut quadratũ superesset. quid? si mediam lineam adijcientes quadratum in duo triangula diuidimus, iccirco prius, & ut elementum, uel partem esse triangulum dicens? cũ præterea possimus ipsum quadratum in duo quadrata, quorum altera pars longior sit, diuidere, & opposita latera coniungendo, & separando, ut ab A ad B, efficere duo quadrata, in quibus altera eorum pars longior sit, quæ separabunt C, & D, quadrata ita effecta ipso quadrato priora esse dicentur? nam hac ratione contrarium quadratum eo quadrato, cuius altera pars longior est, prius existeret, si quadratum, cuius altera pars est longior, quod unum latus habet alterius duplum, bifariam in duo quadrata diuideremus. Atqui si in circulo media dicatur, circulum in duos semicirculos secabit; hic erit A, hic uero B, & per-

ſpicuum erit ununquenque ſemicirculum figuram eſſe ex extremitate lineæ ſemicirculi, & recta linea media conflatam. ita fiet, ut ſimplex circulorũ figura ex miſtis ſemicirculis conficiatur, ſimplicíq; circulo miſtus prior ſit ordine naturæ. Quemadmodũ igitur in ĩjs cogitatione noſtra hãc diuiſionẽ facimus, nec tamẽ neceſſe eſt quadratũ, cuius una pars lõgior eſt, prius eſſe quadrato per naturã, præſertim cum quadrata longiora in duo quadrata diuidi poſſint, ſi alterũ è lateribus duplis alterius ſit, ac inſuper ſi miſtæ circuli figuræ ex rectis lineis, & extremitatibus cõfectæ priores ſunt, ita etiam quadratum a media linea in duo triangula diuiditur, nec ob eam cauſam quadratum ex triangulis componi & triangula quadrato priora eſſe natura neceſſe eſt. recte igitur Porphyrius figuram eſſe quadrati genus ſcripſit.

QVOD *ſi in genere definiendo, ſpeciei fecimus mentionem, cum genus eſſe diceremus, quod in multis dicitur, iiſq; ſpecie differentibus cum rei natura quæritur, & ſpeciem nunc eſſe dicimus, quæ definito generi ſubiicitur, illud percipiendum eſt, quoniam genus alicuius genus, & ſpecies alicuius ſpecies eſt. neceſſe eſſe, ut in utrorunque definitionibus explicandis, utriſque utamur.*

Cum hæc uere, & ſedulo Porphyrius dixiſſet reciprocata demonſtratione ſe uti oportere exiſtimauit, quæ a Philoſophis uel ex eo damnatur, quod eadem priora, & poſteriora faciat, propoſitionumq; ac concluſionum ordinem ita inuertat, ut illud, quod primũ eſt

ſecundum, quodq; ſecundum, primum efficiat, eademq; ſibi ipſis notiora, & obſcuriora reddat. quemadmodum ſiquis a me, quæreret, anima ne immortalis ſit, dicerem, etiam, quid ita? quoniam inquam, anima a ſe mouetur, quod ſeſe mouet, nunquam ne moueri quidem deſinit, quod finem non habet motus, æternum eſt, anima igitur æterna eſt. Si rogauerit prætere quomodo pateat, animam a ſe moueri, demonſtrarem hoc pacto, anima æterna eſt, quod æternum eſt, nunquam moueri deſinit, quod finem non habet motus, ſeſe mouet, anima igitur a ſe ipſa mouetur. Huiuſmodi demonſtratio reciproca dicitur, cum enim animam æternam eſſe uellem demonſtrare, quod a ſeipſo mouetur, primæ propoſitionis loco æternum autem pro concluſione ſuſcepi. cumq; mihi demonſtrandum eſſet, animam a ſe moueri, æternum, quod primum cõcluſio fuerat, prius accepi, & a ſe moueri, cui ſuperius princeps dabatur locus, concluſionem feci. atque ita id, quod prius erat, poſterius effeci. ita fit, ut demõſtratio reciprocata, quæ propoſitiones in concluſionem, et concluſionem in propoſitiones mutat, explodenda ſit. ſiquidem omnis demonſtratio propoſitiones apertas, & manifeſtas aſſumit, concluſionemq; obſcuram ex propoſitionibus claram, & perſpicuam reddit. illa igitur criminanda eſt, quæ hunc ordinem peruertit, utpote quæ obſcuram concluſionem in propoſitionis ordine accipiens claram faciat, propoſitionemq; iam pro conceſſa acceptam, concluſionem faciens incognitam reddat. Mulierem pręterea lac habere cum demonſtrare uoluerimus, dicemus, mulier hæc peperit, quæ pepe

rit habet lac, mulier igitur hæc habet lac. Si prætereà demonſtrare uelimus illam peperiſſe, dicemus hoc modo. mulier habet lac, habens lac peperit, mulier igitur peperit, hic etiam eadem eiſdem, & priora, & poſteriora, notioraq́, & minus cognita præſumuntur nam peperiſſe quod magis liquet, ac prius eſt accipimus, obſcurum autem, & poſterius lac habere, deinde apertũ, & prius, lac habere, de quo poſtea minus conſtat, poſteriusq́ eſt, peperiſſe. in hac igitur mutua demonſtratione eadem ijſdem priora, & poſteriora, apertioraq́, & inuoluta accipiuntur. Omnis n. demõſtratio uel ex re cognita rem cognitã declarat, uel rẽ obſcurã ex clara referat. at illa eſt una omnium optima demonſtratio, quæ re aperta rẽ opertã aperit. reliquæ uero demõſtrationes uel falſæ ſunt, uel omnino demonſtrationes dicendę non ſunt quoniam nec rẽ cognitã et inuoluta nec abſtruſam ex latente poſſunt ullo modo declarare: neq́ res notæ demonſtrationis egent ut uidelicet ab alijs cognitis explicentur. multo itaque abſurdius eſſet confiteri manifeſta explanari ab occultis poſſe. una igitur ſola uera demonſtratio eſt, quæ ex cognita re, incognitam claram reddit. merito ergo demonſtratio, qua de agimus, in qua uidelicet propoſitiones & concluſio uicisſim retro commeant, damnatur, cum efficiat, ut ea, quæ clara, & priora ſunt, obſcuriora, & poſteriora ſint, idq́ uicisſitudine quadam. ſed quoniam Philoſophus hac ſe uſurum cognouit, in genere explicando ſpeciem, & in ſpecie declaranda genus accepit, quod cum quiſpiam ei uitio dare poſſet, ita ſe defendit. Genus inquit, ſpe-

ciei est genus,! & species generis species est, is igitur, qui genus docet, speciei, & qui speciem, generis mentionem faciat est necesse. illa enim, quæ sub eandem cadunt rationem simul existunt; & una cognoscuntur, sed genus alicuius, speciei.s genus est, & species alicuius, uidelicet generis, est species: horum igitur alterum absque altero cognosci nequit. ergo qui unum docere uult, alterius quoqꝫ meminisse oportet. nam si aliquis alterum eorum, quæ cum aliquo conferuntur, ignorarit, alterum quoque nunquam sciet.

HOC *etiam modo speciem definiunt. Species est, quæ generi subiecta est, de qua cum quid ea sit, inuestigatur, dici genus potest.*

Duplices speciei descriptiones subiectæ rei ratione easdem tradit. nam utræqꝫ de multis dicuntur, sed relatione differunt, ut ascensus, & descensus, qui subiectæ rei, ratione sunt ijdem, & relatione differunt. a superioribus enim uenientes descensum, ab inferioribus ad superiora nominamus ascensum, sic hic duæ relationes sunt, speciei ad genus, quamuis sub illo collocatur, & generis ad speciem, quantum ipsam comprehendit. generis autem ad speciem relatio descensui similis est, & speciei ad genus ascensui, & hæ quidem maxime opportunæ descriptiones sunt. perfectam deinceps descriptionem ex uocum diuisione acceptam ita tradit.

TVM *ita species est, quæ de multis numero differentibus dicitur, cum rei uis, ac natura exquiritur.*

Interpretes hoc loco quæstionē attulerūt, quidnam causæ esset, cur Porphyrius speciē descripserit, qua qui dē in quæstione ratio, quæ de genere allata est, nō habet locū, propterea quod species ipsa genus habet. exploratissimā igitur & cōmunē causam afferemus. Definitiones inquā rerū sunt, quarū naturā declarāt, genera & reliqua neq; res sunt, neq; definitā naturā habent, ac propterea sub nullum genus summū reducuntur, sed in omnibus cōsiderantur. nā in substantia, quali, & quāto, ac reliquis genera, differētiæq;, & species insunt. & ob eā causam res nō sunt, sed relationes, quibus res significātur. cū igitur, ut diximus, definitiones rerū sint, & uoces res nō existant, iure definiri uoces nequeunt. alteram itaq; speciei descriptionem in medium affert persimilem ei, quæ a genere tradebatur.

VERVM hæc est ultimæ speciei definitio quæ tantummodo species est, non etiam genus. aliæ uero ea rū omnium, quæ ultimæ nō sunt sed quo planius, atq; expeditius accipias, distinctius, atq; enodatius expli cabo. In unoquoq; ex summis generibus quiddam pri mum est ac quiddam ultimum, inter hæc quæ iacent, genera, & species sunt. Primum genus est, quo supe rius est nullum. ultima species, qua nulla inferior est. quæ inter hæc intercedunt, eadem & genera sunt, & species, si tamen cum alio, & alio sint collata.

Hæc, inquit, posterior descriptio non omni speciei, sed ultimæ tantum congruit, ut autem quasdam spe-

cies ultimas esse cognosceremus, hac diuisione deinceps usus est. substantia partim corpus est, partim corporis expers:corpus partim animatum, partim inanimatum:animatum partim animal,partim planta,partim & animalis & plantæ particeps.planta tres uires habet,nutriendi, augendi,gignendiq; : animal præter has,sensus capax est, atq; se alio transferendi facultatē habet.illud uero q plāta est & animal,inter hæc medium sortitur locum.nam prẹter tres illas uires tactu etiam præditum est : locum tamen non mutat, quod in ostreis, & spongiis in saxis nascentibus uideri potest illa.n.siquid contrarium aduenerit sese contrahūt, atq; illud propulsant: si uero quid iucundum, se dilatant,illudq; appetunt.prẹterea animal partim rationis compos est,partim expers rationis; compos partim homo,partim Deus:homo,partim Socrates, partim Plato,& singuli, de quibus Philosophi, ut sæpe dictum est, non loquuntur. in hac igitur diuisione substantia prior est,posterior homo,cẹtera horum intermedia dicuntur,quæ si cum alio collata sint,genera erunt,si cū alio, species. dicitur ergo substantia primum genus, homo uero species ultima, alia enim & genera sunt & species,prout cum alio conferuntur.corpus.n. substantiæ species est,animati genus. animatum corporis species,genus animalis:animal animati species, hominum genus homo animalis species, genus nequaquā est : quoniam non de specie,sed numero differentibus, ut de Socrate, Alcibiade, & Platone dicitur. genus igitur non est, neq; indiuiduum, propterea quod singula indiuidua continet. erit itaq; homo species ulti-

ma. Ait posteriorem speciei significationem omnibus non congruere, utpote quæ nec animali, nec animato, sed solum ultimæ speciei, ut homini, cani, boui, leoni, qui tantum species sunt, conueniat.

IDQVE in uno è decem summis generibus expli cabitur. substantia genus est illa quidem, sub qua corpus sub corpore corpus animatum: sub corpore animato, animal: sub animali, animal rationis particeps: sub animali rationis participe, homo: sub homine, Socrates, Plato. & singuli homines constituuntur: ita tamen ut substantia eorum omnium primum genus sit ac solum genus: homo uero, & species ultima, & tantummodo species: corpus uero & substantiæ species, & corporis animati genus sit atque animatum corpus. species quidem corporis, & animati genus, animal rursus animati corporis species, & animalis ratione utentis genus: animal ratione utens: species animalis & hominis genus existat. sed homo est animalis ratione uentis species. atque hominum singulorum itidem species, non etiam genus.

Genera, & species in omnibus summis generibus insunt. at substantia genus summũ est, quæ corpus cõplectitur, & corpus animatum: (hanc solam diuisionis partẽ accepit, & corporis expers silentio transiuit, quoniam quæ sub sensum cadunt, nobis sunt notiora.) animatum, animal: animal, animal rationis particeps: animal rationis particeps, hominem: sed substantia summum genus est, & modo genus. nullum enim

genusantiquius subſtãtia eſt. homo uero ultimæ tantum ſpeciei nomen obtinet. nam in uniuerſalibus nulla ſpecies eſt, quæ ſit homine poſterior. corpus genus eſt, & ſpecies, ſed ſpecies ſubſtantiæ, & animati genus. animatum corporis ſpecies, animalis genus. animal animatum dicitur, & ſenſus particeps. animatum illud eſt, quod incrementum capit, ac nutrimentum, et ſui ſimile gignit. plantę igitur ſunt harum uirium particeps: anima enim præditæ ſunt. animalia tamen non ſunt. oſtrea præterea, & ſpongiæ præterquam quòd animam habent, ſenſus uim habent. nam ſi quid aduenerit nocuum, illud abiiciunt, & cõtrahuntur, ubi uero illud abierit, gaudent, & ſiquid frugiferum ſenſerint, illud aſciſcunt: quæ tum plantis, quatenus radicibus continentur, tum animalibus, quia nutriuntur, & ſentiunt ſimilia ſunt. animal etiam animati ſpecies cũ ſit, ratione utentis genus eſt. ratione utens mortalis genus, animalis ſpecies, mortale, ratione utẽtis ſpecies, genus hominis: homo, ratione utentis ſpecies, non etiã Platonis, & Socratis genus.

ET omne, quodcunq; ante indiuidua proxime dicitur, ſpecies erit, atq; ita, ut genus eſſe nequaquã poſſit. quemadmodum igitur ſubſtantia, quæ primo loco ſita eſt, ob eam cauſam ſummum eſt genus, quod genus ea prius eſt nullum, ſic homo quia ſpecies eſt, qua nulla poſterior ſit, neq; quicquam, quod in ſpecies diuidi poſſit, ſed ſola indiuidua, qualia ſunt Socrates, Plato, & hoc, quod album eſt, ſpecies tantum erit, eáq; ultimo, atq; ut dictum eſt nobis, infima. quæ uero interie-

cta intermedia sunt, superiorum species, & posteriorum genera erunt. ita fit, ut duas habere comparationes dicantur, alteram, qua ad superiora affecta sunt, ex qua eorum species appellantur, alteram, qua ad inferiora, ex qua eorum genera dicuntur. extrema uero uno tantum modo cõparantur. nam genus summum ad ea affectũ est, quæ sub ipso sunt constituta: cũ prioribus autem, quoniam summũ est, primúmq; principium, atq; id, prout diximus, cuius nullum esse genus potest, nullam habet rationem. ita quoq; species infima unam comparationẽ habet, eam scilicet, qua affecta est ad priora se, quorum species est. neq; enim aliam habet, qua cũ inferioribus cõparetur; sed eã ipsam, qua species indiuiduorũ appellatur. ac propterea indiuiduorũ species dicitur, quod ea cõplectatur. at superiorũ species appellatur eo, quod ab illis cõtineatur.

Dixit, proxime, quod ita accipiẽdũ est, quasi dicatur, nullo intermedio interiecto, propterea quod ante indiuidua animal est, nõ tamẽ medio uacans, interiacet n. homo. igitur homo. quia proxime de indiuiduis dicitur, species erit tantum. {Ita fit, ut duas habere cõparationes dicantur.} substãtia, quia nihil ea superius est, uno tantũ modo comparatur. affecta. n. ad ea solũ est, quæ inferiora sunt. ac species itidem comparationẽ modo habet ad ea, quæ se sunt superiora, nõ etiam ad ea, quæ inferiora sunt, quoniam speciei posterius est nihil. inter hæc quæ interiecta sunt, duas comparationes habent, unam ad ea, quæ antecedunt, ex qua illo-

rum ſpecies ſunt, alterã ad ea quæ ſubſequũtur, quorũ genera dicuntur eſſe. ex prima igitur cõparatione ſpecies, ex ſecũda, genera nominãtur. { Extrema uero uno tantũ modo cõparantur } ſummũ uidelicet genus, & infima ſpecies. { Ac propterea indiuiduorũ ſpecies dicitur. } infima ſpecies relationem quandam habet ad indiuidua, non tamẽ eandem, quã ad ea habet, quæ ante ipſam ſunt. homo Socratis, & Platonis genus non dicitur, ſed ſpecies, a qua indiuidua continentur.

DEFINIVNT uero primum genus ſic, cuius eſſe genus non poteſt. ſpeciem autem ultimam hoc modo, quæ ita ſpecies eſt, ut non etiam genus ſit. atque ita, quæ ſpecies eſt ita, ut in ſpecies diuidi nullo modo poſſit, & hoc præterea modo. quæ de multis, iiſq; numero differentibus dicitur, cum rei notio indagatur. quæ uero inter extrema ſunt collocata, genera, & ſpecies uocant. & unum eorum quodq; eſſe genus, & ſpeciem ponunt, ſi tamen cum alio, atq; alio conferatur. Ea enim omnia, quæ ſuperiora ſunt ultima ſpecie aſcendendo uſq; ad ſummum genus, genera & ſpecies altera ſub altera conſtitutæ nominantur. ut Agamemnon, Atrides, Pelopidéſq;, ac Tantalides, & extremum Iouis.

Verba fecit de ſummo genere, ultima ſpecie, & iis quæ inter ſummum & ultimam interiecta ſunt, nũc, quod reliquũ erat, ad ea deſcribẽda aggreditur. Summum, inquit, genus eſt quod etiam ſpecies eſſe nullo

modo poteſt, & quo nullum antiquius. infima ſpecies eſt quæ nunquam eſt genus, & quæ non amplius in ſpecies diſtribuitur. Ea, quæ inter extrema ſtatuuntur, tum genera, tum ſpecies ſunt. de quibus cum uellet diſſerere, adiunxit exemplum à Genealogia, quo res clarior fieret, atque apertior quemadmodum, inquit, in ortu, & familiarũ deſcriptione Iupiter quoddam principium eſt, & quaſi caput, & ſupremus omnium parens, filius eſſe non poteſt, ita Oreſtes ſolum filius erit: at Agamemnon Oreſtis pater, Atrei filius, Atreus Agamemnonis pater, Pelopis filius: Pelops Tantali filius erit. in generibus, & formis, de quibus Philoſophi loquuntur, uno, & eodem modo res ſe habet. nonnulla enim ſunt, quæ ſolum genera ſunt, ut ſubſtantia, nonnulla, uelut homo, eſſe tantum ſpecies poſſunt.

VERVM *in Genealogiis cætera ad unum ferè principium, uerbi cauſa, ad Iouem, referuntur: in generibus uero, ac formis eadem ratio non eſt: quoniam id, quod eſt, non eſt cõmune genus omnium, neque omnia, quæ ſunt, ut inquit Ariſtoteles, ad unum primum genus referuntur.*

Huiuſmodi exemplum in aliquam forte dubitationem nos uideturadducere, quam Porphyrius ſuis uerbis ex animo nobis euellit. Suſpicaretur enim quiſpiã, nunquid ut in proſapiis coniunctiones ad unum ferè omnium initium, exempli gratia ad Iouem referuntur, nam Iupiter à poetis pater diuumq́ue, homi-

numq; dicitur, hoc quoq; loco ita se res habeat, ut uidelicet omnia genera summa ad unum aliquod principium, ad id scilicet, quod est, referantur. nam substantia est id, quod est, & quantum, & quale, ac reliqua genera. quod si ita est, decem summa genera nõ erunt, sed id, quod est, erit cõmune genus omnium. id quod innuens Philosophus ait id, quod est, generum summorum genus non esse, nos re ita habere demonstrabimus hoc modo. Quæcunq; diuiduntur, uel tanquã genera in species diuiduntur, ut cum animal in canẽ, equum, & bouem diducimus, uel ut totum in parteis: idq; dupliciter: uel in ea, quæ similibus partibus constant, uel in ea, quorum partes sunt dissimiles. quę in similes partes secantur, sunt uenæ, arteriæ, caro, & ossa. hæc enim diuisa easdem habent partes, & inter se, atq; uniuerso similes. in dissimiles uero, quãdo corpus in caput, manus, & pedes partimur. uel ut ambigua uox in diuersas significationes. ut canis partim terrestris est, partim marinus, partim cœlestis. Si igitur id, quod est, neq; ut genus in species, neq; ut totũ in partes in summa genera partiri probabimus, oportebit, ut tanquã ambigua uox in uarias significationes distribuatur. non diuidi igitur tanquam genus in species, est ex hoc perspicuũ. Genus cum in formas distribuitur in omnibus formis æqualiter inest. neq; in formis, quatenus generis participes sunt, prius, posterius ue cernitur. homo enim nec magis, nec prius equo animal est. item una specie sublata, reliquas auferri necessum non est, quoniam etsi homo dimouetur, animal tamẽ, & reliquę species, ut equus, leo, canis et ar-

bores non abijcientur. Si uero id, quod est, in decem summa genera, ut genus in species diuiditur, in ipsis nec prius esse, nec posterius, nec unum ipsorum magis, aut minus ex eo, quod est, assumat oportet. sed prius, & posterius in summis generibus omnino apparet: siquidem substantia prior est. ac reliqua posteriora. qua inquam substantia sublata accidentia quoq; auferuntur, ex quo cõficitur, ut eius, quod est, magis particeps uideatur esse. Ea enim substantiæ uis, ac facultas est, ut efficiat, quo accidentia sint, utpote quæ in ipsa annitantur. uerum ut substantia ipsa sit. accidẽtium non eget auxilio. accidentia sanè non essent, nisi substãtia foret, cui acciderent. cum enim aliquid alicui accidit, prius intelligendum illud est, cui accidat. id igitur, quod est, ut genus in species in summa genera non distribuitur: quoniam etsi ablata sit una species, non auferetur genus, ut dictum est: nunc uero substãtia remota, reliqua genera ad nihilum recident: illius enim beneficio sunt. id ergo, quod est, non ut genus diuidetur. fieri itaque nequit, ut id, quod est, in decem summa genera, ut genus in species, atque ut uniuersum in partes, hasq; uel similes, uel dissimiles diuidatur. Similibus partibus cõstans est, cuius partes uniuerso similes sunt ita, ut partes a toto nominentur, nec quicquam inter se differant. ueluti lignum, & ligni partes, ligna dicuntur, nec inter se differunt: simili quoque modo nerui pars, carnisq;, ac uenę ex totius appellatione nominantur, et inter se nullum habent discrimẽ. id igitur, quod est, ut similibus partibus constans in decem summa genera diuidi nullo modo potest: quia si diuideretur,

partes, hoc eſt ſumma genera ex toto appellarentur, & ea, quæ ſunt dicerentur. ſed magnum & in nominibus, & in rebus inter ea diſcrimen uerſatur aliud quippe ſubſtãtia, aliud quale, aliud quantum ſignificat. rurſus id, quod eſt partium diuerſarũ, cũ diuiditur, partes ex toto non appellantur. differunt enim inter ſe, ut in uultu facile uideri poteſt, cuius partes ſunt naſus, oculi, quæ nec a toto appellantur, nec inter ſe ſimiles ſunt. naſum enim nec uultum, nec oculum dicemus. ſequitur igitur, ut id, quod eſt, in decem ſumma genera non ut id, quod eſt diſsimilium partium, diuidatur etſi enim partes & nomine, & re differunt. non tamẽ id, quod eſt, diſsimilibus partibus conſtare dicetur. quoniam a totius nomine partes appellantur. id enim quod eſt, ſubſtantia eſt, & quantum & quale, & ea quæ diſsimilibus è partibus ſunt compacta, a totius nomine minime ſunt appellata. Si itaq; neq; ut ſimilibus neque ut diuerſis partibus conſtans id, quod eſt, in decẽ ſumma genera diuiditur. nã tãquã genus in ſpecies diuidi nõ poſſe demõſtrauimus reliquũ erit, ut tãquã ambigua uox in diuerſas ſignificationes diuidatũ.

SED *ponenda ſunt, ut in decem ſummis generibus, decem prima genera, quaſi decem capita rerum.*

Nunc, inquit, rerum primordia ueluti decem genera ponamus. decem principia tantum eſſe, quia ſubtiliore eget diſputatione, nunc non demonſtrauimus. in ſummis enim generibus decem eſſe probatur. in præſenti uero pro cõceſſo ac cognito accipiatur, ac ſtatuatur,

QVAE si quis omnia esse dicat, ambigue, inquit, non una ratione appellabit, nam si id, quod est, esset commune rerum omnium genus, una ratione dicerentur: at cum decem prima sint, est nominis tantum, & non definitionis, quae nomini constituta est, communio. prima igitur decem sunt: infimae uero species aliquo sanè numero illae quidem, sed non infinito continebuntur.

Ambigua sunt, quae idem nomen habent commune, non tamen eiusdem nominis rei, quae significatur, sunt consortia. ut canis terrestris, aquatilis, & coelestis. omnibus enim canis nomen commune est, sed differunt, quantum ad res a nomine significatas attinet. Res cognomines sunt, quae & nomen, & definitionem habent commune. ut homo & equus, utraque enim animalia sunt, & communiter animalis nomen possident, eandemque ex animali definitionem sumunt, ea haec est, natura animata sensus particeps. ait igitur si omnia appellauerimus ea, quae sunt. ambigue nō una ratione dicemus. Ambigua sunt, ut paulo ante dicebā quae tantummodo nomen habēt cōmune, συνώνυμα uero id est uerbum è uerbo res cognomines dicuntur, quarum & nomen commune est, & eadē nomini attributa naturae definitio. illud igitur, quod est, solius nominis societatem eorum, quae sub se sunt, continet. ea enim quae sunt, prima genera dicūtur. definitio tamē naturae nomini congruens, alia atque alia est. nā unumquodque summum genus est ab alio diuersum qua est, qua nominatur, quaque definitur. quibus quidem fit rebus, ut id quod est in decem prima genera, in substan-

tiam, Quantum, Quale, Quæ ſub eandem rationem cadunt, Vbi, Quando, Facere, Pati, Situm eſſe, atque Habere, tanquam uox ambigua diuidatur.

INDIVIDVORVM, *quæ ſecundum formas ſunt, infinitus. quam ob rem iubebat Plato, eos, qui à ſummis generibus ad infimas ſpecies deſcendiſſent, inſiſtere: eos uero, qui iis differentiis, quæ ſpeciem abſoluunt, diuiderent, per media deſcendere, indiuiduaq́ omnino prætermittere, propterea quod comprehendi ſcientia non poſſent.*

Indiuidua nõ ideo infinita dicuntur, quod ſint, ſed quod iterum, atq́ iterum fiant {Differentijs, quæ ſpeciem abſoluunt.} Ideſt, quę ſubſtantię participes ſunt: ut animal in rationis compos, et expers ſunt enim quędam differentiæ, quæ ſubſtantiæ expertes ſunt, {Indiuiduaq́ omnino prætermittere} quia ſcilicet ſub ſcientiam non cadunt. id Plato in libro, qui eſt de ſummo bono, ſcriptum reliquit. ſcientia enim ſuis finibus continetur, quos egredi non licet. illud igitur, quod comprehenſibile non eſt, percipi ſcientia nõ poteſt. Ad ſummam in libro de Demonſtratione ſingularum rerum definitionem, & ſcientiam non eſſe, ſed ſolum uniuerſarum demonſtratum eſt.

NECESSE *igitur eſt, ut ii, qui ad infimas ſpecies deſcendunt, multitudinem diuidendo percurrant.*

Dixit id, quod eſt, non eſſe genus primorum, quæ

ſuapte natura definita ſunt, & ſub cognitionem noſtram cadunt. nunc autem utrum infimæ ſpecies ita ſe habeant, ut prima genera, perſcrutari uult. Nonnulla, inquit, ſunt, quæ ſummum, et definitum numerum habent, nobisq; non ignotum. ſiquidem genera ſumma decem ſunt. infimæ uero ſpecies, ut homo, bos, equus, canis, uitis, olea, poſt quas indiuiduorum diuiſio ſtatim collocatur, ſuapte natura terminatæ ſunt illæ quidem, ſed incognitæ nobis, cum aliæ alijs in locis fiant. multæ enim ſunt animalium, arborum, metallorumq; ſpecies, quæ nos latent, eas tamen quæcunq; ſint, definitas eſſe, ac terminatas ſumptione quadam efficaci, atque euidenti demõſtrabimus. Eo, quod infinitum eſt, multitudo maior eſt nulla. hoc aſſumpto ſtatuatur infimas ſpecies infinitas eſſe, cum itaque in unaquaque ſpecie multa indiuidua ſint, humana ſpecies una cum ſit, in mille fortaſsis indiuidua, homines uidelicet ſingulos diuidet: ſimili quoq; modo equina ſpecies, quę una eſt, multa indiuidua cõtinebit. idq; in reliquis omnibus eodem modo; multo maiorem eſſe indiuiduorum, quam formarum multitudinem omnibus cognitum eſt, ac perſpectum. Si uero indiuidua multo plura ſint formis, ſub quibus locantur, formarumq; infimarum ſit numerus infinitus, indiuiduorum numerus maior erit, & latior, quam numerus formarum, quem infinitum poſuimus. Sed ſi infinito infinitius eſt nihil, uel omnino maius, formarum numerus infinitus eſſe non poteſt. nam cum numerum numero maiorem dicimus, minorem terminis concludimus, ac definimus quod enim aliquo maius eſt, exuperãtia quadã maius

sit necesse est. exuperantia amota, reliquum finibus cōcludetur, & determinabitur. hac itaque ratione ultimas species infinitas non esse fuit affirmatum. eodem modo indiuidua, quæ sub infimis sunt, etsi formis plura sint, infinita non esse demonstrabimus. siquis.n. indiuidua infinita dixerit, ea, quæ sub unaquaq; specie sunt, infinita dicere cogetur. uerbi gratia, indiuidua, quæ sub humana specie sunt equinaq;, & reliqua quæ sub aliis omnibus formis sunt, per sese infinita esse dicet, uel indiuidua, quæ sub unaquaque specie sunt, natura definita esse, omniumq; indiuiduorum, quæ sub formis sunt, congregatam multitudinem infinitā esse confitebitur. quod si ea indiuidua, quæ sub unaquaq; specie sunt, infinita dicet: aliquid iterum infinito maius, & amplius esse sequetur. singuli enim homines, & singuli equi infiniti sunt. quod igitur ex utrisq; cōponetur, erit duplum eius, quod infinitum est, quodq; ex omnibus, multo magis, quo quid dici potest obsurdius? nullo igitur pacto indiuidua sub qualibet specie constituta infinita esse poterunt, quæ si definita sunt, ipsæ quoque infimæ species, atque ex omnibus composita multitudo definita erit. quod enim ex definitis componitur, ipsum quoque definitū est. definitus igitur, & terminatus est numerus indiuiduorū. quod.n. semper fit, si semper est æternum, infinitione præditum est. qua etiam ratione numerus infinitus dicitur, quoniā augeri semper potest, & nō interit, re tamē ipsa acceptus, semper definitus est. Sic etiā arenā definitā esse probabimus, id quod Apollo Pythius oraculo edidit.
Noui ego mensuram pelagi, numerumq; arenarū,

Etenim si numerus arenæ infinitus esset, adiecto hominum numero ex utrisque maior redderetur, & sic aliquid infinito infinitius esset, quod fieri nequaquam potest. infimæ igitur natura determinatæ sunt, tamen nihilominus nobis incognitæ. indiuidua uero natura definita non sunt, propterea quod iterum atque iterum generentur. nobis tamen dum species re ipsa effectæ sunt, si principio fuerit origo. cognoscentur, & si quot sint ignoremus, ita tamen cognitæ erunt, ut illarum natura, prout infimæ species sunt, se nobis intelligendam præstabit, quandoquidem illarum numerũ terminis præfiniri probauimus.

QVI uero ad summa genera contendunt, multitudinem in unum concludant, necesse est. nam species multa in unam naturam colligit, ac multo etiam magis genus. singulæ uero res unum in multa diducunt. Siquidem speciei societatem unus homo ex multis efficitur, & singulorum natura ex una, et communi re multæ fiunt. ea enim est singulorum uis, ut distrahant, ac dissipent, communium uero, ut cogant unamque naturam constituant.

Hoc in loco dicere uult Porphyrius, quid eueniat iis, qui ab infimis ad summa genera nituntur. & qui a summis ad infimas descendunt. { ac multo etiã magis genus } species singula tantum indiuidua, genus uero & ipsas species, & indiuidua cõprehẽdit. inferius enim ab indiuiduis ad summa conscendendo res multitudine coangustantur, & potestate augentur. Species

quãtum ad multitudinem ſpectat,ſunt indiuiduis pauciores,poteſtate tamen & accretione plures.eodem pacto ſpecies a generibus ſuperantur, donec ad unũ ſummum peruentum ſit.id quod iure factũ cenſetur: quoniam rerum omnium una ſola cauſa eſt, & origo, & propterea,quæ ad eam propius accedunt,multitudine coarctantur facultate uero augentur, at quæ longius abſunt,numero augentur,poteſtate diminuuntur.

SED *cum explicatum nobis ſit,quid genus ſit,quid ſpecies,cumque genus unum ſit, ſpecies multæ (genus enim ſemper in multas ſpecies diuiditur)reſtat ut dicamus,genus ſemper de ſpecie,& de inferioribus dici ſuperiora omnia. Species uero neque de genere ultimo, neque de ſuperioribus ullis dicitur,propterea quod nõ reciprocatur.Oportet enim, ut uel paria de paribus dicãtur,quemadmodum id quod ad hinnitum natum eſt, de equo,uel de minoribus maiora, ut de homine animal.at minora de maioribus dici non par eſt.neque.n. ut hominem eſſe animal,ita animal eſſe hominem commode dices.*

Porphyrius harum quinque uocum doctrinam probabiliter,id eſt,quãtum ad diſſerendi ſubtilitatem ſpectaret,ſeſe tractaturum pollicitus fuerat.explicata itaque generis,ſpecieique natura,quomodo horum cognitio ad ſermocinandum nobis afferat adiumẽtum,uult demonſtrare. Qouiam omnis diſſerendi facultas in demonſtratione uerſatur, & demonſtratio quædam ratiocinatio eſt, in ratiocinationibus uero propoſitioni-

bus

bus opus est, propositio duobus è terminis cõstat, quorum alter subijcitur, alter enunciatur. Subiectus est, de quo loquimur, alter autem est, qui de eo, de quo sermo habetur, dicitur. ut Socrates ambulat, subijcitur .n. Socrates, de quo est oratio, enunciatur ambulat, utpote quod de Socrate dicatur. Si dicatur preterea, anima a se mouetur, subijcietur anima, & a se mouetur, enunciabitur. si item dixero, homo animal est, homo subiectus terminus erit, animal uero de homine dicetur. & in quacunque propositione eodem modo. Vult simili ratione demõstrare de genere, aliqua scilicet de aliquibus dici, & quaedam subijci. atque ut cognoscamus quomodo complicitas propositiones faciant, ex quibus ratiocinatio, in qua ratio disserendi uersatur, ait, genus semper de specie dicitur, ut animal de homine, et de animali substantia. uerum species non etiam de genere dicitur. quoniam minime uerum est, si quis substantiam esse animal, & animal esse hominem dixerit. hinc igitur genera semper de formis dici perspicuum est, et species de generibus, nunquam. & ut summatim dicam, oportet terminos, qui de alijs dicuntur, latius patere subiectis, ut animal homine, uel pares esse, ut ridendi facultas homini. pares [illegible] dicuntur, quod [illegible] recte commeant, nam et omnem hominem ridere, & omne quod ridet esse hominem dicemus. {De [illegible] omnia} substantia de corpore, corpus de corpore animato, corpus animatum de animali, animal de homine dicetur.

D E *quibus autem species dicitur, de iis itidem spe*

ciei genus, & generis genus usque ad caput generis necessario dicetur. nam si uere dicitur. Socrates est homo, homo animal, & animal substantia, Socratem quoque esse animal & substantiam uere dicimus. cum enim superiora de inferioribus dicantur, species de indiuiduo, & genus de specie, deq; indiuiduo dicetur. primum uero genus & de genere, seu de generibus si multa media interiecta sint, & de specie, & de indiuiduo dicetur.

Aliud præceptum utile ad differendi facultatẽ tradit. si inquit, species de aliquo dicatur, de eodem speciei genus ad summũ usque dicetur. uerbi causa de Socrate homo, de homine animal, igitur animal de Socrate. animatũ quoque de animali, ergo de homine, deq; Socrate pari modo preterea corpus de animato, igitur de homine, animaliq;, ac Socrate. postremo substantia de corpore, & ob eã causam substantia de corpore, corpus de animato, animaliq;, atque homine, & Socrate dicetur.

ETENIM *primum illud genus de omnibus generibus formis, atque indiuiduis inferioribus dicitur, genus uero, quod infima specie prius est, de omnibus formis, & indiuiduis. ea uero quæ tantum species est, de omnibus indiuiduis, indiuiduum de uno singulorum tantum.*

Nam si superiora semper de inferioribus dicuntur, summum de omnibus generibus, quæ ei subijciuntur,

deq; formis, & indiuiduis, & speciem de ipsis solis indiuiduis dici constat.

INDIVIDVVM *Socrates dicitur, et hoc quod album est, & hic accedens Sophronisci filius, modo ei solus filius Socrates sit. hæcque uel ex eo indiuidua appellantur, quod unumquodque ex proprietatibus constet, quæ omnes in alio reperiri non possunt.*

Addens, hoc, illi dictioni, album, quod uniuersale erat, singulare fecit, quod autem, quæ omnes, & non quarum unaquæque, dixerit, hoc fuit in causa. nam unaquæque illarum proprietatum in alijs in esse potest, omnes uero eædem simul in nullo reperiuntur.

QVÆ *enim in Socrates sunt, in alio eædem esse nullo modo possunt. uerum proprietates hominis communis ac uniuersi eædem in multis, atque adeo in omnibus singulis hominibus, quoniam homines sunt, esse possunt.*

Hominis proprietates singulis quoque hominibus esse poterunt. Genera, species atque indiuidua quasdã proprietates habere sciendũ est. generis tamen, & speciei proprietates in multis insunt, at indiuidui, si collectæ sint, illi soli indiuiduo sunt accõmodatæ. generis proprietates, animalis inquã, erunt substantia, animãs, sensus particeps: & hæ multis, homini uidelicet, equo, cani, et reliquis singillatim animalibus sunt attributæ. homo cum species sit, has proprietates habet,

animal,rationis particeps,mortale,ad scientiam, & cognitionem natum esse,quæ multis,hominibus insunt. Sed ad indiuiduum,uerbi gratia,ad Socratem accedẽdum est,cujus proprietates sunt, Philosophus,caluus, simus,obesus,Sophronisci filius, Atheniensis,& eiusmodi,quarum unaquæque per se inesse aliis poterit propterea quod alii sunt & calui,et simi præpingues,Philosophique, ac Athenienses, & forte Sophronisci filii, sed omnium collectio, Philosophum dico esse, caluũ, simum,adipatum, & in eodem tempore fieri,soli Socrati,neque alii cuiquam inerit.

ITA fit,ut indiuiduum à specie, & species à genere contineatur. siquidem genus quiddam. totum est: pars indiuiduum,species uero, & totum, & pars ita, ut alterius pars sit,totum non alterius,sed in aliis existat quod totum ex partibus constet.

Species,si ad indiuidua referatur; totum est, si ad genus,pars.sed quoniam totum, & pars sub eandem cadunt rationem, ex iis,quæ sub eandem rationem cadunt,nonnulla in recto casu, & nonnulla in obliquo efferuntur,ut pater filii pater, id in secundo casu dicetur.in tertio uero sic,amicus amico amicus. in quarto hoc modo,uerberans uerberatum uerberat,quod cum ita sit,partem alterius,& totum in aliis dixit.dicimus enim recte partem totius,& relatio in secũdo casu fit, sed totum partis totum dicimus nequaquam, quoniam totum ex una parte conflatum non est, sed multis:dicimus tamen totum partibus totum, ac relatio

per tertium casum efficitur. totum enim in partibus est. recte igitur totum non alterius, sed in aliis a Porphyrio dictum est. Scire quoque debemus in secundo casu numeri multitudinis dici posse totum partium totum, sed Porphyrius communem loquendi morem secutus, in aliis, dicere maluit.

AC genus quidem, & speciem, quidq; summum genus quid infima species sit, quae eadem genera & species sint, quae indiuidua, ac quot modis genus, & species dicantur, aperuimus.

Cum ait, quae eadem genera, & species sint, intermedia intelligit, quae generis pariter, ac speciei subeunt rationem. {ac quot modis genus, & species dicantur} genus tribus modis, & speciem duobus dici nobis indicauit.

DE DIFFERENTIA.

DIFFERENTIA *autem communiter, proprieq; ac maxime proprie dicitur. aliud enim ab alio differre communiter dicitur, quoniam uel à se uel ab alio uarietate quadam differt. Etenim Socrates à Platone differebat distinctione, & à se ipse cum esset puer, & in media ætate, cum quid ageret, & cum otiosus esset ac semper in iis commutationibus spectatur in quibus rei modus consistit.*

Proprie inter aliqua interesse dicitur, quando accidens, quod separari non potest, uarietatem facit: accidens fixum, & immotum est, ueluti cæsius oculorum color, nasi aduncitas, & cicatrix ex uulnere obducta. Maxime proprie differre dicuntur ea, quæ differentia speciei procreatrice differunt, ut homo qui rationis particeps est, ab equo distat.

Quid causæ fuerit, cur cum differentia specie prior sit, de specie prius fuerit disputatum, iam reddita est ratio nunc de differentia uerba facturus, utitur Aristotelis regula, de qua feci supra mentionem, differentiæq́ significationes enumerat. sed quo facilius intelligamus ea, quæ sunt nobis dicenda, ita sermonem ordiar. Differentia est aliquarum rerum inter se uarietas, ac cõmutatio, quæ uel separari potest, & ex aliquo accidenti est, atque ei natura est comparatum ut, ab illis, in quibus inest, auelli possit, uel non possit. uerbi gratia differunt aliqui inter se, si unum sedere, stare alterum contingat. potest enim qui sedet, stare, quiq́ stat, sedere, atque ita differunt inter se. eaq́; differentia separabilis esse dicitur, quam Porphyrius communem uocat. id quod fit, quoniam non alicui præcipue, sed omnibus communiter inest, separabilisq́, ac fortuita differentia est. Verum si differentia separari non poterit, uel per se inerit, hoc est, rei naturam absoluet, uel fortuito, idest, nihil quicquam ad rei naturam conferet. Differentia, quæ auelli a re, in qua sita est non potest, est, ueluti aduncas, uel pressas nares, uel oculos ceruleos habere, interest enim inter aliquos eo, quod alter simus,

alter repandus sit. Fortuitæ differentiæ sunt, quæ rerum subiecta non complent. potest quidem Socrates simus non esse, & tamen esse Socrates, quæ separari a subiecta re non queunt, a Porphyrio propriæ appellantur. nam alicui determinatum est, ut simus sit. Differentia autem, quæ nec separari potest, nec fortuita est, substantiam complet. eiusmodi est rationis particeps, & mortale. ratio enim nos a beluis distinguit, quia illæ rationis sunt expertes: quam differentiam maxime propriam uocauit. Differentiarum igitur alia communiter, alia proprie, alia maxime proprie dicitur. quæ communiter dicitur, fortuita est, ac separari ab re, in qua sita est, potest. quæ proprie, fortuita est, nec abstrahitur a re, cui inhæret: quæ maxime proprie, non seiungitur, & rei subiectæ naturam complet, ac per se inhæret. Quoniam omnis Philosophus in ĳs uersatur, quæ ad perdiscendæ Philosophiæ uiam, & rationem spectant, quæ & diuidendi, & definiendi ars est, cumque diuisio, ac definitio nunquam foris sed ex ĳs quæ ex ui, & natura sunt, assumatur, merito de differentia maxime propria, cum illa substantiæ particeps sit, uerba facit prima itaque differentiarum diuisio hæc est. easdē rursus diuidit hoc modo. Ex differētĳs aliç diuersum subiectum faciunt, aliæ uero aliud. communis enim, propriaque differentia diuersam rem facit, atque tantummodo immutat. Sedere enim stare, simum esse, & aduncum, immutant, at maxime propria aliud efficit, aliud sane est rationis particeps, & aliud rationis expers. porrò diuersum in eorum, quç ex re sunt, immutatione uersatur, aliud uero rem omnino alterā facit. ra-

tionis enim compos, animal aliud facit ab eo, quod ratione careat: sedens autem a stante, non aliud, sed diuersum. simili quoque modo repandus, atque aduncus. cum igitur differentiæ tribus modis dicantur, communiter proprie, & maxime proprie, de ijs quæ maxime propriæ sunt philosophi loquuntur. communes autem, & propriæ. ad generum diuisionem nihil faciunt. quis enim ita abhorrebit, & erit absurdus, ut aiat, animal aliud sedet, aliud stat? neque enim omnia assumimus, neque alia sima, alia adunca esse ob ipsam met causam affirmamus. Sed si ad genera diuidenda nullum afferunt adiumentum, multo minus ad definiendum afferent. illæ igitur solæ, quæ maxime propriæ dicuntur, nobis sunt adiumento. { Maxime propriæ dicatur } addens dicatur, significauit se id nomen posuisse. antiqui enim cum aliquo trito uocabulo uterentur, dicere consueuerant, dicitur, cum uero ipsi imposuissent, dicatur, uel uocetur, addebant. Socrates a Platone quantum homines non differunt, sed quatenus ille ambulat, hic sedet. { ac semper in ijs commutationibus spectatur, } hoc loco differentiæ fortuitæ intelligendæ sunt. { in quibus rei modus consistit. } id est, quæ ex accidenti sunt. siquidem accidens in quęstione dicitur, qua rei modus, & qualitas indagatur. { speciei procreatrice } id est qualitate quæ speciem perficit. animal enim si rationis compos, & mortale suscipiat, hominem: si mortale, & rationis expers, equum; & reliqua animalia ratione carentia efficiet. ipsæ igitur differentiæ si ad genera addantur, species efficient, id quod in causa est, ut differentiæ formarum efficien-

tes appellentur.

OMNINO igitur omnis differentia alicui adiuncta dissimilem alii facit; sed communes, et propriæ diuersum faciunt: maxime uero propria cum in quo sit, alium efficit. quæ igitur alium efficiūt eum in quo insint, efficientes formarum appellantur, quæ uero diuersum, absolute differentiæ. Si rationis particeps ad animal adiungatur, aliud efficiet: at motus, id solum diuersum ab eo facit, qui non mouetur. quare hæc aliud, illa diuersum solum animal facit, iis itaque differentiis, quæ aliud genus faciunt, & genera in partes diuiduntur, & definitiones ex genere, & huiusmodi differentiis traduntur. ex illis autem quæ diuersum tantummodo faciunt, uarietates solum, & commutationes eius, quod aliquo modo se habeat, ortum trahunt.

Alteram differentium diuisionem tradit. Ex differentijs, inquit, aliæ eum, in quo sint, dissimilem alij faciunt, aliæ omnino alium efficiunt. quæ alium efficiunt, per se, quæ commutant, fortuitæ, & separabiles dicuntur. Separari posse dico propriam, & communem. siquidem propria cogitatione separari potest ab eo, in quo sita sit. nam Socratem absq; aduncitate comatum, gracilem, Socratem tamen intelligere possumus. illa uero, quæ maxime propria est, ab eo, in quo inhæret, ne cogitatione quidem auellitur. nunquam. n. hominem, si rationis particeps ab eo auferamus, intel-

ligere poterimus, quod non esset homo, omnes enim homines rationis participes, & mortales sunt. quare si mum hominem possumus cogitare aduncum esse ipso etiam homine remanente, at homo si rationem, & mortalitatem amiserit, non cognoscetur. differentię igitur propriæ, communesque separabiles sunt. cum enim aliquis stans sederit, non factus est alius, sed diuersus. id quod poeta de Vlysse a Pallade ex euentis commutato significauit. apud quem ita dicitur.

Hospes diuersus mihi nunc, atque ante, uideris.

non enim alium poeta dixit, sed diuersum. attamen si quispiam simus, aduncus esse intelligatur, non alius, sed dissimilis, ac diuersus fiet. poterit nanque ille idem, & non aduncus esse. {Quæ igitur alium efficiunt, eũ, in quo insint, efficientes formarum appellantur.} rationis particeps non diuersum hominem ab equo, sed aliũ facit. illa enim alia dicuntur quæ propter uim, & naturam differunt, ut homo, & equus, de quibus ante dixi. ratio enim est qua una præstamus beluis. {ĳs itaque differentĳs, quæ aliud genus faciunt, & genera in parteis diuiduntur,} animal enim tum rationis compos, tum rationis expers esse dicimus, ac præterea mortale, uel immortale, atque ita postea hominem definimus. homo animal est rationis particeps, mortale, animum aptum habens ad scientiam percipiendam.

VT igitur rem à capite arcessam, perspicuum esse uelim, differentias alias separari posse, alias non posse. nam moueri stare, ægrotare, ualere, & cætera generis eiusdem, separantur, nasum uero aduncum,

uel ſimum habere, & particeps, atque expers rationis reuelli à ſubiectis non poſſunt. earum uero, quæ distrahi non queunt, aliæ rebus per ſe inſunt, aliæ fortuito. particeps enim rationis, mortalisq;, & quod ad ſcientiam, & cognitionem natum eſt, homini ex ſe conuenit, aduncæ autē, et ſimæ nares non ui ſua, ſed caſu.

Perfectiorem diuiſionem exorditur, et aliud quoddam initium ſumit. ut omnes differentiæ diſtinctæ inter ſe ſint. Differentium igitur alia ſeparantur a rebus in quibus inſunt, alia non ſeparātur. hac diuiſione differentiæ communes a proprijs, & maxime proprijs diſtinguuntur, aliæ rurſus aliud, aliæ uero diuerſum faciunt: atq; ex hac diuiſione maxime propriæ a cōmunibus, & proprijs diſcernuntur. Ex ijs itaq; repugnantijs. quibus differentiæ uiciſſim, ſeiungantur, coniugationes fiunt, quarū duæ ſine dubio non cohærent non enim eſſe ſimul queunt, quod ſeparari poteſt, & quod non poteſt uel diuerſum eſſe, & aliud. ex reliquis quatuor, hæc ſeparabilis & aliud faciens non conſtat, cæteræ tres apte cohærent, quandoquidem ſeparabiles, et diuerſam rem efficientes communes ſunt. quæ autem non ſeparantur, & aliud faciunt, ſunt maxime propriȩ. quæ uero non ſeparantur, ac diuerſum faciunt, fortuitæ ſunt, ac cōmunes quidem, ut ſedere, propriȩ. ut adūcitas, maxime propriæ, ut rationis particeps. Videbitū etiam quædam eſſe diſtincta coniugatio earum, quæ ſeparari poſſunt, quæq; aliud efficiūt, re tamen uera ipſa quoque coniugatio ratiocinatiua non eſt, rationis, n.

particeps per ſeſe homini attributum eſt, & quatenus homo eſt, rationis particeps eſt, ob eamq; cauſam om nes homines rationis participes ſunt: ſed aduncum, nigrumq; eſſe, ſedereq; ac ſtare, non per ſe, quoniam homo, quia homo, aduncus nequaquam eſt, uel omnes homines aduncos, uel nigros eſſe oporteret. etſi enim aliquis nec aduncus, nec niger eſt, homo tamē eſt. nul la igitur harum differentiarum aliam rem facit, ſed di uerſam. at rationis compos cum per ſe aderit homini, aliud faciet. hac igitur cauſa cum ea differentia, quæ diuerſam rem, conſtare non poteſt.

ITA fit ut eæ, quæ per ſe adſunt, ad rerum naturas definitione explicandas aſſumantur, resq; alia efficiatur. quæ autem fortuito, quæ ad rei definitionem ad hibeantur, neque aliam rem faciant, ſed immutent. quæ item per ſe adſunt, nec contentionem, nec remiſsionem capiunt.

Differentiæ, quæ per ſe inſunt, ad rei uim explicandam, ac definiendam adhibentur. ſiquidem definitiones ex generibus, & differentijs formarum efficientibus aſſumuntur. {nec contentionem, nec remiſsionem capiunt} neque enim quiſquam magis, aut minus mor talis, magis ve aut minus rationis particeps dicetur. Pueruli enim etſi propter ætatem ad eas actiones, quę in ratione uerſantur, apti non ſint, nihilo tamen minus ſunt rationis participes. illa præterea magis, & minus ſuſcipere dicuntur, quæcunque aduerſa ſunt, & in eodem ſubiecto conſiſtunt, quæq; inter ſe commiſcen-

tur, ut album albo magis, minus've album dicitur. & nigrum magis, uel minus nigro: quippe cũ eadem res ſubiecta tum alba, tum nigra fiat, & alba cum nigris commiſceantur, atque aliquando puriora, nõnunquam magis miſta & confuſa euadant. in ſubſtantijs autem nec intentio eſt, nec remiſsio. quoniam ſubſtantiæ nihil aduerſatur. nec rationis particeps, & rationis expers conſiſtere in eodem ſubiecto poſſunt. At ſi quis diceret, cur Ariſtoteles in ſummis generibus aiat, Subſtantia, quæ proprie, & primum, & maxime appellatur, cum illud maxime uideatur ſignificare ſubſtantiam amplificari & imminui, ei nos reſponderemus, hoc ab Ariſtotele dictum fuiſſe, utpote quod magis eſſet ad cognitionem noſtram accommodatum: primam enim, & maxime dixit indiuiduam. quoniam et magis a nobis cognoſcitur, & prior comprehenditur. ab illa enim tempore, & ſcientia deducti ad ſecundam quæ ex generibus, & differentijs eſt, deuenimus. uerũ ſi aliquis concederet, magis. & minus in ſubſtantijs eſſe, non in latitudine, ſed altitudine concederet. homo enim non magis homo, ac rationis particeps homine eſt. nec equus magis animal boue. nec homo magis boue, atque equo. ſed in altitudine, ut dixi, poteſt hoc ſic cognoſci. Superiora inferioribus perfectiora ſunt, idq; quatenus a melioribus longius abſunt. uerbi gratia, rationis particeps magis in mente eſt, quam in anima. & magis in angelis, minus autem in cœleſtibus corporibus. ſiquidem ipſa quoque animata ſunt, habentq; rationem, atque id magis in ijs quam in nobis ſitum eſt, Alio quoq; modo probatur. Subſtantia ma

quãtum ad multitudinem ſpectat,ſunt indiuiduis pau ciores,poteſtate tamen & accretione plures.eodem pa cto ſpecies a generibus ſuperantur, donec ad unũ ſum mum peruentum ſit.id quod iure factũ cenſetur: quoniam rerum omnium una ſola cauſa eſt, & origo, & propterea,quæ ad eam propius accedunt,multitudine coarctantur facultate uero augentur, at quæ longius abſunt,numero augentur,poteſtate diminuuntur.

SED *cum explicatum nobis ſit,quid genus ſit,quid ſpecies,cumque genus unum ſit, ſpecies multæ (genus enim ſemper in multas ſpecies diuiditur)reſtat ut dicamus,genus ſemper de ſpecie,& de inferioribus dici ſuperiora omnia. Species uero neque de genere ultimo, neque de ſuperioribus ullis dicitur,propterea quod nõ reciprocatur.Oportet enim, ut uel paria de paribus dicãtur,quemadmodum id quod ad hinnitum natum eſt, de equo,uel de minoribus maiora, ut de homine animal.at minora de maioribus dici non par eſt.neque.n. ut hominem eſſe animal,ita animal eſſe hominem commode dices.*

Porphyrius harum quinque uocum doctrinam probabiliter,id eſt,quãtum ad diſſerendi ſubtilitatem ſpectaret,ſeſe tractaturum pollicitus fuerat.explicata itaque generis,ſpecieique natura,quomodo horum cognitio ad ſermocinandum nobis afferat adiumẽtum,uult demonſtrare. Qouiam omnis diſſerendi facultas in demonſtratione uerſatur, & demonſtratio quædam ratiocinatio eſt, in ratiocinationibus uero propoſitioni-

bus

bus opus eſt,propoſitio duobus è terminis cōſtat,quorum alter ſubijcitur, alter enunciatur. Subiectus eſt, de quo loquimur,alter autem eſt,qui de eo,de quo ſermo habetur,dicitur. ut Socrates ambulat,ſubijcitur.n. Socrates,de quo eſt oratio:enunciatur,ambulat,utpote quod de Socrate dicatur. Si dicatur prętcrea,anima a ſe mouetur,ſubijcietur anima,& a ſe mouetur,enunciabitur. ſi item dixero,homo animal eſt,homo ſubiectus terminus erit,animal uero de homine dicetur. & in quacunque propoſitione eodem modo. Vult ſimili ratione demōſtrare de genere, aliqua ſcilicet de aliquibus dici, & quædam ſubijci. atque ut cognoſcamus quomodo complicitas propoſitiones faciant, ex quibus ratiocinatio, in qua ratio diſſerendi uerſatur, ait, genus ſemper de ſpecie dicitur,ut animal de homine,et de animali ſubſtantia.uerum ſpecies non etiam de genere dicitur,quoniam minime uerum eſt, ſi quis ſubſtantiam eſſe animal,& animal eſſe hominem dixerit. hinc igitur genera ſemper de formis dici perſpicuum eſt.at ſpecies de generibus,nunquam. & ut ſummatim dicam,oportet terminos, qui de alijs dicuntur, latius patere ſubiectis,ut animal homine, uel pares eſſe,ut ridendi facultas homini. pares ij dicuntur, quod uiciſſim retro commeent. nam ut omnem hominem ridere, ita, & omne,quod ridet, eſſe hominem dicemus. {De inferioribus dici ſuperiora omnia} ſubſtantia de corpore corpus de corpore animato, corpus animatum de animali,animal de homine dicetur.

D E *quibus autem ſpecies dicitur,de iis itidem ſpe*

ciei genus, & generis genus usque ad caput generis necessario dicetur. nam si uere dicitur. Socrates est homo, homo animal, & animal substantia, Socratem quoque esse animal & substantiam uere dicimus. cum enim superiora de inferioribus dicantur, species de indiuiduo, & genus de specie, deq; indiuiduo dicetur. primum uero genus & de genere, seu de generibus si multa media interiecta sint, & de specie, & de indiuiduo dicetur.

Aliud præceptum utile ad disserendi facultatẽ tradit. si inquit, species de aliquo dicatur, de eodem speciei genus ad summũ usque dicetur. uerbi causa de Socrate homo, de homine animal, igitur animal de Socrate. animatũ quoque de animali, ergo de homine, deq; Socrate pari modo pręterea corpus de animato, igitur de homine, animaliq;, ac Socrate. postremo substantia de corpore, & ob eã causam substantia de corpore, corpus de animato, animaliq;, atque homine, & Socrate dicetur.

ETENIM *primum illud genus de omnibus generibus formis, atque indiuiduis inferioribus dicitur, genus uero, quod infima specie prius est, de omnibus formis, & indiuiduis. ea uero quæ tantum species est, de omnibus indiuiduis, indiuiduum de uno singulorum tantum.*

Nam si superiora semper de inferioribus dicuntur, summum de omnibus generibus, quæ ei subijciuntur,

deq; formis, & indiuiduis, & speciem de ipsis solis indiuiduis dici constat.

INDIVIDVVM Socrates dicitur, et hoc quod album est, & hic accedens Sophronisci filius, modo ei solus filius Socrates sit. hæcq; uel ex eo indiuidua appellantur, quod unumquodque ex proprietatibus constet, quæ omnes in alio reperiri non possunt.

Addens, hoc, illi dictioni, album, quod uniuersale erat, singulare fecit, quod autem, quæ omnes, & non quarum unaquæque, dixerit, hoc fuit in causa. nam unaquæque illarum proprietatum in aliis in esse potest, omnes uero eædem simul in nullo reperiuntur.

QVÆ enim in Socrates sunt, in alio eædem esse nullo modo possunt. uerum proprietates hominis communis, ac uniuersi eædem in multis, atque adeo in omnibus singulis hominibus, quoniam homines sunt, esse possunt.

Hominis proprietates singulis quoque hominibus esse poterunt. Genera, species atque indiuidua quasdã proprietates habere sciendũ est. generis tamen, & speciei proprietates in multis insunt, at indiuidui, si collectæ sint, illi soli indiuiduo sunt accõmodatæ. generis proprietates, animalis inquã, erunt substantia, animãs, sensus particeps: & hæ multis, homini uidelicet, equo, cani, et reliquis singillatim animalibus sunt attributæ. homo cum species sit, has proprietates habet,

animal,rationis particeps,mortale,ad scientiam, & cognitionem natum esse,quæ multis,hominibus insunt. Sed ad indiuiduum,uerbi gratia,ad Socratem accedẽdum est,cujus proprietates sunt, Philosophus,caluus, simus,obesus,Sophronisci filius, Atheniensis,& eiusmodi,quarum unaquæq; per se inesse aliis poterit propterea quod alij sunt & calui,et simi præpingues,Philosophiq;, ac Athenienses, & forte Sophronisci filij, sed omnium collectio, Philosophum dico esse, caluũ, simum,adipatum, & in eodem tempore fieri,soli Socrati,neque alij cuiquam inerit.

ITA fit,ut indiuiduum à specie, & species à genere contineatur. siquidem genus quiddam. totum est: pars indiuiduum,species uero, & totum, & pars ita, ut alterius pars sit,totum non alterius,sed in aliis existat quod totum ex partibus constet.

Species,si ad indiuidua referatur; totum est, si ad genus,pars.sed quoniam totum, & pars sub eandem cadunt rationem, ex iis,quæ sub eandem rationem cadunt,nonnulla in recto casu, & nonnulla in obliquo efferuntur,ut pater filij pater, id in secundo casu dicetur.in tertio uero sic,amicus amico amicus. in quarto hoc modo,uerberans uerberatum uerberat,quod cum ita sit,partem alterius,& totum in aliis dixit.dicimus enim recte partem totius,& relatio in secũdo casu fit, sed totum partis totum dicimus nequaquam, quoniam totum ex una parte conflatum non est, sed multis:dicimus tamen totum partibus totum, ac relatio

per tertium casum efficitur. totum enim in partibus est. recte igitur totum non alterius, sed in aliis a Porphyrio dictum est. Scire quoque debemus in secundo casu numeri multitudinis dici posse totum partium totum, sed Porphyrius communem loquendi morem secutus, in aliis, dicere maluit.

AC *genus quidem, & speciem, quidq; summum genus quid infima species sit, quæ eadem genera, & species sint, quæ indiuidua, ac quot modis genus, & species dicantur, aperuimus.*

Cum ait, quæ eadem genera, & species sint, intermedia intelligit, quæ generis pariter, ac speciei subeunt rationem. {ac quot modis genus, & species dicantur} genus tribus modis, & speciem duobus dici nobis indicauit.

DE DIFFERENTIA.

DIFFERENTIA *autem communiter, propriéq; ac maxime proprie dicitur. aliud enim ab alio differre communiter dicitur, quoniam uel à se uel ab alio uarietate quadam differt. Etenim Socrates à Platone differebat distinctione, & à se ipse cum esset puer, & in media ætate, cum quid ageret, & cum otiosus esset ac semper in iis commutationibus spectatur in quibus rei modus consistit.*

Proprie inter aliqua interesse dicitur, quando accidens, quod separari non potest, uarietatem facit: accidens fixum, & immotum est, ueluti cæsius oculorum color, nasi aduncitas, & cicatrix ex uulnere obducta. Maxime proprie differre dicuntur ea, quæ differentia speciei procreatrice differunt, ut homo qui rationis particeps est, ab equo distat.

Quid causæ fuerit, cur cum differentia specie prior sit, de specie prius fuerit disputatum, iam reddita est ratio nunc de differentia uerba facturus, utitur Aristotelis regula, de qua feci supra mentionem, differentiæque significationes enumerat. sed quo facilius intelligamus ea, quæ sunt nobis dicenda, ita sermonem ordiar. Differentia est aliquarum rerum inter se uarietas, ac commutatio, quæ uel separari potest, & ex aliquo accidenti est, atque ei natura est comparatum ut, ab illis, in quibus inest, auelli possit, uel non possit. uerbi gratia differunt aliqui inter se, si unum sedere, stare alterum contingat. potest enim qui sedet, stare, quique stat, sedere, atque ita differunt inter se. eaque differentia separabilis esse dicitur, quam Porphyrius communem uocat. id quod fit, quoniam non alicui præcipue, sed omnibus communiter inest, separabilisque, ac fortuita differentia est. Verum si differentia separari non poterit, uel per se inerit, hoc est, rei naturam absoluet, uel fortuito, idest, nihil quicquam ad rei naturam conferet. Differentia, quæ auelli a re, in qua sita est non potest, est, ueluti aduncas, uel pressas nares, uel oculos ceruleos habere, interest enim inter aliquos eo, quod alter simus,

alter repandus sit. Fortuitæ differentiæ sunt, quæ rerum subiecta non complent. potest quidem Socrates simus non esse, & tamen esse Socrates, quæ separari a subiecta re non queunt, a Porphyrio propriæ appellantur. nam alicui determinatum est, ut simus sit. Differentia autem, quæ nec separari potest, nec fortuita est, substantiam complet. eiusmodi est rationis particeps, & mortale. ratio enim nos a beluis distinguit, quia illæ rationis sunt expertes: quam differentiam maxime propriam uocauit. Differentiarum igitur alia communiter, alia proprie, alia maxime proprie dicitur. quæ communiter dicitur, fortuita est, ac separari ab re, in qua sita est, potest. quæ proprie, fortuita est, nec abstrahitur a re, cui inhæret: quæ maxime proprie, non seiungitur, & rei subiectæ naturam complet, ac per se inhæret. Quoniam omnis Philosophus in ĳs uersatur, quæ ad perdiscendæ Philosophiæ uiam, & rationem spectant, quæ & diuidendi, & definiendi ars est, cumq; diuisio, ac definitio nunquam foris sed ex ĳs quæ ex ui, & natura sunt, assumatur, merito de differentia maxime propria, cum illa substantiæ particeps sit, uerba facit. prima itaq; differentiarum diuisio hæc est. easdẽ rursus diuidit hoc modo. Ex differẽtĳs aliæ diuersum subiectum faciunt, aliæ uero aliud. communis enim, propriaq; differentia diuersam rem facit, atq; tantummodo immutat. Sedere enim stare, simum esse, & aduncum, immutant, at maxime propria aliud efficit, aliud sane est rationis particeps, & aliud rationis expers. porrò diuersum in eorum, quę ex re sunt, immutatione uersatur, aliud uero rem omnino alterã facit. ra-

tionis enim compos,animal aliud facit ab eo, quod ratione careat: ſedens autem a ſtante, non aliud,ſed diuerſum. ſimili quoque modo repandus, atque aduncus. cum igitur differentiæ tribus modis dicantur, communiter proprie, & maxime proprie, de ijs quæ maxime propriæ ſunt.philoſophi loquuntur. communes autem, & propriæ ad generum diuiſionem nihil faciunt.quis enim ita abhorrebit, & erit abſurdus,ut aiat,animal aliud ſedet,aliud ſtat? neque enim omnia aſſumimus,neque alia ſima, alia adunca eſſe ob ipſam met cauſam affirmamus. Sed ſi ad genera diuidenda nullum afferunt adiumentum, multo minus ad definiendum afferent.illæ igitur ſolæ, quæ maxime propriæ dicuntur,nobis ſunt adiumento. { Maxime propriæ dicatur } addens dicatur, ſignificauit ſe id nomen poſuiſſe.antiqui enim cum aliquo trito uocabulo uterentur,dicere conſueuerant, dicitur, cum uero ipſi impoſuiſſent,dicatur,uel uocetur, addebant. Socrates a Platone quantum homines non differunt,ſed quatenus ille ambulat,hic ſedet. { ac ſemper in ijs commutationibus ſpectatur, } hoc loco differentiæ fortuitæ intelligendæ ſunt. { in quibus rei modus conſiſtit. } id eſt,quæ ex accidenti ſunt.ſiquidem accidens in quęſtione dicitur,qua rei modus, & qualitas indagatur. { ſpeciei procreatrice} id eſt qualitate quæ ſpeciem perficit.animal enim ſi rationis compos, & mortale ſuſcipiat,hominem:ſi mortale, & rationis expers, equum: & reliqua animalia ratione carentia efficiet. ipſæ igitur differentiæ ſi ad genera addantur, ſpecies efficient, id quod in cauſa eſt,ut differentiæ formarum efficien-

tes appellentur.

OMNINO igitur omnis differentia alicui adiuncta dissimilem alii facit: sed communes, et propriæ diuersum faciunt: maxime uero propria eum in quo sit, alium efficit. quæ igitur alium efficiũt eum in quo insint, efficientes formarum appellantur, quæ uero diuersum, absolute differentiæ. Si rationis particeps ad animal adiungatur, aliud efficiet: at motus, id solum diuersum ab eo facit, qui non mouetur. quare hæc aliud, illa diuersum solum animal facit, iis itaque differentiis, quæ aliud genus faciunt, & genera in partes diuiduntur, & definitiones ex genere, & huiuscemodi differentiis traduntur. ex illis autem quæ diuersum tantummodo faciunt, uarietates solum, & commutationes eius, quod aliquo modo se habeat, ortum trahunt.

Alteram differentium diuisionem tradit. Ex differentijs, inquit, aliæ eum, in quo sint, dissimilem alij faciunt, aliæ omnino alium efficiunt. quæ alium efficiunt, per se, quæ commutant, fortuitæ, & separabiles dicuntur. Separari posse dico propriam, & communem. siquidem propria cogitatione separari potest ab eo, in quo sita sit. nam Socratem absq; aduncitate, comatum, gracilem, Socratem tamen intelligere possumus. illa uero, quæ maxime propria est, ab eo, in quo inhæret, ne cogitatione quidem auellitur. nunquam. n. hominem, si rationis particeps ab eo auferamus, intel-

ligere poterimus, quod non esset homo, omnes enim homines rationis participes, & mortales sunt. quare si mum hominem possumus cogitare aduncum esse ipso etiam homine remanente, at homo si rationem, & mortalitatem amiserit, non cognoscetur. differentię igitur propriæ, communesq; separabiles sunt. cum enim aliquis stans sederit, non factus est alius, sed diuersus. id quod poeta de Vlysse a Pallade ex euentis commutato significauit. apud quem ita dicitur.

Hospes diuersus mihi nunc, atque ante, uideris.

non enim alium poeta dixit, sed diuersum. attamen si quispiam simus, aduncus esse intelligatur, non alius, sed dissimilis, ac diuersus fiet. poterit nanq; ille idem, & non aduncus esse. {Quæ igitur alium efficiunt, eũ, in quo insint, efficientes formarum appellantur.} rationis particeps non diuersum hominem ab equo, sed aliũ facit. illa enim alia dicuntur quæ propter uim, & naturam differunt, ut homo, & equus, de quibus ante dixi. ratio enim est qua una præstamus beluis. {ĳs itaq; differentĳs, quæ aliud genus faciunt, & genera in parteis diuiduntur,} animal enim tum rationis compos, tum rationis expers esse dicimus, ac præterea mortale, uel immortale, atque ita postea hominem definimus. homo animal est rationis particeps, mortale, animum aptum habens ad scientiam percipiendam.

VT igitur rem à capite arcessam, perspicuum esse uelim, differentias alias separari posse, alias non posse. nam moueri stare, ægrotare, ualere, & cætera generis eiusdem, separantur, nasum uero aduncum,

uel simum habere, & particeps, atque expers rationis reuelli à subiectis non possunt. earum uero, quæ distrahi non queunt, aliæ rebus per se insunt, aliæ fortuito. particeps enim rationis, mortalisq;, & quod ad scientiam, & cognitionem natum est, homini ex se conuenit, aduncæ autẽ, et simæ nares non ui sua, sed casu.

Perfectiorem diuisionem exorditur, et aliud quoddam initium sumit. ut omnes differentiæ distinctæ inter se sint. Differentium igitur alia separantur a rebus in quibus insunt, alia non separãtur. hac diuisione differentiæ communes a proprijs, & maxime proprijs distinguuntur, aliæ rursus aliud, aliæ uero diuersum faciunt: atq; ex hac diuisione maxime propriæ a cõmunibus, & proprijs discernuntur. Ex ijs itaq; repugnantijs, quibus differentiæ uicissim, seiungantur, coniugationes fiunt, quarũ duæ sine dubio non cohærent. non enim esse simul queunt, quod separari potest, & quod non potest uel diuersum esse, & aliud. ex reliquis quatuor, hæc separabilis & aliud faciens non constat, cæteræ tres apte cohærent, quandoquidem separabiles, et diuersam rem efficientes communes sunt. quæ autem non separantur, & aliud faciunt, sunt maxime propriæ, quæ uero non separantur, ac diuersum faciunt, fortuitæ sunt, ac cõmunes quidem, ut sedere, propriæ, ut adũcitas, maxime propriæ, ut rationis particeps. Videbitũ etiam quædam esse distincta coniugatio earum, quæ separari possunt, quæq; aliud efficiũt, re tamen uera ipsa quoque coniugatio ratiocinatiua non est, rationis, n.

tur, ut album albo magis, minus've album dicitur. & nigrum magis, uel minus nigro: quippe cũ eadem res subiecta tum alba, tum nigra fiat, & alba cum nigris commisceantur, atque aliquando puriora, nõnunquam magis mista & confusa euadant. in substantijs autem nec intentio est, nec remissio. quoniam substantiæ nihil aduersatur, nec rationis particeps, & rationis expers consistere in eodem subiecto possunt. At si quis diceret, cur Aristoteles in summis generibus aiat, Substantia, quæ proprie, & primum, & maxime appellatur, cum illud maxime uideatur significare substantiam amplificari & imminui, ei nos respondere- mus, hoc ab Aristotele dictum fuisse, utpote quod magis esset ad cognitionem nostram accommodatum: primam enim, & maxime dixit indiuiduam. quoniam et magis a nobis cognoscitur, & prior comprehenditur. ab illa enim tempore, & scientia deducti ad secundam quæ ex generibus, & differentijs est, deuenimus. uerũ si aliquis concederet, magis. & minus in substantijs esse, non in latitudine, sed altitudine concederet. homo enim non magis homo, ac rationis particeps homine est, nec equus magis animal boue. nec homo magis boue, atque equo. sed in altitudine, ut dixi, potest hoc sic cognosci. Superiora inferioribus perfectiora sunt, idq; quatenus a melioribus longius absunt. uerbi gratia, rationis particeps magis in mente est, quam in anima. & magis in angelis, minus autem in cœlestibus corporibus. siquidem ipsa quoque animata sunt, habentq; rationem, atque id magis in ijs quam in nobis situm est, Alio quoq; modo probatur. Substantia ma

gis in animali eſt, quam in homine, ac magis in utriſque. Simili etiam ratione animal magis in homine, quam in Socrate eſt, quoniam ſubſtantia non ineſt Socrati ſine ullo interiecto medio, animal enim intercedit. ea poſtea per hominem ad plantas progreditur. Perſpicuum igitur eſt, id, quod primum proximeq́ꝫ alicuius rei particeps eſt, maiorem eius rei partem habere, quam quod ſecundo, & aliquo interiecto medio eſt. recte igitur ſubſtantias non in latitudine, ſed altitudine magis, minusq́ꝫ ſuſcipere dictum nobis eſt. nam ſi in latitudine amplificarentur, aut minuerentur, eadem diſtantia eorum, quæ ſub genere ſunt, rationis in quam participis, & rationis carentis, mortalisq́ꝫ, & immortalis non eſſet.

AT QVAE caſu, etſi ſeiungi nō poſſunt contentionem tamen, & remiſsionem capiunt. neq; enim genus magis, minusúe de eo, cuius genus ſit, dicitur; neque differentiæ generis, quibus, genus ipſum in partes diſtribuitur.

Contentio, & remiſsio magis, et minus ſignificant. hæc enim nomina a chordis per translationem ſumuntur. illæ enim ad modum intentæ uehementiorem ſonum, remiſſæ uero minorem reddunt. Philoſophi igitur uehementem rei impresſionem, contentionem, leuiorem uero, remisſionem uocauerunt.

QVANDOQVIDEM hæ ſunt, quæ cuiuſque rationem abſoluunt. & nullius rei uis, quæ una eadémque eſt, nec amplificari, nec minui poteſt. at adū

eis & simis naribus esse, colorariq; magis, & minus dicitur. Cum igitur tria differentiarum genera habeamus, aliæ, quæ separari à rebus possunt; aliæ, quæ non possunt; atq, ex ijs, quæ separari nō possunt, quædam, quæ per se insunt, quædam, quæ fortuito, rursusq; earum differentiarum, quæ uisua adsunt, aliæ sunt quibus genera in formas diducimus, aliæ, quæ speciem efficiunt, cuiuscemodi sunt animatum, sensus rationisq; particeps, & rationis expers, mortale, & immortale: ex quibus cū omnes per se animali inhæreāt. hæ duæ animatum & sensus particeps, animalis naturam absoluunt. animal enim est natura animato, sensus particeps. hæ uero mortale, & immortale, rationis compos, & expers, genus in species partiuntur. ijs enim genera in species diuidimus, sed quæ genus in partes distrahunt, & species perficiunt. uel ex eo, quod his differentijs particeps, & expers rationis, mortale, & immortale, animal in species diducatur. id quod fit, ut particeps rationis & mortale, hominis: rationis compos & immortale, Dei: expers rationis, & mortale, bestiarum genus constituant. Simili quoque modo cum hæ differentiæ animatum, & inanimatum, sensus particeps, sensus expers, summæ substantiæ sint, duæ ex ijs animatum, et sensus particeps ad substātiā adiunctæ, animal, animatū uero & sensus expers, plantā complent. cū igitur eædem differētiæ alio atq; alio modo sumptæ, & efficientes formarum, et diuidētes sint, oēs formarū effectrices appellātur.

Quæ rei naturam complent, eædem definitiones perficiunt, definitiones uero eiusdem semper eædem sunt. homo non est aliquando animal rationis particeps, mortale, & quandoq; non est, sed semper eodem modo se habet. nec ampliatur, nec minuitur. neque.n. tum magis particeps rationis, tum minus est. {coloratiq; magis, & minus dicitur}hoc est album, uel nigrũ esse. intenditur enim, et remittitur. quippe cum aliquid magis album alio sit, magisq; nigrum, aut simum, atque repandum. Cum igitur tria differentiarum genera nobis cognita sint, ex quibus alię separari ab eo, ĩ quo insint, possint, aliæ autem non possint, atq; ex ĩjs, quæ non separantur, aliæ ui sua adsint, & aliæ casu, ac temere, Porphyrius magna ratione adductus uoluit de eis differere, cum præsertim ea, quæ ad definitionem, & diuisionem pertineãt, in medium proferre uelit. ait igitur ad hunc modum. Ex differentĩjs formarum efficientibus aliæ constituunt, aliæ diuidunt, eæq; non aliæ, atq; aliæ, sed eædem sunt. partim enim diuidentes, & partim constituentes fiunt, si tamen alio, atque alio modo sumantur. rationis nanq; particeps, & expers, mortale, & immortale animalis differentiæ sunt: eædemq; ipsæ sunt, quæ diuidunt, & in quas animal diuiditur. Si uero illę, quę coniugari simul possunt, accipiantur, ueluti mortale, & rationis particeps, differentiæ fient, quæ hominis naturam absoluent, quod ex ĩjs humana natura sit constituta. Est igitur ex hoc perspicuum diuidentes differentias ad diuidendum magno nobis esse adiumento: quoniam hac ratione generum in partes diuisiones fiunt. illæ uero, quæ consti-

tuunt

tuunt, ad definitiones utiles sunt. ſiquidem ex genere, & huiuſmodi differentiis definitiones traduntur, ſcire autem debemus, ex iis ſimul coniunctis quatuor fieri coniugationes. quarum tres ratiocinatiuæ ſunt, una uero nequaquam conſtat. ut exemplo ponatur, rationis compos, & rationis expers, mortale, & immortale, ecce rationis compos, & mortale ſimul ſtant, eſt enim homo. rationis uero particeps, & immortale, Deus. rationis expers & mortale, equus. fieri enim nõ poteſt, ut quid ratione careat, ac immortale ſit, qua de coniugatione, rationis expers dico, & immortale, diſputatur, conſtet nec ne. & num aliquid rationis expers immortale ſit. quod fieri poſſe, Poeta de ſcylla dicere uidetur, cum ait,

Monſtrum immortale, malumq́;.

Nonnulli eſſe genus quoddam Dæmonum immortalium, ac ratione carentium ſunt opinati, quod inferiorem ordinem ſortitũ eſt. quos inquam Dæmones dicimus, & auerſamur. alij hoc genus eſſe mortale dixerunt, quoniam id quod æternum ſit, idem rationis eſſe particeps contendant. Sed ut eo, unde egreſſa eſt, referat ſe oratio, ad ſubſtantiam reuertamur, & eadẽ inueniemus. atqui cum illæ duæ repugnantiæ ſint, animati inquam, & inanimati ſenſum habentis, & nõ habentis, tres tantum coniugationes quæ cohæreant, oriuntur, reliquæ tres non conſtant. animatum, & ſenſu præditum animal eſt: animatum, & ſenſus expers, planta: inanimatum, & ſenſu uacans, lapis: inanimatum uero, & ſenſus particeps, nihil quod enim ſenſum habet, multo etiam magis naturalem

animam habet. id tamen non reciprocatur, quoniam ubi naturalis anima est, illic non erit omnino sensus: at ubi sensus erit, illic naturalem esse animam necessitas omnino cogit. {Iis enim genera in species diuidimus} nam quemadmodũ quędam solum species sunt, quædam & generis, & speciei subeunt rationem, ita etiam in differentiis euenit. ex differentiis formarum procreatricibus aliæ tantummodo diuidentes sunt, hæq; summorum generum sunt: aliæ solum constituẽtes, hæq; infimis sunt attributæ. quæ uero utrunq; faciunt, ad intermedia, quæ genera, & species sunt, illæ pertinent. Etenim substantiæ differentiæ, corpus & corporis expers substantiam solum diuidunt, nunquã enim efficient. Hominis uero differentiæ rationis particeps, & mortale, sunt hominis tantum effectrices: at mediorum uelut animalis mortale, & immortale, rationis compos, & expers diuidunt & efficiunt. quoniam aliquid ipsis superius habent. Differentiæ uero aduersæ animal partiuntur, quod ipsæ quoq; in alias partes diuidantur, ueluti sunt mortale, & immortale, in quæ animal diuiditur. ac rationis particeps, & expers eodem modo. quæ uero sunt alia sub alia constitutæ, species constituunt. nam rationis particeps, & mortale hominem faciunt: ratione utens, & immortale, angelum. ratione uacans, & mortale, bouem, ac differentiæ rationis expers dico, & mortale, sunt omniũ reliquorum brutorum. rationis expers & immortale tanquam dubia substantiæ sint nec ne, Porphyrius omisit. Sunt enim quidam Dæmones, de quibus ante dixi, qui cum rationis expertes sint, inferiores orbis

terræ partes incolunt, meritasq; illic animarum pœnas sumunt, hiq; a quibusdam immortales, & a quibusdam mortales esse existimantur.

QVARVM maximus usus est in genere diuidendo, & rebus definiendis. earum autem quæ fortuito separari nequeunt non ita, ac multo etiam minor earum, quæ auelli possunt.

Hoc loco cum dicat, in rebus definiendis, quonam pacto illæ differentiæ sumantur, considerat, ac si uasit eat uoces in accidentium definitionibus substantiæ participes esse debere. siquidem definitiones ex uocibus, quæ substantiæ participes sint componuntur, ut candor color est, quo uisus noster dissipatur, ac disgregitur. præterea addidit, maximus, quoniam sæpe numero propter humanã imbecillitatem huiusmodi differentijs caremus, & definitiones ex accidentibus assumimus: ut in coruo manifesto apparet, in quo explicando nigrorem pro differentijs accipimus, & in olore candorem. ac cum equum definimus, animal esse dicimus rationis expers ad hinniẽdum natũ, proprium, quod substantiæ aduentitium est, differentiæ loco, quæ substantiæ est particeps, suscipimus. id quod fit, quoniam differentiam substantiæ participem equi, & asini reperire nullo modo possumus.

EAS autem definiunt hoc modo, Differentia est, qua genus à specie superatur. nam animal ratione, & mortalitate ab homine superatur, quoniam animal

nihil horũ est. unde enim formæ differentias habeãt? nec uero omnes contrarias habent; propterea quod in eadem re formæ concurrerent contrariæ: sed ut arbitrãtur, omnes differẽtias, quæ in eis subiectæ sunt, facultate cõplectuntur, re uerà nullam. quocirca neq; de nihilo quippiam fit, neque formæ contrariæ in eadem re simul insunt. Eam hoc quoque modo definiunt. Differentia est quæ de multis, iisque specie differentibus, dicitur, cum qualia sint, quæritur. nam rationis particeps, & mortale de homine dicuntur. & qualis homo sit. non autem quid sit, explicant. cum enim rogamur, quid sit homo, recte animal respondemus, cum uero quale animal sit, interrogamur, rationis particeps, & mortale congruenter respondemus.

Cum differentiæ significationes numerauerit, et de qua Philosophi loquantur, dixerit: hanc præcipuam descriptionem tradit. Differentia, inquit, est, qua genus à specie superatur. Ex hac definitione Porphyrius dubitationem mouet, & eam postea dissoluit. duo quædam perspicua dubitationis effata suscipit, quæ sic à Peripateticis appellantur, quod per se credenda sint, ex quibus hoc primum est. Nihil ex nihilo oritur. ut abacus ex ligno confectus partim fuit, quia lignum erat partim uero non, quia erat abacus: nam si fuisset, artifice, ut fieret, nõ indiguisset. lapides præterea sunt, tum uero non sunt, quia nondum domus est. quonam igitur modo ex penitus nihilo quippiam fiet? Alterum effatum est, Aduersa in eadem subiecta re in eo-

dem tempore simul esse non possunt. aduersa enim sibi ipsa mutuum interitum afferunt. his præpositis ita oritur dubitatio. Differentiæ uel ex genere, in quo prius erant, formis insint, uel ex nihilo fiant, necesse est. horum utrunque absurdum est. nam si in generibus tanquam in corporibus differentiæ sint, aduersa simul erunt in eadem subiecta re, mortale uidelicet, ac immortale, rationis compos, & expers. quod ita abhorret, ut nihil supra. ac nisi in generibus sint differentiæ, quonam pacto in formis? esset enim aliquid, quod ex iis, quæ nulla sunt, factum esset, quod item à ratione alienum est. ex nullo enim alio fieri potuit, cum inter genera, & formas nihil medium interiectum sit. patet igitur hunc sermonem esse maxima dubitatione inuolutum. Porphyrius itaque dubitans Peripatetico more controuersiam soluit. aduersa, inquit, in unamet re, & eodem tempore actu inesse non possunt, at potestate queunt. atque ut ea, quæ diximus, clara fiant, non est ignorandum, aliud esse potestate quippiam existere, & aliud actione. id nanque potestate esse dicitur, quod imperfectum est, neque deductum ad rem ipsam, commode tamen traducitur ad actum. ut puerulus facultate grāmaticus est, quandoquidem fieri grammaticus potest, & aqua gelida, potestate calida est, cum possit calida reddi. hoc igitur est, quod potestate esse dicimus. re ipsa grammaticus dicitur, qui grammaticam scientiam sit plane consecutus, ipsamque reliquos doceat. & frigida aqua potestate calida dicitur, quæ cum calefacta sit, actu calida dicetur. ait igitur, aduersa, calidum inquam, &

frigidum actu simul alicui non adesse, potestate tamẽ posse. tepida quidem aqua, neque actu calida est, neq; gelida, potestate tamen utrunque. atque infans potesta te uirtutem habet, & uitiositatem. materia item pote state omnia aduersa possidet. Si igitur genus materiæ rationem habet, ut post dicetur, clarum est ipsum po- testate omnes differentias aduersas habiturũ. id quod aliter etiam probatur hoc modo. Aduersa in uno esse possunt: si uero alterum aduersorum actu habeat, alte rum potestate habebit. quod re ipsa frigidum est, facul tate calidum est, quoniam suapte natura ei est compa ratum, ut calidum fiat. hoc enim dictum est, propter- ea quod quædam sunt, quæ alterum aduersorum tan tum suscipiunt. ut crystallus, quæ frigida cum sit, ca- lefiet nunquam, atque ignis nunquam frigidus redde tur. aer, & aqua utrunque admittunt. aduersa enim facultate in eodem esse possunt. nam si duo aduersa po testate quippiam non habuerit, nunquam actu in ho- rum utrunque commutabitur. sed quoniam duo ad- uersa potestate continet, propterea in utraque trans- fertur. hoc itaque modo genera aduersas differentias habere ait. non enim ex nihilo penitus fiunt: neque aduersa in eodem esse reipsa possunt. Peripatetici hac solutione utuntur, qua Porphyrius, quoniam librum ad summa Aristotelis genera utilem se scripturum promisit, usus est. Nec clam me est Platonis studio- sos huic solutioni repugnare. uolunt enim differentias generibus actu inesse nec dubitandum, quin rationis compos, & rationis expers, mortale, & immorta- le generibus subiiciantur. ad cuius rei demonstratio-

nem hisce rationibus utuntur. aiunt enim mortale, & immortale, particeps, expersq́; rationis aduersa nõ esse. quod aduersa sese uicissim interimant, hæc autem tantum abest, ut sibi mutuum interitum parent, ut etiam sese conseruent. rationis enim particeps & immortale seruant mortale, & rationis expers. Nã Deus cum rationem habeat, immortalisq́; sit, mortal a omnia seruat, & custodit. præterea homo ratione carentium curator est, & conseruator. angeli uero immortales, homines mortales curant, & custodiunt. quare rationis particeps, & ratione carens aduersa non sunt, nec item mortale, & immortale. quod si aduersa non sunt, quid obstat, cur generibus non insint? quandoquidem uires, quæ rationis expertes sunt, iram dico, cupiditatemq́;, & sensum, atq; anima quæ rationis particeps est, simul in uno hominis corpore inesse conspiciantur. dicunt rursus sint licet interse contraria, nihil tamen absonum est, eadem in eodem genere actu inesse, quoniam non in corporeo subiecto sed in eo, quod corporis expers est, existunt. genus enim corpore uacat. nam in subiecto corporis experte diuersa inesse possunt. quod uero duo aduersa in subiecto corporeo simul inesse non posint, causa est, quod utrunque uult esse subiecti particeps. Singulare corpus per sese ea, quæ se inuicem perimunt, non admittit. at in iis, quæ non corpora sunt, id non ualet, propterea quod natura aduersorum omnium in iis habeat rationem ita, ut oculus, qui candoris, & nigroris rationes admittit. anima quoq; simul, & eodem tempore aduersorũ, boni scili-

cet & mali, frigidi, ac calidi rationem habet. una igitur est aduersorum scientia. quare a ratione non alienum uidetur, si quis dicat aduersas differentias generibus inesse. Similiter etiam in abaco, atque in eadem eius parte triangulum, quadratum, turbinem, & globosam figuram fingere simul non possumus, quoniã inter se confunderentur figuræ omnes, cum in re corporata essent collocatæ. at in anima hæc omnia habemus, & ea non confusa. ex quo fit, ut ea etiam distincte proponamus & primam, secundamq́, ac tertiam speculationem demonstremus. secus uero de turbine, triangulo, & quadrato, ut diximus. ita fit, ut in iis, quæ concreta, & corporata non sunt, aduersa re in ipsa insint. alia præterea ratione probatur. Si differentiæ generibus potestate insunt, quid est, quod illas cũ formis actu componit, & infert? omne, quod potestate est, a quodam, quod tum actu est, ad actum traducitur. aqua frigida cum potestate calida sit, actu fit calida ab igne, qui tum calidus est & puerulus potestate grammaticus, redditur grammaticus ab eo, qui tũ est grammatices peritus. si igitur potestate esse possunt in generibus differentiæ, si ad actum traducantur, aliquo quodam, quod actu differẽtias habeat, indigebunt, sed nihil aliud in iis est, potestate igitur in generibus non erunt differentiæ. rursus sic probant. Omne, quod esse potest, imperfectum est, quod uero actu est, perfectum est: si itaque species actu differentias habent, & genera potestate, ultimæ species erunt omnibus perfectiores, & digniores, prima autem genera omnibus imperfectiora, atq; indigniora,

id quod a uero sensu maxime abhorret. sequeretur. n. effectas res suis causis esse & perfectiores, & præstabiliores: oportet igitur differentias in generibus actione inesse. est ne igitur ob eam causam Peripateticorū ratio, atq; omnino explodenda sententia? id equidem ne unquam quidem censuerim: propterea quod cum triplex genus sit de eo, genere, quod ante multa esse diximus, Platonici loquebantur, in quo differentię actu sunt, omniumq; rationes re ipsa inesse possunt: Peripatetici uero de eo, quod in multis est, uerba faciunt. Naturā ab uniuersis ad singulas res proficisci, singulasq; in uniuersis potestate cohęrere sciendum est. Semen si in concipientem, comprehendentemq; naturam inciderit, primum carunculam quadam in matrice finget, et efficiet, ut medici inquiunt, quæ sanè caro corpus erit, ac corpus uniuerse sumptum. hoc tamen ut corpus, re ipsa est, ut animatum, potestate. quia nec dum animatum actu est. ubi uero aletur, augebitur q;, animabitur, ac tunc animatum uere dicetur, & potestate animal, non. n. adhuc sentit, & mouetur, quæ cum natum sit, actu animal erit, potestate particeps rationis. cum uero auditionis, ac rationis particeps fuerit, actione animal rationis particeps erit, potestate grammaticū. differentias igitur inesse potestate in generibus, quę in multis sunt, uidemus. simul etiam patet physicos hoc modo recte dicere: ex quo conficitur, ut cum Porphyrius librum hunc non ad Platonicam, Sed Aristotelicam doctrinam utilem scribere uellet, Peripatetica solutione usus sit. Sed cum supra diceremus quinq; uoces corpore uacare, neque id probatum adhuc sit, re-

ſtatut id rationibus affirmemus. Corpus, ut hinc initium ſumam, nunquam in maiori æque, ac in minori conſideratur, uelut in elephante, & formica, at quinq; uoces pari ratione & in magnis, & in paruis conſiderantur. Deinde omne corpus corpori adiunctum acceſſionem affert ei, quod additamentum capit, ſed genus & ſpecies, ac reliqua uoces ad Socratem additæ nihil amplificant, nec ullam ei acceſsionem faciunt. prętcrea nũquam idem corpus in eodem tempore in multis uidebitur, licet ſimile uideatur, idem tamen non erit, ut in Platonis crure os elephantis eſſe uidebitur, non tamen idem erit cum illo, quod Oreſtes habebat: at genus, & ſpecies eodem tempore in multis conſiderantur. Tum corpora diuiſa nunquam ſpeciem, & eandē quantitatem ſeruant. ſtater enim numerus in multas partes diuiſus unam formam, unamq; ſtateris quantitatem non ſeruabit: genera uero & formę eandem formam & quantitatem ſeruant, ſi in Socratem, & cæteros diſtribuantur. Aliter etiā demonſtrari poteſt. Omne corpus ex materia, ſpecieq; componitur genus & ſpecies eo modo non fiunt, nunquam enim ſpecies ex ſpecie componetur, igitur quinque uoces corporis expertes ſunt. Omnia iam percepimus, id quod ſequitur, per ſe apertum eſt, tamen nihilominus legendum eſſe exiſtimamus, ut ſi in obſcuri quippiam inciderimus, a nobis declaratum ſit. { Animal nihil horũ eſt} id eſt expers; quippiam enim tale ſubaudiendum eſt. Si enim animal particeps non eſſet eius quod rationis particeps eſt, & mortale, unde has differentias ſpecies habeat? nec uero omnes contrarias habet, quo-

biam res concurrerent contrariæ. {Vt arbitrantur} quo
niam Porphyrius Platonicus, ea dicebat, quæ sibi re
cta non uidebantur, sed, inquit, ut Peripatetici puta
runt. illi enim naturaliter loquuntur, atque ita recte
sunt opinati. uniuersas scilicet res singulis priores esse,
& eo pacto ad actum traduci. {Eam hoc quoque mo
do definiunt} perfectam differentiæ descriptionem ex
tarum uocum diuisione sumptã tradit, ita enim erat,
uocum aliæ significant, aliæ non.

ETENIM res omnes è materia, & forma, uel ex iis, quæ materiæ, & formæ proportione dicuntur, sunt conflata. nam ut statua ex æris materia, & ex figura tanquam ex forma efficitur, sic homo communis, quique species est, ex genere, quod materiæ rationem habet, & ex differentia, quæ formæ rationi quadam respondet, conficitur, ex quibus totum quiddam, quod efficitur, animal rationis particeps, mortale, homo perinde est, atque illic statua.

Reddit nunc rationem, qua nam de causa genus in quęstione, qua quid res sit, indagatur & differentia in ea, qua qualis sit, dicatur. Res oēs inquit uel propriè ex materia, specieq; constant, uel ex his, quę materiæ, et speciei ratione dicuntur. Omnibus igitur naturalibus rebus res quædam subiecta est, quam propriè materiē uocant, turpem & informem: forma uero propriè est, quæ sit, quoq; ex ea fit, ornat atque suo ornatu materiem, & propria forma in rebus quę ita propria materia, & propria forma in rebus naturalibus spectatur, in artificiosis autem, quædam

proportio est materiæ, & formæ, ut cum ex ære fiat statua æs materia dicatur non proprie illud quidem, sed promiscue, & proportione quadam, æs enim non est forma uacans: sed propterea quod artifici substratum est, statuęq; formam accepit, tanquam proprie materia, ea de causa materia dicitur. figura item formæ proportionem habet, quandoquidē æs imprimit. nam cum naturalibus rebus una quædam materia tributa sit, ob id omnes reciprocantur, neq; enim omnia uicissim retro commearent, si non una quædā, omnibusq; communis materia subiecta esset. ænea quidem uasa mutari ita possunt, ut ex lebete statua efficiatur. at quibus eadem materia non est, inter se commutari non queunt. ex lebete enim nunquam abacus fiet. atqui ex terra aqua, ex aqua oritur aer, ex aere æther: deinde retrorsum uicissim ex æthere aer, & ex aere aqua, ex aqua terra infima. id quod fit, quoniam materiem habent eandem, quod enim frigus, humoremq; suscipit, aqua fit, quod siccitatem, & calorem, æther, ita quoque reliquæ duæ naturę, ex quibus omnia constant. omnes igitur naturales res, uelut homo, equus, & cætera generis eiusdem ex materia proprie, & forma constant. ea uero, quæ arte constructa sunt ex ĳs conflantur, quæ eandem habent cum materia portionem. atq; ex ĳs, quæ figuram habent, formæ respondent. genus igitur materiæ, & differentiæ formæ, ratione quadam respondent. Nam ut in substantia nihil inter se differt, ueluti materia, sicut ænea uasa, differentia tamen in figura fit, sic quoque in genere; quia homo, equus, canis animantes sunt, nihil differunt illi qui

dem, ſed propter differentias magnopere diſtant. Si rationis particeps, mortaleq́; ad animal additum ſit; fiet homo: ſi rationis expers, et mortale, equus. quare genus materiæ, & differentia formæ comparatur. cum igitur materia unicuiq; naturam, forma uero qualitatem tribuat, meritiſſimo genus in quæſtione, qua quid quicq; ſit exquiritur, ut materiæ comparatum dicitur, differentia autem, utpote quæ formę ſimilis eſſe comperiatur, in qua rei qualitas indagatur. {cōmunis} id eſt uniuerſi homines. {quique ſpecies eſt} id eſt homines ſinguli.

E A M *hoc quoque modo definiunt. Differentia eſt, quæ ſuapte quadam natura ſeparat ea quæ ſunt ſub eodem genere conſtituta. rationis particeps, & rationis expers hominem & equum, qui ſub idem genus ſubiecti ſunt inter ſe diſtinguit. Demū ita deſcribunt. Differentia eſt, qua unumquodq; differt, ac diſcernitur. homo enim & equus genere inter ſe non differunt, quoniam & nos & equi animalia ſumus. ſed cum rationis particeps adiunctum fuit, nos ab illis diſtinxit. ſumus item nos & angeli rationis participes, ſed mortale interiectum nos ab illis diſiunxit.*

Rationis particeps, & mortale cum accedunt, hominem ab equo ſeiungunt.

Q V I *uero differentiæ rationes exquiſitius colligunt, eamq; ad unum reſecant, non quoduis eorum, quæ ſeparant ea, quæ eodem genere continentur, diffe-*

rentiam esse dixerunt: sed quod ad rem eiusque notionem, quid sit, explicandam ualeat, quodque rei pars existat.

Non inquit, quid uis eorum, quæ separant oĩa, quę subiecta sunt sub idem genus, in differentiarum numero habetur ab iis, qui differẽtiæ rationem subtilius perspiciunt, & accuratius persequuntur, quandoquidem nec communis, nec propria: ut stare, sedere, ac repandũ esse, sed maxime propria differẽtia separat, ut rationis, atque intelligentiæ particeps, quæ hominem efficit. Soli enim homini attributum est. in Deum autem utpote qui omni intelligentia præstet, nõ cadit, multo etiã minus in bruta, quibus id natura insitum non est. homo præterea non alicuius scientiæ, ueluti grammaticæ tantum capax est, sed omnium {quid sit,} hoc est, quod ad eius uim, et naturam definiendam, pertineat. nam hæc dictio, Quid, apud Aristotelem definitionem significat, non secus, quam apud grammaticos ira iracundiam: propterea quod definitio, quid quæque res sit, explicat. quod igitur definitionis pars est, illud est quod rem distinguit, rationis enim, & intelligentiæ participem esse, definitionis pars est. quæ differentia hominem a cæteris animantibus disiungit.

NON enim aptum esse ad nauigandum, hominis differentia est, scilicet sit hominis proprium. nam si dixerimus animantium alios ad nauigandum aptos esse, alios non esse, hominem quidem ab aliis distinguemus, aptum tamen ad nauigandum esse, neque hominis naturam absoluet, neque eius pars erit, sed habilitas quædam, cum earum differentiarum numero non ha-

beatur, quæ speciem procreant. Quapropter formarum effectrices differentiæ sunt, quæ aliam speciem efficiunt, quæque ad rei naturam aperiendam assumuntur. quare de his satis.

Ad nauigandum, inquit, non natandum, ut super aquis feratur, siquidem hac ratione bruta, inanimataque ad nauigandum apta essent, sed nauigare intelligendum est hoc loco, nauem gubernare, quod est hominis proprium: homo tamen non efficitur, aut formatur ob nauis gubernandæ facultatem quoniam eo pacto ij, qui naues non gubernarent, homines nō essent.

DE PROPRIO.

PROPRIVM *diuidunt in partes quatuor: primum dicunt esse proprium, quod uni soli neque toti speciei conuenit, ut homini mederi uel terram metiri. deinde quod toti sed non soli, ut homini bipedem esse: tum quod soli speciei toti, & interdum inest, ut homini cuicunque canescere in senectute: postremo in quod hæc concurrunt omnia, quod in sola totaque specie, & semper inest ut in homine ridendi facultas. qui etsi non semper ridet, ad risum tamē aptus dicitur idque nō quod semper rideat sed quod semper sit ad risum natus, id quod et proinde innatum est uni equo habilitas ad hinnitum. hæcque quoniam uicissim retro commeant, uere propria appellantur. si n. equus sit, ad hinnitum quoque aptus existet. & siquid ad hinnitum aptum sit, id equus idem erit.*

Cum de differentia finem habuerit oratio mea, restat ut de proprio differatur: atque ita, non modo ordinem inuertemus, sed etiam seruabimus diligenter: propterea quod cum de ijs, quæ substantiæ sunt, disputatum sit, sequitur necessario, ut de illis loquamur, quæ rerum naturæ aduenitunt. atq; proprio initium sumemus, quia intermedium quiddam sit. nam quia maxime proprium soli, totiq;, ac semper speciei cõuenit, substantiæ particeps est: siquidem ea, quæ substantię sunt consortia in omnibus, quibus cõueniunt, semper intelliguntur. accidentibus porrò comparantur, quod non secus, ac illa a subiecta re cogitatione diuellitur, in eadem præterea docendi forma perseuerat, quam usque antehac seruauit. nam prius, quam dicat, de quo proprio Philosophi loquantur, eius significationes enumerat. Proprium igitur diuidit quadripartito, atque ait, proprium uel uni soli speciei, uel non soli inest, si soli, uel in tota, uel non tota, intelligitur, si item nõ soli, uel toti, uel non toti speciei, uel semper, uel non semper, conuenit. hæcq; diuisio est. primo autem proprium est, quod in una sola specie, & non tota reperitur, ut in homine medicinã facere, uel Philosophi, aut astronomi; geometræ ve, aut alterius cuiusquam fungi muneris deinde quod toti speciei, etsi non soli conuenit, ut hominem bipedem esse: omni enim homini conuenit, ut bipes sit, non tamen soli, quoniam id etiam est uolucribus attributum: tum quod toti, soliq;, at non semper, sed aliquando, ut homini in senectute canescere: soli.n. omniq; conuenit, sed homo canos in senectute tãtum, non semper emittit: postremo in quod hæc omnia concurrunt,

currunt, & conueniunt, quod in sola, totaq; specie semper intelligitur, ut in homine ridendi facultas, & equo aptum esse ad hinniendum caniq; ad latrandum. horũ autem unumquodq; re ipsa non est, sed potestate. non enim quia homo risui aptus est, & equus hinnitui, ridens est, uel hinniens, sed quia huic ad ridendum illi ad hinniendum suapte est natura comparatum. Vere autem, & maxime proprium est, quod soli, & toti speciei, ac semper conuenit, quare Porphyrius reliquas significationes omittẽs, omninoq; communius propriũ accipiens in quatuor diuisit. cum itaq; tres repugnantiæ sint, ex quibus propriorum significationes accipiuntur, ijs, inter se coniugatis multis multæ relationes fiunt, ex quibus nonnullæ constant, nonnullæ non constant, ut picturæ exemplo clarum fecimus. cum diceret, innatum, potestatem, & facultatem hominibus insitam significauit, non actionem. nam etsi semper non ridemus, apti tamen ad ridendum sumus. quippe qui ridendi facultatem sic habeamus, ut ridere semper posimus, cum præsertim semper aptum animum habeamus ad risum, non tamen semper rideamus, aliud quippe est ridere, aliud ad ridendum aptum esse, atq; aliud est hinnire, & aliud habere hinniendi facultatem.

DE ACCIDENTE.

ACCIDENS *est, quod adest & abest sine interitu rei, ad quam annititur, quod bipartito distribuitur, alterum, quod separari potest, alterum, quod non potest. ac dormire quidem separari potest, nigror uero à coruo, et æthiope auelli non potest: tamen & coruus albus, & æthiops intelligi potest si colorem mutet, resq; subiecta incolumis remanebit.*

In ijs, quæ ad doctrinam pertinet, accidens extremum locum nactum est, ac propterea restat, ut de illo disseramus. in quo primum non ignorandum puto, Porphyrium solitam regulam non seruasse. nam in reliquis uocibus explanandis cum prius illarum significationes enumerasset, de qua postea Philosophis habēda ratio esset, indicabat, qua sanè regula nunc usus nō est, sed multis accidentis significationibus sibi propositis, cœpit de primo primum disputare, id quod iure optimo factum puto: habebat enim exploratum nullā accidentis significationem esse, de qua Philosophi nō dissererent. Accidens autem adesse, & abesse sine interitu eius rei, in qua situm est, rationibus firmabo. Accidentia corpora non sunt, nam si corpora essent, corporibus adiuncta augerent, & ablata minuerent: sed neq; addita amplificant, neq; remota diminuunt, corpora igitur non sunt. Præterea si corpora essent, unus locus multorum corporum esset capax, quod fieri ne-

qult.nam in pomo est dulcedo,ac color,odorisq; sua-
uitas,quæ si corpora essent,unum non haberent locũ,
fieri id quidem nullo modo posset,cum corpus aliud
corpus non penetret.ea insuper accidentia,quæ a subie
cta re segregari possunt,seu adueniunt,seu recedãt,sub
iecta illa res incolumis manet.siquidẽ sedere,stare,re-
frigerari,calefieri adsunt absuntq;,neq; rẽ,in qua inhę
rent,interimunt:quid?eam ne ob causam ea,quæ auel
li a subiecta re nõ queunt,ut nasi aduncitas,et nigror,
qui in coruo est,absunt sine rei,in qua sita sunt,interi-
tu?hæc nos separari cogitatione dicimus posse,a ctio-
ne autẽ,& re ipsa nõ posse.nã si uel repandus,uel dire
ctus,aut retortus nasus ĩtelligatur,nasus nihilominus
erit. Ex accidentis præterea definitione dubitationes
quędam oriuntur.aiunt.n.nonnulli,ut paulo ante nos
quoq; dicebamus,traditam definitionẽ, adesse inquã,
& abesse,omnibus accidentibus nõ conuenire,sed iis
tantum,quæ separantur.nigrorem.n.in æthiope,et cor
uo sine subiectę rei interitu & adesse,& abesse nõ pos
se.quibus respondemus,etsi re ipsa nõ possit abesse co
gitatione tamen æthiops & coruus erunt albi at ani-
mal ab hoie ne cogitatione quidẽ separari poterit,quo
niam nisi una hominẽ animal ẽ intelligimus,hominẽ
ipsum perdemus.coruum uero æthiopemq; nigros nõ
esse cogitantes,nihil ab eorum natura detrahimus.au
ferat quispiam,auellatq; a coruo plumas,nihilo tamen
minus coruus erit.ęthiopem etiam si quis cogitarit al
bum esse,hominem tamen remãsurum nemo ignorat.
ea igitur.quæ nequeunt separari, etsi actu non absint,
cogitatione tamen abesse possunt. In hac etiam defi-

tione quærunt quomodo adesse, & abesse quippiam præter subiectæ rei interitum dicatur, cum febris animal, quod in febrim incidit, corrumpat. ijs ita respondemus, non modo de febri dubitandum esse, sed etiam de frigore immoderato, siccitateq; uehementi, & humore: quoniam hęc omnia cum adueniunt animali, interitum afferũt, dicimus igitur in ijs sic fieri, quemadmodum fidibus contentis, & incontentis concentus seruari potest, neque subiecta res corrumpitur. nam si calor aut frigus, immoderatum, aut aliud quicquam superuacancum aduenerit, corporis conuenientiam, cõcinnitatemq; in animali peruertere, subiecta tamẽ res, corpus uidelicet seruabitur, quod uero calefiat, & refrigeretur, non omnino animal, sed corpus est: ex contrarijs.n.calore, frigore, siccitate, atq; humore est concretũ. Etenim (ut in prima pagina libri, qui est de humana natura, scriptum his ipsis uerbis reliquit Hippocrates uir & arte, et facundia insignis) si homo una re constaret, nullo unquam morbi genere afficeretur. nã si unum existeret, nihil quicquam esset, quod ei dolorem inureret, siq; afflictaretur, una quoq; necessario esset adhibenda curatio. nunc uero cum altera qualitatũ alteri dominetur, & inter se magno amicitiæ uinculo teneantur, non modo ex prædictis qualitatibus inter se contrarijs animalis corpus componetur, sed ex subiecto etiam quodã triplici modo dimenso ex propria ratione corporis, quod qualitate careat, in quo qualitas omnis consistat. at nulla qualitas proprio subiecto repugnat, neq; id in quo est corrumpit. nam si subiectũ corrumperet, seipsam una perimeret: interempto autẽ

eo, in quo uitam habet, ipsa quoq; interimatur est omnino necesse, cum per sese cohærere non possit, uerum nihil est, quod sibimet interitum parare studeat. qualitas enim qualitati, & non corpori subiecto repugnat. quare fieri non potest, ut febris, aut alia quæuis qualitas rem, cui inhæret, corrumpat. siquidem omnia in rerum natura esse desiderant. cum igitur ex ijs contrarijs, ex quibus corpus componitur, aliquod paulo nimium redundarit, totius corporis concinnitudinẽ peruertet. nam cum materiam quandam qualitas expetat, ut incolumis in ea seruetur repugnantem, sibiq; aduersam perdit, ut ea expulsa, & eiecta, illius occupet locum. nam uelut de ijs, qui de communi agro certant inter se, cum festinat unusquisq; aduersarium reijcere, ipseq; in agri possessionẽ poni, sic de calore, frigoreq; de eadem subiecta re inter se pugnantibus dicere possumus nam materia, in qua neutrum horum superarit, in moderatione erit, at si alterum excedat, contrarium a potentiori corruptum propulsabitur, subiecta tamen res nihil patietur. quin etiam a superante qualitate non perdetur. concinnitas igitur, uel earum qualitatũ, quæ in corpore sunt, temperatio febri peruertetur, ipsumq; corpus ueluti qualitatibus ipsis subiectum esset, non perimetur. Posset quispiam nobis ex dictis obijcere, corpus absolute febri non esse subiectum, sed animantis corpus quod est ex illis qualitatibus compactum, quod cum febris, nimium've frigus, aut aliud huiusmodi accesserit, corrumpetur, non enim quiuis immoderatus calor febris est, ut manifesto apparet in ferro calefacto, & igni, sed calor, qui animantibus inhæret,

quorum corpus si perdatur, febris quoque, utpote quæ in illo sita sit, interimetur. hunc modum nullo negotio nos dissoluemus. Mutatio quadripartitto distribuitur, unum enim genus ad substantiam pertinet, alterũ quantitatis est, tertium in qualitate uersatur, quartum omnia locorum spatia comprehendit. & primum quidem genus constituit generatio simplex, & interitus, est enim generatio ex eo quod non est, in id quod est, mutatio, interitus autem ex eo, quod est, ad id, quod non est, secundum accretio, & diminutio, tertium alteratio, candor item, & tepor, & quæcunque mutationes ex aliis qualitatibus fiunt, quartum ea, quam Græci φοραν uocant, nos lationem, loci inquam mutationẽ appellamus. si igitur ortus a substantia procedens id, quod nõ est, efficit ut sit, interitus uero cõtra, id quod est, nullum faciat, & mutatio in substantia fit, si febris subiectum corpus interimet, non erit accidens, sed substantiæ mutatio, quam interitum uocant, quoniam ortus, & interitus immutationes non sunt, etsi absque immutatione fieri non queant. cum igitur calor, et frigus ex tam temperata immutatione fiant, ut concinnitatem animalis nõ corrumpant, ea qualitas accidẽs erit, quæ sine interitu eius rei, cui inhæret, abesse poterit, cũ uero ex uehementiori ita, ut conformationis, ac moderationis temperationẽ immutent, mutatio nõ dicenda erit alteratio, nec temeraria, & fortuita, sed substantiæ ipsius commutatio. omnis igitur febris nõ corrumpit, sed intemperata, quæ accidens non est illa quidẽ, sed mutatio eius, quod nihil est, in id quod sit. Et prætera quiddã, quod dubium controuersumque est, ac ple-

num dissensionis inter multos aiunt.n.caluitium, id, quod ei subiectum est, crines dico, corrumpere. qua in re explicanda sciendum tantummodo est, caluitio non capillos subijci, sed caput, cui ab eo interitus non affertur. { A coruo, & æthiope. } hęc nō nisi magna de causa dicta sunt. quoniam multa nigra possunt dealbari. sed quod ipse dixit auelli non posse. cogitatione separari poterit. uerum maxime propriæ differentiæ ne cogitatione quidem amouentur, cum hominem, remoto rationis participe intelligere non possimus. homo.n.nō esset, ac neq; etiā angelus esset, si immortale ab eo auferretur. angelus enim esse desineret.

HAC *quoque definitione illud explicant. Accidens est quod in eadem re & esse & non esse potest. tū quod nec genus est, nec differentia, nec species, nec propriū & semper in re subiecta annititur. Explicatis his, de quibus differere mihi propositum erat, quid uidelicet genus esset quid differentia, quid species, propriumq; & accidens, quid commune, quidq; proprium habeant inter se deinceps persequar.*

Tradit accidentis descriptionem longe diligentius, quam prius. multo enim melius hæc uerba, in eadem re & esse, & nō esse, accidentibus, quę separari nō possunt, conueniunt, quā adesse, et abesse. { Tū, qđ nec genus est. } Hæc accidentis descriptio unicuiq; reliquarū quatuor uocum per aliarum amotionem attribui et ā poterat, est enim accidens, inquit, quod neque genus

est, neque species, neque differentia, neque propriũ, semperq; subiecta re inhæret. idem porrò de cæteris diceret quispiam, ac primum de genere. Genus est, quod nec differentia est, nec proprium, nec accidens, ac semper in subiecta re consistit. & de omnibus eodem modo, quas ita non definiuit, quoniam uoces, quæ deinceps sequebantur, nondum cognitæ nobis erant, nunc uero omnibus declaratis hanc merito accidēti tribuit definitionem. Præterea cum aliarum uocum ademptio non solum accidens inferat, sed etiam hippocentaurum, & chimæram res, quæ nunquam esse potuerunt, addidit, & semper in subiecta re inhæret, quibus uerbis accidens ab ijs, quæ nunquam omnino fuerũt, quæ non constant, sed sola uix cogitatione comprehenduntur, separauit. sed quoniam quid accidens esset nõdum explanauerat, descriptionem a negatione sumpsit hoc modo, Accidens est, quod nec genus est, nec differentia, nec species, nec proprium, explicat postea quid sit, & ait, & semper in re subiecta inhæret.

DE COMMVNITATIBVS & differentijs quinque uocum.

COMMVNE *quidem omnium est, quemadmodum iam dixi, ut de multis dicantur, sed ita, ut genus ac differentia de formis, & in indiuiduis, quæ eis subiecta sunt enuncientur, species uero de suis indiuidis, proprium de specie, cu-*

ius proprium sit, cum etiam de indiuiduis quæ speciei sint tributa: accidens & de formis, & de indiuiduis. animal enim de equo, & boue quæ species sunt, & de hoc equo, & de hoc boue, quæ sunt indiuidua, dicitur. expers uero rationis & de equo, & boue, & de singulis dicitur: sed species, ut homo, de singulis tantum hominibus. proprium autem de specie, cuius est propriū, nec non de indiuiduis sub eadem specie constitutis, uelut habilitas ridendi & de homine & de singulis hominibus enūciatur. color uero de specie coruorum, & de coruis singulis dicitur, propterea quod accidens est, quod auelli non potest. moueri quoque quod separabile accidens est, de homine deq; equo dicitur, ac de indiuiduis quidem primo, tum etiam de his, à quibus indiuidua continentur.

In omnibus rebus tria considerantur, substantia, cōuenientia, & discrimen. Substantiam nunc uoco, non illam quidem quæ accidentibus contraria est, sed uniuscuiusque rei naturam, ex quo conficitur, ut res omnes esse dicantur. habent præterea conuenientiam, quoniam cum unum omnium sit principium, cuncta cōmunitatem quandam inter se habeant necesse est. insuper quoniam ea, quæ sunt multa reperiuntur esse, discrimen quoddam habere cogūtur, ut multa sint. nam ubi multitudo, ibi & discrimen est. In propositis igitur quinq; uocibus uim, et naturam, cōmunitatemq;, ac differentiam quæramus oportet. uerum de substantia supra dixit: uocum enim uim & naturam nobis aperuit: nunc de communitatibus & differentiis dis-

rentius differit ita, ut in quibus differant, & conueniant, perquisitius conscribat. Adolescentes uero, qui maiore ad uirtutem indole, quam cæteri sunt, quiq; excellenti ingenio doctrinæ sese dediderunt, possunt hęc omnia ex prædictis edoceri; sed quoniam liber hic ad imitationem alicuius ex ueteribus scriptus est, aut certe excerptus, ut ex plurimis, ijsq; antiquis præceptis, quæ in eo traduntur, cognosci potest, ipsemet Philosophus ea, quæ sequuntur, ex ijs quæ ante dicta sunt, elegit. prius autem quæ omnium communia sint, & refe rat, ut unanquanque uocem cæteris quatuor comparet: tum in quibus communicent, in quibusq; discordent, ostendit. Sciendum autem est, si ex differentijs quoquomodo subiectis discere uoluerimus, quot cõplexionum inter se discrimina conficiantur, hac ratione, uia utendum nobis esse. Numerus uno minor sumendus est, deinde cum eo multiplicandus, qui principio fuerat cõstitutus. tum numerus ille, qui factus sit, bifariam diuidendus erit, dicendumq; tot oriri complexiones, ut hac exempli appositione clarum fiet. Voces, quæ in præsentia inter se comparantur, quinque sunt, accipito numerum uno minorem, quatuor scilicet, compositoq; quater quinque. & uiginti fient: dimidia horum pars est decem; totidemq; inter se e quinque uocibus coniugationes fieri dices. accipimus autem numerum uno minorem, quoniam aliud alij, non idem eidem comparatur. multiplicamus postea numeros inter se, quandoquidem mutuam uocum comparationem, deinde differentiam inuestigamus. confecti demum numeri dimidium capimus, quoniam ex mul

tiplicato bis eadem mutuo comparari sequentur. una quæque earum quinque cæteris quatuor comparata multiplicatur, exempli causa genus reliquis quatuor, species generi, & reliquis tribus, & bis cuiusque uocis eueniet comparatio, & differentia, quo numero confecto dimidium sumimus. { Ac de indiuiduis quidem primo, tum etiam de his, a quibus indiuidua continentur. } Præceptum maxima refertum utilitate in ĩs Porphyrius tradit dicit enim genera, & differentias de formis, de ĩs indiuiduis dici, animal quidem et homo dicitur, & Socrates. sed ita ut primum de formis, secũdo autem loco propter formas de indiuiduis: propterea quod si homo animal est, Socrates itidem animal, cumq; homo rationis particeps sit, Socrates quoque rationem habebit Propria & accidentia de formis & indiuiduis dicũtur, dicitur enim risui aptus hõ & Socrates, & albus homo & Socrates. Sed primum de indiuiduis. secundo de formis, non enim propterea quod uniuersalis homo ad ridendum aptus dicitur uel albus. omnes singulati risui aptos, albos ve dicemus. uniuersus enim homo corporis expers est, neque facultatis ridendi particeps est uerum ex eo quod singuli homines ad risum apti uel albi sint. Vniuersa autem de ĩs, quę in multis, aut post multa sunt, dicuntur.

DE GENERIS, ET DIFFE- rentiæ communitate.

GENERI cum differentia communis est formarum comprehensio. Differentia enim etsi non omnes, quas genus, formas tamen continet. nã rationis particeps quãquam non compleictitur ea, quæ ratione uacant ut animal, hominẽ tamen & angelum, qui species, sunt continet.

Comparatis inter se quinque uocibus, communitatibusq́ꝫ, ac differentijs illarum explicatis, unamquanq́ꝫ separatim assumere uult, & cum reliquis quatuor conferre, atque indicare quanam ratione una uox cum multis conueniat, uel differat. {Formarum comprehẽsio} hinc collationem exorditur ac primum confert genus cum differentia, & quid hæc commune habeant, quidq́ꝫ differens diligenter declarat.

QVAECVNQVAE de genere, quia genus sit, dicuntur, ea quoque de ijs formis, quæ illi subijciuntur, dicentur. quæque de differentia, quia differentia sit, omnia etiam de illa specie, quam efficit differentia, dicuntur, quoniam enim animal genus est, substantia, quodque animatum est, & sensus particeps de eo, quasi genere dicentur, quæ, etiã de formis, quæ animali subiectæ sunt, ad indiuidua usque enunciabun

tur: at quia particeps rationis differentia est, de eo, ut differentia, ratione utens efferetur, idque quod ratione utitur non solum de eo, quod particeps rationis est, sed de formis etiam, quæ à ratione participe continentur.

Quæ dicuntur de animali, ea etiam de formis animalis, atq; indiuiduis enunciantur. eodem quoq; modo fit in differentia. An propterea quod genus de animali dicitur (dicimus enim animal genus esse.) de formis etiam, & indiuiduis diceretur? id si ita est, necessitas cogit hominem, & Socratem genus dicere, quod falsum est, cumq; genus duarum syllabarum uox sit, ita & hominem dicere necesse erit. Dicemus igitur Porphyrium ea de causa generatim, quia genus sit, adiecisse, hoc est, quia res sit, non autem quia relationem habeat, genus enim duabusq; e syllabis cōstans, & huius generis per multa animalis affectionem declarant. quæcunq; igitur de animali quia animal sit, (hoc enim ipsum ut genus dici patet) eadem semper de formis, indiuiduisq; dicūtur. genus quidem de animali, non quia animal sit, sed quia relationem declaret, enunciatur. Animal non modo hominis, equi & reliquorum genus appellatur, uerum & color genus candoris est, & nigroris, necnon omnium reliquorū. quod in alijs quoq; summis generibus haud secus inuenitur. quo fit, ut genus de animali, non ut animali, sed quod affectionem quandam eorum, quæ sub ipso sunt, accipiat, dicatur: quod in causa est, ut de formis, deq; indiuiduis non dicatur, habere quoque eandem

de differentia ratione debemus. quæcunq; enim de differentia tanquam differentia, & non relationem indicantia; omnia etiam de formis omnibus, quæ differentiæ subiectæ sunt; deq; indiuiduis dicuntur.

ILLVD *præterea commune illorum est, quod genere, differentiisq; sublatis, ea, quæ illis subiecta sunt, nusquam manent, ut.n. si animal tolleretur, nec equus, nec homo superesset, ita si nihil rationis particeps sit, animal ratione utens constare non poterit.*

b Duæ regulæ eorum sunt, quæ priora censentur, tollere, et non tolli, inferreq;, et non inferri, quas nunc generi, differentiæq; communes ascribit.

DE GENERIS, ET DIFFERENTIÆ DISCRIMINE.

PROPRIVM *generis est, de pluribus dici, quam differentia, species, proprium, accidens dicantur. non animal de homine, equo, aue & angue dicitur, quadrupes uero de iis tantum, quæ quatuor habent pedes, homoq; de solis indiuiduis. quod ad hinniendum aptum est, de solo equo, & singulis, eodemq; modo accidens de paucioribus enunciatur.*

Cum exposuerit, quam similitudinem inter se habeant, genus & differentia, ad declarandum nunc co-

rum discrimen aggreditur, hic dupliciter, & bipartito sumere differentias oportet, (nam bifariam capi, ac considerari differentias diximus) uel ut efficiunt, & absoluunt speciem, uel ut genus in partes secant.

EAS sumere differentias oportet, quibus genus diducitur in partes, nõ quæ generis naturam perficiunt, sed quæ dispertiunt.

Sumendæ, inquit, sunt differentiæ, quibus gẽnera in partes diuiduntur, nõ quæ generis uim, naturamq; complent, quandoquidem illæ generum, non quia genera sint, sed quatenus species, erunt differentiæ. oportet itaq; eas differentias, quæ diuidunt accipere, quæ generis sunt. animal enim magis, quam hæ patet, cum tamen minus serpat, quam differentiæ, quę perficiunt. nam quod supra dixit, accidens de paucioribus dici, absurdum uidetur, cum præsertim accidens de pluribus, quam genus dici uideatur. id enim, quod nigrum est, (ut hoc exemplo utar) non tantum animantibus, uerum etiam inanimatis conuenit, quomodo igitur ratione de paucioribus? hunc nodum ita dissoluemus. Si quid sit sub eodem genere constitutum ut accidens in animalibus angustius serpet, quam animal. id nanq;, quod nigrum est, omnibus animalibus non est attributum & quod in plantis est planta minus est.

GENVS *item ui sua differentiam continet, quoniã animaliũ aliud rationis particeps, expers aliud, differentiæ autem non continent genera, deinde genera*

propria, ac communia sunt, hæc tamen dixisse sufficiat.

Alia his esse propria ac communia dicit, tamen ait hæc esse satis multa. communis enim iis est substantiæ impartitio, quoniam ut genus conficit substantiam, ita etiam differentia. commune præterea habent, ut eadem ratione, & definitione dicantur, nam ut genus de iis, quæ sub se sunt, una ratione, ita etiam differētia dicitur. eorum item proprium, est, ut genus, uelut animal cum alio genere ad aliquid efficiendum, non coniungatur, differentiæ contra, ut connectantur, & aliquid efficiant. nam rationis particeps cum mortali, & mentis ac scientiæ capaci si coniugatur, hominem efficiet.

DE GENERIS, ET SPECIEI COMMUNITATE.

GENVS, & species commune habent, ut de multis dicantur, ut iam diximus. Speciem sumi uolo, quæ solum species est, non etiā genus, ut species & genus idem existat. horum quoque commune est, quod priora sunt iis, de quibus dicuntur, & quod utrunque est quiddam totum.

cum genus cũ differentia comparârit, dixeritq; quid commune habeant, quid proprium, ipsum genus hoc loco cum specie confert. quidq; cum specie commune habeat, palam facit. { quæ solum species est } hæc uerba maxima ratione adductus Philosophus adiunxit. ne infimam, quæ de multis non dicitur, aut eam, quæ tum genus, tum species est, acciperemus. genus præterea inueniemus, quod etsi medium sit, ut species tamen, non ut genus sumatur, ut generis, & speciei, & non utrorumq; generum fiat comparatio. eam deinde communitatem ut de multis dicantur, ob eam causam præposuit, ut hæc illis, de quibus dicuntur, priora esse significaret.

DE GENERIS ET speciei differentia.

HOC quidem differunt inter se, quod species à genere cõprehenduntur, ipsæ uero species genera non cõplectuntur. siquidẽ genus de pluribus quã species dicitur, genera quoq; præponenda sunt, quæ differentiis formarum procreatricibus informata species perficiunt. quo fit, ut genera naturæ ordine priora sint, auferántque, neq; auferãtur. nã si genus sit, species etiã omnino erit, at si genus nõ sit, species nusquã omnino manebit. Genera

præterea una ratione de formis, quæ sunt eis subiectæ, dicuntur, at formæ de generibus non dicuntur. Cæterum genera formas superant ipsarũ formarũ complexione: formæ uero genera, quod proprias differentias complectuntur. Species item nunquam genus summum, & genus nunquam infima species fiet.

Declarare aggreditur, quid differant inter se. ac prima quidẽ differentia clara est, & perspicua. dicit enim necesse esse, ut genera præponantur. nam animal, ut dictũ est, tanquã materia prius ponitur, deinde id, quod rationis particeps est, & mortale assumit, atq; hominẽ facit. animal quidẽ genus est, & homo species. {Quo fit, ut genera naturæ ordine priora sint, auferántque, neq; auferantur.} duas regulas tradit, ex quibus discerni possunt ea, quæ ordine naturæ sunt priora. una hæc est. Id quo sublato aliud tollitur, nec tamen uicissim, prius est. ut animal si tollatur, homo simul tollitur, at si homo adimatur, animal simul non adimetur. igitur ordine naturæ genus est prius forma. Altera est Id quod infertur est inferente, ordine naturæ certe prius, ut cum homo sit, animal semper erit, sed si animal sit, non necesse est hominem inferre. ergo harũ ambarũ regularũ necessitate genus prius esse naturæ ordine quã species cogitur. si genus sit, speciem nõ infert, at si species statuatur, una genus inferet. {Formæ uero genera.} Genera a formis superantur, quod formæ re

ipſa continent differentias, quæ uim habent formarum abſoluendarum.

QVID COMMVNE SIT generi cum proprio.

GENVS, & proprium commune habent, ſpecies ut ſequantur. nam ut ſi quid ſit homo, idem animal ſit, ita ſi quid ſit homo, ſtatim ad riſum eſt natum. Genus etiam æque de formis dicitur, ac proprium de indiuiduis ſuis. homo enim, & bos æque animantes ſunt, et Anytus, et Melitus æque apti ad ridendum. Illud etiam commune eſt, ut genus una ratione de ſuis formis, & proprium de iis, quorum proprium ſit, dicatur.

Genus cum ſpecie comparauit, id ipſum nunc cum proprio confert. aliquid porrò ſequi dicitur, cum maius neceſſario ſequitur id, quod minus eſt, ut animal hominem; nam ſi homo eſt, animal quoque eſt, uel cum æquale aliud æquale conſequitur, ut hominem ridendi facultas. Si homo ſit, ridendi etiam facultas erit. {Illud etiam commune eſt.} Id cauſæ fuit, ut proprium in iis, quæ ſubſtantiam participant, in iis, quæ ſubſtantiæ aduentitia ſunt, medium habere locum dixerimus. propter tamen

hanc cognationem ad ea quæ ſubſtantiæ ſunt, propius accedit.

DE GENERIS ET proprii differentia.

INTER genus, & proprium intereſt, quod genus prius eſt, poſterius proprium. primum enim animal ſit, differentiis deinde, & propriis diuidatur oportet Item genus de multis formis, propriũ de una ſola, cuius proprium eſt, dicitur. Proprium præterea cum de eo, cuius proprium eſt dicitur, reciprocatur: genus uero de nullo uiciſsim dicitur. neque enim ſi quid ſit animal, id continuo ſit homo, neq; ſi quid animal ſit, continuo ad ridendum aptum ſit. atqui ſi aliquid ſit homo, mox ad riſum aptum ſit; idq; uiciſsim retro cõmeat. proprium etiam toti ſpeciei, ſoliq; ac ſemper, cuius eſt propriũ, ineſt, at genus etſi toti, & ſemper, cuius genus ſit, ei tamen ſoli non inerit. ſi præterea propria tollantur, non unà auferent genera, at generibus ſublatis formæ, quarum ſunt propria unà tolluntur. ita ſit, ut ſi ſpecies, quarum ſunt propria, euertantur, ipſa quoq; propria ſimul corruant.

In quibus conueniant cum reſerauerit, in qui-

bus discordent deinceps declarabit. prius dicitur nō tempore, sed natura. si propria tollantur, genera non tollentur: at si genera deleantur, species ad nihilum omnes recident, quibus sublatis propria nusquam manent. generibus itaque sublatis propria tolluntur, id quod fit, quoniam species, quarum propria sunt, simul cum generibus adimuntur. homine enim sublato ridendi habilitas unà perit, hocque iure factum uidetur. nam si ablatis formis propria auferũtur, & generibus sublatis tolluntur & species si genera adimantur, propria itidem euertentur, & ad mortem impellentur.

DE GENERIS ET accidentis conuenientia.

HOC maxime inter genus, et accidens, ut supra diximus, cōuenit, ut de multis dicātur. idq; siue in iis accidentibus sit, quæ separari possunt, siue quæ nō possunt. etenim moueri de multis dicitur, et id quod nigrū est, de coruis, Aethiopibúsq;, & aliis nonnullis, quæ inanimata sunt.

Generi cum accidente unicam tantū cōmũnitatem attribuit, ut scilicet de multis dicantur. genus uero ab accidente plurimum differt; atque eorum

quæ maxime disiuncta sunt, uelut genus, et accidēs, difficile est ostendere communitatem, utpote quæ nulla ferè sit, at differentiam, certe facile, quandoquidem quæ plurimum distant, in multis sunt dissimilia. ita arduum est opus discrimen eorũ afferre, quæ proxima sunt, & quasi coniuncta, contra uero cognatio nobis in prōptu est. ut siquis lupi, canis, equi, palumbique, ac columbæ communitatem dicere uoluerit, facile expediet, si uero quid differant explicare tentarit, difficiliter faciet. nullo item negotio dicet, quid homo a formica differat: at in quibus conueniant, ægre, & difficulter. atque ut summatim dicam, quæcunque multum inter se absunt, parum admodum commutatis habent, ac differentiæ plurimum. contra quæcunque parum, distant, proximaque sibi ipsa sunt, paruum habent discrimen, magnamque conuenientiam.

DE GENERIS ET accidentis differentia.

DIFFERT ab accidēte genus, quod genus prius formis sit accidentia uero formis posteriora. nam etsi accidens id, quod auelli non potest, statuitur, id tamē cui inhæret, accidente prius est. quæ præterea genus participiant,

æquam illius partem sumunt, quæ accidens, non item. Accidentium enim communio contentionem, & remissionem capit. at generum communio id nequaquã fert: deinde accidentia in indiuiduis primo insidẽt, genera, & species priora sunt indiuiduis substantiis ordine naturæ. Item genera de iis, quæ eis subiecta sunt, dicuntur in quæstione, quã natura, accidentia autẽ, qua qualitas, aut cuiusuis rei modus inuestigatur. qualis enim Aethiops sit interrogati, nigrum esse respondebimus, aut quomodo Socrates sit affectus, ægrotare eum, aut bene ualere dicemus.

Genus quidem, & accidens inter se distant plurimum, & parua nimirum alteri cum altero similitudo intercedit, discrimen uel maximum: quod efficit, ut Porphyrius unam tantum illorum communitatem, uarietatesq; complures exponat. {Contentionem & remissionem capit}homo. n. equusque, aliæ præterea species uno, & eodem modo animalis sunt participes, ęque enim animantes sunt. at corpora non pari ratione cãdorem, uel nigrorem participant. quicquam enim magis, aut minus album dicitur.

IAM quid genus à reliquis quatuor differat, exposuimus. cæteræ autem omnes poterunt etiã à quatuor differre, quare cum quinque sint, & unaquæque à cæteris quatuor differat, efficitur, ut quater quinque ducta, uiginti differentias omnes conficiant. sed

alia nunc ineũda est ratio, quoniam semper deinceps enumerantur, & ex duobus una differentia relinquitur, quod ea iam sumpta sit, ex tribus duæ, ex quatuor tres, ex quinque quatuor differentiæ colliguntur. nam ex quatuor, tribus, duabus, una, decẽ fiunt, genus enim quid à differentia, specie, proprio, atque accidenti differat, iam dictum est, ex hoc itaque quatuor differentiæ nascuntur. Quid autem differentia à genere distaret, tunc explicauimus, cum quid genus ab ea distaret, exprimeremus, quomodo nunc à specie, proprio, atque accidente discrepet, dicendum restat, ex quo differentiæ tres oriuntur. quid præterea species à differentia differat, exposui, cum quid differentia à specie interesset, exponerem. quid item species à genere differret, dixi, cum quid genus à specie differret, dicerem, Reliquum est, ut aperiamus, quid inter speciem, proprium, & accidens intersit; ex quo duæ nascuntur. deinde quid proprium ab accidente differat, nobis explicandum sumemus, quo enim pacto à specie, differentia, et genere distaret, supra dixi, cum mutuum illorum discrimen explanarem cũ igitur quatuor generis, differẽtiæ tria, speciei duo discrimina, atq; unũ proprij ab accidente in unũ cõferãtur, ex omnibus decẽ fient. quorũ quidẽ quatuor, quibus genus ab alijs distinguebatur, iam demonstrauimus.

Hoc loco Porphyrius demonstrare uult, quot relationes fiant ex mutua uocum comparatione. rela

tiones inquit fiunt, nō ut ſiquis uiginti accipiat, propterea quod unaquęque uox bis reliquis comparetur, ſed uiam quandam & rationem docet, de qua fecit ſupra mentionem, qua quidem uia, quot comparationes ex multa uocum propoſitarum collatione naſcantur, reperiemus ait enim, id quod nos quoque paulo ante dicebamus, debere nos propoſitum uocum numerū per alium uno minorem multiplicare, numeriq; effecti dimidiam partem ſumere, quòd tot relationes oriantur. ſi uerbi cauſa quinque per numerum uno minorem, quatuor uidelicet, multiplicemus, uiginti reddentur. id ſi in bina media diuidas, eorum alterum erit decem, & tot erunt huiuſcemodi quinque uocum inter ſeſe relationes. quid uero cauſæ ſit, cur hoc modo faciamus, in promptu eſt ratio. una enim quæque uox reliquis comparetur eſt omnino neceſſe ac propterea quinquies quater dicimus, & uiginti omnes relationes fiunt, ſed quoniam comparationes bis fiunt, dimidium tantummodo ſumimus, quandoquidem ſi genus cæteris comparatur, cæteras quoque cum differentia conferri perſpicuum eſt, ſique differentiam reliquis, genus ad differentiam bis accipitur. de reliquis eadem eſt habenda ratio, Alter modus tradi ſolet, ex quo, quot relationes ex mutua comparatione terminorum propoſitorum oriantur, cognoſcimus. Si aliqui termini ſint, alijque ad illos addantur, ex unoquoque terminorū totidem fient relationes,

uerbi gratia quinque ſint propoſiti termini, primi non erit relatio, ſi alter apponatur, una oritur quandoquidem terminus propoſitus unus erat. ſi alius adiungatur, duæ quot ſcilicet propoſiti termini fuerant. omnes igitur relationes tres fiunt. si alius terminus ijs accedat, relationes tres emanant, omnesque ſex omnino redduntur. addito præterea illis termino quatuor relationes naſcuntur. quare quinque terminorum relatione decem fiunt. id quoque probatur hoc modo. Vnaquæque ex quinque uocibus cæteris quatuor comparanda eſt genus itaque cæteris comparatum quatuor relationes efficiet. Differentia uero generi comparabatur, cum ei compareturgenus, quod idem eſt, atque ſi generi compararetur differentia: at cæteris tribus comparata treis relationes faciet. fiunt itaque ſeptem. ſpecies præterea generi differentiæque comparata eſt, quando ei genus, differentiaq; comparabantur, reliquis itaque duabus comparata duas relationes creat, ex quo nouem redduntur. proprium deinde generi, differentiæque, ac ſpeciei comparatum fuit, quando ea ipſi comparabatur, accidentique comparatum facit unã relationẽ, quo fit, ut decẽ omnino fiant. Accidẽs nihil habet, qui cũ conferatur, ſed ipſum cæteris cõparatum fuit, cum omnes cũ eo conferrentur, omnes ergo relationes quatuor, treis, duas unam oriri iam cõſtat. generis quatuor, differẽtiæ tres, ſpeciei duas, unam proprij, quę oẽs decem ſunt. propriũ amplius

generi comparatum non fuit, quandoquidem id factum est, cum genus, cum eo coniungeretur. Superest ut ante oculos ponamus, quomodo a specie differat. eadem enim relatio est generis ad differentiã, quæ differentiæ ad genus. at genus non amplius differentiæ comparatur, sed cæteræ tantum uoces, quę eam sequuntur.

DE SPECIEI, ET DIFFERENTIÆ communitate, & discrimine.

DIFFERENTIAE cũ specie commune est, ut æqua utriusq; communio: nam singuli homines æque participes sunt hominis. & eius, quod rationis particeps est. Illud etiam commune est, ut nunquam seiungãtur ab iis, quæ ipsarum partem capiunt. nam Socrates & semper homo est, & ratione præditus differentiæ proprium est, ut in quæstione, qua qualis res sit quæritur, dicatur, speciei uero, qua quid sit. nam etsi homo aliqua affectus qualitate sumatur, non absolute qualis erit, sed quia differentiæ generi coniunctæ eum talem reddiderint. in multis item formis differentia sæpe spectatur, uelut quadrupes in uarijs animãtibus, quæ specie differant; at species in solis indiuiduis, quæ ei subiecta sunt, reperitur. Differentia item prior est ea specie,

quam ipſa creat nã ſi id, quod rationis particeps eſt, tollatur, homo ſtatim tolletur homine uero ſublato id, quod rationis eſt particeps non adimetur, cum angelus conſtet.

Ad communia, propriaq; differentiæ, ac ſpeciei, reliquarumq; uocum declaranda aggreditur, atque ita paruum hoc ſuum opuſculum ad finem perducet. Differentiæ quidem, & ſpeciei communitates duas, diſcrimina plura nos docet. primo itaque differentiæ proprium eſt, dici in quæſtione qua quale quicque ſit, ſpeciei uero in ea, qua quid quicque ſit, quæritur, ipſe quoque clarum facit id, quod nos in dubitationem adducere poſſe uidebatur. nam cum poſſet quærere quiſpiam, quam ob cauſam ſpeciem in quæſtione qua rei natura, & differentiam, in qua rei qualitas indagatur, dici aſſeruerit, cum præſertim hõ quadam etiã qualitate ſit affectus, (nã ſi rogamur quid Socrates ſit, animal eſſe reſpondemus, ſi quale animal, hominem dicimus, ita ut ſpecies quoque in ea quæſtione dicatur, qua rei qualitas quæritur.) ait {Non abſolute qualis erit, ſed quia differentiæ generi coniunctæ cum talem reddiderint.} ſpecies enim a generibus ſortiuntur, ut in quæſtione qua uis & natura indagatur dicantur, & a differentijs, ut in ea, qua queritur qualitas. etenim ſi quis nos roget, quale animal ſit, rationis particeps, mortaleque reſpondemus. quibus quidem fit rebus, ut diffe

rentiæ suapte natura in quæstione ea dicantur, qua inuestigatur qualitas, species id a differentijs acquirant.

PRAETEREA differentia cum alia differētia coniungitur. nam quod est rationis particeps, quodqué mortale ad hominem efficiendum in unū conferuntur. Species uero cum specie non connectitur, ut alia inde species fiat. aliquis enim equus cum asina cōiungitur, ut mula inde nascatur, at si omnino equus asinæ copuletur, ex illa contrectatione nunquam mula gignetur.

Aliud differentiæ, & speciei discrimen ostendit. differentia, inquit, cum alia differentia coniungitur, ut aliquid aliud efficiatur. siquidem quod rationis est particeps quodque mortale in naturam hominis cōcluduntur: sed uniuersus homo, atq; uniuersus equus nihil efficiunt, cum tamen uniuersum id, quod rationis particeps est, quodq; mortale hominem faciant. nam etsi mulus ex equi & asinæ contrectatione nascatur, non tamen ex omnino equo & asina, sed ex singulis, aut quibusdam. nam equus asinam si contrectet, mulum gignet, ijsque equus aliquis erit, & asina item aliqua, non uniuersa aut equi, aut asinæ species. Differentiæ quoque, quæ ad cuiusquam speciei ortum conueniunt, quicquam inter se patiuntur, quandoquidem singulæ naturam seruant suam, ue-

luri in homine procreando, specie inquam efficienda, id quod mortale est, quodque rationis, ac mentis est particeps, concurrunt, et nihil horum quicquam patitur at equus & asina congredientes, mulumq; generantes, suam in mulo naturam syncerам non seruant. id quod fit, quoniam non species sunt, sed indiuidua. nam cum utriusque natura corrupta sit, aliquid ab utrisque diuersum effectum est. quocirca species cum specie non copulatur.

DE COMMVNITATE, & discrimine proprij & differentiæ.

DIFFERENTIA, & proprium commune habent, ut ea, à quibus assumuntur, æquam illorum partem capiant. rationis enim participes æquè rationis compotes sunt, ac ijs, qui ad risum nati sunt, æque nati sunt omnes. Hoc etiam commune est, ut semper, et omnibus conueniant. nam etsi bipes uno sit claudus pede, semper tamen id habebit, ad quod natum est. idque quod ad ridendum natum est, quamuis non rideat semper, tamen propterea quod ad id natum est, semper intelligitur. Proprium autem differentiæ est ut de multis formis sæpe dicatur, ut rationis particeps in homine, & angelo, & proprium de una sola, cuius proprium

sit. præterea differentia ex ijs consequitur, quorum differentia est, ita tamen ut non reciprocetur. at proprium uicissim retro commeat, ex eo, quod ipsum, & ea, quorum proprium est, retro dicantur.

Differentię & proprij duas conuenientias tradit. altera est, ut ea, a quibus assumuntur, æquam illorũ, proprij inquam & differentiæ partem capiant. altera est, ut ijs quibus ipsorum conuenit communicatio, semper adsint. Socrates non magis rationis particeps est, quam Plato, neque magis ad risum aptus. at siquid alio magis, minusue rationis compos esse dixerimus, illud tunc ex eo quod rationis sit particeps, magis etiam particeps iudicabimus: hoc enim in loco quærimus non naturam rationis participẽ, sed habitum, aut artis perceptionem alicuius, aut scientiam. qui sanè habitus animi affectio, atque habilitas dici potest. semper enim homo rationis particeps est, semperque aptus ad risum, non quod semper rideat, sed quod ad ridendum natus sit. Geminas præterea dissimilitudines declarat. Differentia enim multas species complectitur, proprium autem in una tantum cernitur differẽtia item quanquam ex ijs consequens est quorum est differentia, eis tamen ex altera parte non respondet. nam si quid homo sit id rationis particeps sit, at si quid rationis compos sit, non semper homo existat. proprium autẽ, & sequitur, & reciprocatur nam si homo est, ridendi ha-

di habilitas est, si ridendi habilitas est, homo itidem est.

DE COMMVNITATE, ET DIscrimine differentiæ, & accidentis,

ET Differentiæ, & accidenti conuenit, ut in multis dicantur. cum accidentibus quoque, quæ separari non queunt, differentiæ cōmune est, quod semper, & omnibus adsint. nam bipes semper & homini, et coruis adest, nigror item omnibus coruis. differunt uero quòd differentia ita formas continet, ut à formis non contineatur. id.n. quod rationis particeps est, & angelum, & hominem comprehendit. accidentia uero quia in multis sint, quodammodo complectuntur, ac quia ea, quibus inhærent, non unum aliquod accidens, sed multa recipiant, quodammodo continentur. Differentia neque intenditur, neque remittitur. accidentia intentionem, & remissionem capiunt. præterea differētiæ contrariæ misceri inter se non possunt, accidentia contraria miscentur quandoque, ac coniunguntur. Differentiæ igitur cum alijs uocibus communitates, & proprietates hæ sint. species enim quid à genere, & differentia differret, explicauimus, cum quid genus, ac differentia à cæteris discreparent, docuimus. Superest

quid à proprio & ab accidenti differat, nobis dicendum.

Duæ ſunt differentiæ atque accidentis communitates, una ut de multis dicantur, altera ut formis ſemper adſint. ſed prima & ſeparabilibus accidentibus, & ijs etiam, quæ ſeparari non poſſunt, conuenit. ſecunda uero ijs tantum, quæ nequeunt amoueri, homo enim non ſemper ſedet, at coruus ſemper niger eſt. Sunt autem tria diſcrimina, ſiquidem differentias ſpecies continet, quandoquidem rationis particeps plura, quam homo complectitur, accidentia et continent, & continẽtur. nam quia nigror non Aethiopi modo, uerum etiam coruo, cæteriſq; conuenit, continet, quia uero Aethiops alia accidentia poteſt recipere, continetur. {Quodammodo} id adiectum eſt, quoniam nec propriè continet, nec continetur. etenim Socrates non eſt magis rationis particeps alio homine, niſi id ex ſcientijs acquirat, quæ animi habitus, ac proprietates ſunt. ſed nec etiã ex ſubſtantia, quę ratione conſtat, ut diximus. Accidens contẽtionem, & remiſsionem ſuſcipit. ſiquidem Aethiops alio Aethiope & coruus coruo nigrior inuenitur. Contrariæ differentiæ miſceri, iungiq; inter ſe non poſſunt, quoniam rationis compos, & expers non coniunguntur. id uero, quod album eſt, quodq; nigrum miſta fuſcum faciunt. ita fit, ut contraria accidentia miſceri inter ſe, coniungiq; poſsint.

DE COMMVNITATE & discrimine ſpeciei, & proprij.

SPECIEI cum proprio cōmune eſt, quod uiciſſim retro commeant. nam ſiquid homo ſit, ridendi etiam habeat facultatem, ridendi facultatem ſiquid habeat, homo ſit. Sæpe enim dictum eſt, quod aptum eſt ad riſum, intelligendū eſſe ex eo quod ad riſum natum ſit. Hoc etiam commune eſt, ut iis æqualiter conueniant, à quibus aſſumuntur, nam ſpecies illis, quæ ſe participant, æque inſunt, ac propria iis, quorum propria ſunt.

Sermonem de differentia inſtitutum cum perfecerit, ad declarandam ſpeciem aggreditur, atque dictum iam eſſe quid ſpecies a genere & differentia differat, quidq; cum illis commune habeat, cum illa ſpeciei comparentur. quomodo ita ſpecies a proprio differat, & accidenti, quidq; commune habeat, dicetur ſpecies quidem, & proprium in duobus conueniunt, tum ut reciprocentur, ut ſi homo eſt, ridendi facultas eſt, ſi ridendi facultas eſt, homo eſt. ridendi facultatem dicit, non quod rideat, ſed quod ſuapte natura eſt comparatum, ut rideat, tum ut æque inſint formis,

quæ sunt ipsorum participes. omnes enim quantum ad substantiæ rationem spectat, rationis participes sunt, ac ridendi habilitas est omnibus æqualiter impartita. differentiæ multæ sunt, nam species aliorum genus esse potest. ut animal animati species cum sit, hominis, & equi genus est.

DE DIFFERENTIA speciei, & proprij.

SPECIES à proprio differt, quòd species aliorum genus potest esse, proprium aliorum esse proprium nequit ac species prius, quam proprium cōstat. proprium speciei accidit. necesse enim est hominem esse, ut sit aptus ad ridendum. Præterea species in re subiecta inest re ipsa, proprium uero nonnunquā potestate. homo enim semper re ipsa Socrates est, uerum non semper ridet, et si semper est aptus ad risum. Quorum item definitiones diuersæ sunt, ea inter se differūt. cumq́ue speciei sit, sub genere constitui, deq́ue multis, & iis numero differentibus dici in quæstione, qua rei natura quærendo inuestigatur, proprij est in una sola, totaq́ue, ac semper reperiri.

Speciem hic intellectam uult eam, quæ media

est,non autem ultima proprium alterius esse proprium non potest, species prius, quam proprium cohæret,sit enim prius homo necesse est, ut postea sit aptus ad risum. at proprium posterius specie est. cumque species in subiecta re insit re ipsa semper, nam Socrates semper homo est, proprium interdum potentia.non enim semper homo ridet, semper tamen potest. {Quorum item definitiones diuersæ sunt, ea inter se differunt} hoc etiam cæteris quatuor conuenit.idem enim de genere, & reliquis dicere possumus, quorum si differunt definitiones, ipsa quoque inter se discrepabunt.

DE COMMVNITATE & differentia speciei,& accidentis.

CONVENIVNT inter se species, & accidens quod de multis dicuntur. raræ admodũ sunt horum communitates,quoniam accidens, & id cui accidit, inter se plurimum distant.

Vnam speciei,& accidẽtis communitatem, multaque discrimine tradit.quid uero cau sæ sit,cur unã tantum conuenientiam nobis explicauerit, nos paulo ante declarauimus, id quod ipse nunc ait, quæ scilicet plurimum distant,in paucis conueniunt, & dif

ferunt plurimum, contrà quæ uicina sunt, & proxima, parum differunt, in multisque conueniunt. utrisque itaque commune est, ut in multis dicantur. nam homo de Socrate & Alcibiade, nigrorq; de coruo, & Aethiope dicitur.

HAEC utrisque sunt propria, speciei, ut in quæstione, qua quid res sit, quæritur, de iis, quorum species est, dicatur, accidentis uero, in qua qualis sit, aut quomodo affecta sit, indagatur. item quod unaquæq; substantia unius speciei particeps est, accidentis autē quod multorum: separabilium inquam, & quæ seiungi non possunt. species quoque ante, quam accidentia, licet ea secerni non queant, intelliguntur. res enim subiecta sit, ut ei quicquam accidat, necesse est, accidētia uero posterius fiunt, suapte natura substantiæ sunt inhærentia. speciei item communio æqualis est, accidentium, atque adeo eorum, quæ auelli non possunt, non ita. nam AEthiops magis aut minus alio AEthiope nigro colore infici potest. Restat nunc, ut de proprio, atque accidente uerba faciamus; quid enim proprium à specie, differentia, & genere differret, explicauimus.

Speciei proprium est, ut in quæstione qua uis, & natura quæritur, dicatur, accidentis uero in ea, qua quale quid sit, aut quomodo affectum sit. nam siquis nunc me roget, quo modo Aethiops affectus sit, ualere illum, aut ægrotare respondebo. species enim

etsi in qualitate indaganda dicatur, id tamen a differentijs, ut dictum est, nanciscitur. unius cuiusq; item rei natura unius formæ, & multorum accidentium est particeps, uelut aduncitatis, nigroris & candoris. species etiam prior est, accidens posterius, quod prius esse hominem quam nigro colore imbui & infici oporteat ac speciei communio par est, & æqua, cum & Socrates, & Plato æque homines sint, non tamen æque albi, aut nigri: inuenietur enim Aethiope coloratior. nunc Philosophus ad proprij & accidentis proprietates, ac communitates declarandas aggreditur, & dicendi finem facit. proprium quidem quid a genere, differentia, & specie differret, diximus, cum illa ei comparentur. quid autem cum accidenti commune habeat, quidq; ab eo differat, in præsentia dicemus.

DE PROPRII ET accidentis communitate.

CONMVNE est proprio, atq; accidenti, quod separari non potest, ut ea, in quibus esse spectantur, sine ipsis non constent. ut enim sine ridēdi facultate hominem, ita sine nigrore AEthiopem non reperies. & quemadmodum, & semper, & in iis omnibus quorum proprium est, inest,

ita accidens, quod separari non potest.

Non sine ratione addidit quod separari non potest quoniam hæc distinctio facit, ut non intelligatur separabile, cui cum proprio nulla ferme communitas intercedit. igitur commune est illud proprio cum accidenti immobili, quod illa, in quibus cernuntur, constare sine ipsis non possunt. nam si id, quod ad risum aptum est, non sit, non erit homo, perinde, ac coruus non erit, si nigror non existat. Accidens uero discretum non semper inest speciei, quoniam homo non semper sedet, & fieri etiam potest ut homo absque illo constet, cum præsertim Socratem non sedentem animo concipere possimus, quatenus igitur proprium, & accidens immotum commune quid habent inter se, accidens mobile nihil habeat, at quatenus differunt, accidens quod seiungi potest, a proprio differat plurimum.

DE PROPRII ET AC-cidentis differentia.

DIFFERVNT, quod proprium uni tantum ſpeciei conuenit, ut homini ridendi facultas, accidens, quod amoueri non poteſt, ceu nigror, non ſolũ AEthiopi, ſed & coruo, & carboni, & ebeno, atque alijs nonnullis rebus. Ita fit, ut proprium de ſua ſpecie uiciſſim dicatur, in qua omnibus aeque inſit, accidens autem immobile non reciprocetur. Proprium item cõmunio aequa eſt, accidentiũ tum maior, tum minor. Sunt praeterea multae aliae communitates, & proprietates earum uocum, de quibus ſupra diſſeruimus, ſed hae ad earũ diſcrimina cognoſcenda, & communitates declarãdas ſufficere iam debent.

Proprium ab accidenti, quod non ſeparatur, differt, quod ipſum uni modo ſpeciei, ut riſus ſoli homini, & illud multis conueniat, ueluti nigror, qui non tantum Aethiopi ineſt, uerum etiam coruo, & alijs nonnullis, proprium etiam reciprocatur ita, ut

nequit,non reciprocatur, & ob eam causam ipsius communio tum maior,tum minor est.si enim coruus est, niger est, ac siquid nigrum sit, non tamen coruus erit. Aethiops quoque,ut supra dicebam,alio nigrior inuenitur.ridendi autem habilitas nulli magis,aut minus conuenit. Illud quoq; scire debemus, Porphyrium non dixisse eas substantias, in quibus proprium,& accidens cernuntur, sine proprio, & accidente constare non posse, quandoquidem substantia res est,quæ se pulcherrime sustentat, sed substantias sine proprio & accidenti non constare,non quia substantiæ sint,sed quia in proprijs,& accidentibus considerentur.nam musicus Socrates,quia Socrates est,sine eo,quod musicus sit,cōstabit, at quia musicus est,sine eo,quod musicus existat, nihil est, cur eum constare putem posse.

FINIS.

VENETIIS Ioan. Gryphius excudebat.
M D L V.

[illegible]

F I N I S.

[illegible] excudebat.

M. D. L. V.